באַן – די, =ען. 1. א ריי וואַגאָנען, פֿאַרבונדן צווישן זיך, געפֿירט דורך א לאָקאָמאָטיוו אויף רעלסן; צוג. % פֿאָרן מיט דער באַן. איינשטייגן אין דער באַן. די באַן גייט שוין אָפּ. די באַן קומט אָן צו דער צייט. דער פּאַסאַזשיר איז אויסגעשטיגן פֿון דער באַן.

פֿל: דו ביסט פֿון מיר אוועק,// אוועק ביסטו מיט דער באַן,// איך פֿאַרהאָף צו גאָט,// אַז מײַנער ווערסטו נאָך זײַן [דײַן]". פֿל

... " דאָרט האָבן מיר זיך אַרײַנגעזעצט אין דער באַן און מיט א טראַסק אַרײַנגעפֿאָרן קיין אָדעס". ממוס, אין א שטורעם צייט, ציט אויסג וואַרשע 1912, ז' 8.

1901 " אָנגעקומען בין איך מיט דער באַן |...| אָסיען צייט, אין דער פֿרי, פֿאַרן דאַוונען". שע, אַלט=נײַ כתרילעווקע, ציט אַלע ווערק נ"י, 1944, ב' V-ד, ז' 65.

2. מיטל פֿון קאָמוניקאַציע אויף רעלסן (געוויינטלעך אַנשטאָט 'אײַזנבאַן'). % עלעקטרישע באַן, אײַנרעלסיקע באַן. אונטערערדישע/איבערערדישע באַן.

1968 " מיטן אָנקום פֿון באַנען, עראָפּלאַנען און אַנדערע מאָדערנע קאָמוניקאַציע-מיטלען איז די טויבנפּאָסט כמעט ווי פֿאַרשוווּנדן". א. פֿיינמאַן, טמז, 28/V.

|| פֿקפֿ: באַנדל, באַנדעלע; באַנעלע; זן באַנכל/בענכל.

1951 " [...] בין איך אין א פּרײַטיק אַרײַנגעפֿאָרן אין בירז שוין אויף א באַנכל". א. קאַצענעלבאָגן, זב ליטע 1, נ"י, ז' 1232.

1955 " א קליינע באַן, א באַן מיט שמאָלע רעלסן, האָט מען אין ליטע גערופֿן א בענכל". י. מאַרק, יישפּ.

1966 " גערופֿן האָבן יידן דעם שמאָלן אײַזנבאַן מיט יתרות נעמען: דאָס באַנדל, די אוזקע, די קאָלייקע [...]". פּ. רודאַי, טמז, VIII/28.

0 **באנאנשיט** - דער, -ן. אויפהייב פון ערד און זשוויר, אויף וועלכן עס ליגן די באנרעלסן.

1961 " די שטרעקע [...] וואלטן מאיר און מאקאר געקאנט דורכמאכן [...] ווען ניט די ארבעט [...] אויפן באנאנשיט". בערג, אויסגעוויילטע ווערק, מאסקווע, ז' 655.

באן-באגלייטער - דער, -ס. (סאוו) אנגעשטעלטער וואס איז צוגעטיילט צו יעדן באנוואגאן אכטונג צו געבן אויף דער אָרדענונג און ריינקייט.

1934 " [...] געזעסן אין קרידאר מיטן באן-באגלייטער". ד. מיך, אקערשט פון מאסקווע, ווילנע, ז' 8.

באנגאס - די, -ן. אָפּטער נאָמען פֿאַר אַ גאַס וואס האט געפירט צו דער באן=סטאנציע.

1954 " די אויטאס האבן אונדז געפירט טיפער אראפ אויף דער באנגאס, צו דער טורמע". י. זילבער, יזב כעלם, יאהאנעסבורג, ז' 552.

באנבריק - די/דער, -ן. בריק איבער וועלכער עס גייט דורך א באן-ליניע.

1947 " אנהייבנדיק פון דער באנבריק [...] איבער דעם אַלטן און נייעם מארק [...]". א. איזביצקי, יזב טשענסטאכאווער יידן, נ"י, 207.

באנגעלט - דאס, בא. אָפּצאל פאר פארן מיט דער באן.

1887 " איך האב ווי עס איז געקראגן אויף באנגעלט און ביז אָוועקגעפארן". א.ב. זאבעזענסקי, די שווערע צייט, 4, ווארשע, ז' 27.

באן-דעפארטאציע - די, -ס. (?) אין דער צייט פון דער 2טער וועלט-מלחמה דאס ארויספירן מיט דער באן די יידן פון די געטאס אין די טויטלאגערן.

1970 " אין ווייטער געשפרעכן מיט די גויים ביז איך געוואר געווארן דעם גאנצן טראגישן אמת פון די באן-דעפארטאציעס". יזב זלאטשעוו, ת"א, ז' 368.

באנוועג - דער, -ן. דזוו **באן=ליניע.**

1970 " די שווערסטע ארבעט [...] איז געווען ביים לייגן די שינעס צו א **באנוועג**". יזב זלאטשעוו, ת"א, ז' 356.

באנלייט - במצ. באאמטע און ארבעטער פון דער אייזנבאן. ~~ליפא, ווארשע, ב' ז', 1938.~~

באנזאל - דער, -ן. (ארכ) וואקזאל.

1866 " איך **באנזאל** האט זיין [...] עקסעלענץ הערצלעך באגריסט די גענעראליטעט". קמ, נ' 50.

באנטראנספארט - דער, -ן 1. די קאמוניקאציע, פארקער מיט דער באן. % דער **באנטראנספארט** איז נאך אלץ דער ביליקסטער פארקער.

2. א לאדונג סחורה, איבערגעפירט מיט דער באן. % עס איז אנגעקומען א גרויסער **באנטראנספארט** מיט קוילן.

3 (שגל) אין דער אומקום-תקופה [1939-1945] - אן עשעלאן מיט יידן געפירט מיט דער באן אין די לאגערן.

1948 " געווען צווישן אונדז ממש פון טויט געראטעוועטע, אנטלאפענע פון׳לעצטן וועג, - פון די **באנטראנספארטן**, וועלכע האבן געפירט צו די קאלכאויוונס". זש׳ גאפ, נ׳ 3-4, כ"א, ז׳ 26.

באנטונעל - דער, -ן. טונעל דורך וועלכן עס גייט דורך די באן-ליניע.

1968 " קומט מען ארויס פון באזאר, פירט א וועג צום **באנטונעל**". מ. רעכטמאן, יזב אטוואצק, ת"א, ז׳ 403.

באנטרעגער - דער, -ס. ארבעטער וואס העלפט די פאסאזשירן פון באן צו טראגן זייער געפעק.

1947 " איז צוגעקומען זיין באקאנטער פאלאק, דער **באנטרעגער** [...] און פארלאנגט פון אים געלט אויף בראנפן". יזב טשענסטאכאווער יידן, נ"י, ז׳ 177.

באן-ליניע - די, -ס. סיסטעם פון איינריכטונגען וואס דינען פאר דער באוועגונג פון די באנען (רעלסן, סיגנאליזאציע אע).

1961 " דער וועג האט זיי געפירט צום הויכן אנשיט פון דער באן-ליניע". ה. דאבין, דער פאדפאלקאוווניק, זש' סאוועטיש היימלאנד, נ' 2.

באנעץ - די, -ן. פפ באנענעץ. א סיסטעם פון אייזנבאן-ליניעס אויף א געוויסן שטח.

1951 " איך זאמעט, אויפן גרענעץ פון פרייסן, האט מען אפגעהאלטן די אנטוויקלונג פון דער באנענעץ". א. קאצענעלנבאגען, זב ליטע 1, ז' 381.

באן-סטאנציע - די, ס. פפ ~=סטאציע. 1. א פונקט (יישוב), ווו עס שטעלן זיך אפ די באנען/צוגן, וואס קורסירן אויף א געוויסן שטח, כדי אויפצונעמען/ אראפצולאזן פאסאזשירן, איינלאדן/אויסלאדן סחורות.

1972 " ווען מיר זענען אנגעקומען אויף דער ראדאמער באן-סטאציע, האבן זיך די פאליאקן געוווּנדערט: אזוי פיל זשידקעס זענט איר נאך געבליבן?". יזב פזשיטיק, ת"א, ז' 297.

2. דער ווארטזאל, ווו מע פארקויפט די באנבילעטן, מע ווארט אפ די באנען אע. % די באנסטאציע איז פול מיט פאסאזשירן.

באנפארקער -- דער, $$$ בא. באן-קאמוניקאציע.

1951 "ביז ביט לאנג האט טעלז קיין באן-ליניע ניט געהאט. ערשט מיט זיבן יאר צוריק האט זיך אנג געהויבן א באנפארקער". ב. לאנדאן, זב ליטע, 1, נ"י, ז 1575.

באנפלאנט -- דער, - ן. רזח באנאנשיט/.

1945 "עט הייבט זיך אן א גאנג איבערן שטעג צום באנפלאנט". פבא, דער גייער, נ"י, ז 389.

באנצווייג -- די/דער, -ן. א באן-ליניע, וואס טיילט זיך אפ פון דער הויפט-ליניע.

1951 "אבער אויך די באנצווייג צו אונדזער פאבריק איז געבליבן א חלום". י. פרענקעל, זב ליטע, 1, נ"י, ז 962.

באנקאליע -- די, -ס. באנוועג, רעלסנוועג. ....

1973 "ער איז געשפרונגען, דער באיאר, פארבײ וואקזאלן און באנקאליעס, פארשטעלט [...] $$$ מיט עשעלאנען סאלדאטן". ע. שעכטמאן, זש'גק נ' 79־80, ז' 173.

באנקארטע -- די, -$ ס. באנבילעט.

1970 "איך האב באשלאסן אויסצווארטן [...] ביז דער צודע וועט אנקומען. דערווייל האב איך געקויפט א באנקארטע". א. ראזענטאל, יזב דלאטשעו, ת"א, ז 349.

באנקנופ -- דער, -ן. א באנסטאנציע וווּ עס קומען זיך צונויף $$י אדער מער באן-ליניעס.

1972 "ס איז דארט געווען א באנקנופ און ס'פלעגן $$ קומען א סך סוחרים און פריצים". באש, פאר, I/15.

באנראמפע -- די, -ס. פלאץ אויף א סטאנציע, לענגויס די רעלסן, וווּ מע לאדט איין אדער אויס סחורות אין די וואגאנען.

1968 "באלד וועט מען אנהייבן טראגן פון דער דערנעבנ־דיקער באנראמפע דעק צ מעל, צוקער ...". מ. רעכט־מאן, יזב טשמאצק, ת"א, ז 402.

באנרעלס -- דער, -ן. אייזערנער שטאנג פון א ספעציעלער פארמע, די פאראײניקונג פון אלע רעלסן שאפן די באן-ליניע, איבער וועלכער עס באוועגן זיך די רעדער פון די וואגאנען.

באנשוועל -- די/דער, -ן. באליק פון האלץ אדער מעטאל, וואס ווערט געלייגט אין דער ברייט פון באנאנשיט, צו די שוועלן פעסטיקט מען צו מיט שרויפן די רעלסן; שפאלע.

1968 "אויף די אָפֿענע וואַגאָנעס האָט מען געפֿירט האָלץ [...] באַנשוועלן און ברעטער". זב אַטוואָצק, ת"אָ, ז 374.

<P: szyna

באַנשינע -- די, -ס. באַנרעלס, פּויש ן באַנרעלן.

1968 "רעכטס פֿון די באַנשינעס [...] האָבן שטיל גע-דרימלט א צענדליק פֿאַרחושכטע געסלעך". זב אַטוואָצק, ת"אָ, ז 90.

<P: szlaban

באַנשלאַבאַן -- דער, -ען. א פֿאַרציונג-אײַנריכטונג, באַשטייט פֿון א שטאַנג וואָס קאָן ווערן אַראָפּגעלאָזט אין דער קווער פֿון א וועג, דורך וועלכן עס גייט דורך א באַן; שלאַג-באַום.

1968 "זיי האָבן געוואַרט בײַם קליינעם שלאַבאַן, באַגעגנט צו דער וואַרשעווער באַס". זב אַטוואָצק, ת"אָ, ז 227

אונטערבאַן -- באַן וואָס גייט אונטער דער ערד; מעטראָ, סאָבוויי (אַם). איבערבאַן -- באַן וואָס גייט אויף רעלסן אי-בערגעלייגטע אויף הויכע געשטעלן איבער די גאַסן; לופֿטבאַן אײַזנבאַן -- דזוו באַן. הענגבאַן -- א וואַגאָנעטקע אָדער עט-לעכע וואַגאָנעטקעס, וואָס באַוועגן זיך אויף א דיקן קאַבעל, וואָס איז דורכגעצויגן אין דער לופֿטן; פֿערדבאַן -- גאַסנבאַן, געשלעפּט דורך פֿערד, האָט עקזיסטירט ביז ס'האָט זיך באַוויזן דער עלעקטרישער טראַמוויי; קאָנקע. קליינבאַן -- באַן וואָס באַ וועגט זיך אויף א סיסטעם פֿון שמאָלע רעלסן, אויף די וואַגאָנען קענען זײַנען קלענערע ווי געוויינטלעכע; קאָליעקע, שמאָלבאַן. שטריקבאַן -- דן, דזוו הענגבאַן; פֿוניקולער.

פפּ: גייך ווי א באַן. לויפֿן/פֿליִען ווי א באַן. נאָך א באַן און נאָך א פֿרוי טאָר מען ניט נאָכלויפֿן/שן/.

ב א ן [I] -- די/דער, -ען. [illegible] וועג.

.... "ניסן מאַכט זיך אויף די באַן/ לאָזט זיך אין וועג/ ער גינגא בור אויסדרן ליבן הירן שטון". מגילה מינכן, דף 92-א.

באנ 4

ב א ן [III] -- דער, /מצ?/ "רומעניש מטבע, אין <Rum: Ban, 18-19 יה און אָנהייב 20סטן יה געהאַט דעם ווערט פֿון אַן אַריה קש /?/, לעצטנס [illegible] א הונדערטסטל פֿון א לײַ.

/ד. ראַבינאָוויטש, ייבל XIV, ווילנע, 1939, ז 430.

באנ 4

ב אַ ן [IV] -- דיאַל רעדוקטיווע פֿאַרבינדונג פֿון דער פּרעפּ בײַ' באַ לויטן אַרויסרייד אין געוויסע דיאַלעקטן מיטן אַרטיקל "אַ", די פּראָנ "אונדז", "אײַך" אַ", וואָס הייבן זיך אָן מיט א וואָקאַל/דיפֿטאָנג, אין צווישן קומט אַרײַן דע אייפּאָנישער קאָנסאָנאַנט "נ".

1935 "גלייבסט ניט, אַז ער איז באַנ'אָרנדו אין שטוב?" פּה, רויטע פעלדער, נ"י, ז' 93.

1950 "היינט וואָלט שטעט בא נאכט// עמעץ באַנאַ חולה וואכט". א. שיינדלער, "ייִדיש און חסידיש, נ"י, ז' 134.

1951 "באַנ'אייך איז שווער אויפצושלאָגן א מניין שבת". פּה, דראַמען, נ"י, ז' 12.

באַן -- ——→ באַנע.

באַנאַבלען -- ——→ באַנבלען.

אדי/אדוו.

באַנאָבל ט/ע -- 1. וואָס האָט נעבל. % דער אָדלער איז א באַנאָגלטער רויבפויגל.

2. וואָס איז מיט טשוועקעס, נעגל. % די סאָלדאַטן טראָגן באַנאָגלטע שיך. דער קאַסטן איז באַנאָגלט אדוו פון אלע זייטן, ער וועט האלטן פעסט.

(?ב?) ב אַ נ אַ ג ן – טרוו. ≠ נאָגן, אָפּנאָגן, ארומגריזשען.

1798 " דר הער [פאסטער] טעט זיין קעז אלי זארגן דא גיפינד ער זיין קעז ביפרעסין אונ בינאגט [פון מייז]". משל הקדמוני, אוסטרהא, תקנ"ח, ז' 34.

באַנאָדלט -- אדי/אדוו. באַדעקט מיט נאָדלען אָדער מיט עפּעס וואָס איז שפּיציק און שטעכיק ווי נאָדלען. % באַנאָדלטע סאָסנעס. דער שטעכלער האָט זיך אויסגעדרייט צום אָנפאַלער מיט זיין באַנאָדלטן רוקן.

1939 " 'בערזעלע' איז דאָס באַנאָדלטע זאָמען־שעכטעלע פון געוויקס, וואָס הייסט אין דער באָטאַניק... "Arctium" נפ, יפא, נ 2, ווארשע.

~~1962 "דאָרט וואַקסט די סעקוואָיע, דער גאָלדענער בוים/ דער ריז מיט באַנאָדלטע צווייגן ווי שטראַלן".~~

....

1968 "שניצן פון חזירים, באַנאָדלט/אדוו און צויטיק" באַט, פּאַר, XI/2.

באַנאָוולען -- ——→ באַעוולען.

באַנאַזאַמ(ען) -- אדוו, לאָזל, גאַליציע, פּוילן?. (אזוף)

~~צוזאַמען, אין איינעם.~~ 1. צוזאַמען. [illegible]

1973 "אזוי לערנט אויך די עטיקעט, מע זאָל ניט ניצן קיין גראָבע ווערטער. איינער איז ניט געליימט, נאָר ער ליבט באַנאַזאַמען' (ווארשע)". מוג, 1, ז' 201.

2. צוזאמען, איך איינעם.

1923 " [...] זאלסט מיר געבן אלץ באַנאַזאַמען צו עסן און צו טרינקען און דערנאך זאלסטו די איבעריקע געבן". ש. לעהמאן, גנבים און גנבה, מעשה 8.

... עס איז באַנאַרנדז אין שטוב?"
פה, רויטע פעלדער, נ"י, ז' 93.

1950 "הײַנט װאַקסן שפּעט באַ נאַכט// עמעץ באַבא
חולה װאַכט". א. שײַנדלער, "ייִדיש און חסידיש", נ"י, ז' 134.

1951 "באַנ'אײך איז שװער אויפֿצושלאָגן אַ מנין שבת".
פה, דראָמען, נ"י, ז' 12.

ב אָ ן -- ------> **באָנע.**

ב אַ נ אָ כ ל ע ן -- -----> **באַנבלען.**

אדי/אדװ.

ב אַ נ אָ ג ל ט -- 1. װאָס האָט נעגל. % דער אָדלער איז אַ
באַנאָגלטער רויבפֿויגל.

2. װאָס איז מיט שפּיצן, נעגל. % די סאָלדאַטן טראָגן באַ-
נאָגלטע שיך. דער קאַסטן איז באַנאָגלט/אדװ/ פֿון אַלע זײַטן,
ער װעט האַלטן פּעסט.

(?נ?) **ב אַ נ אַ ג ן** - טרוו. ≠ נאַגן, אָפּנאָגן, ארומגריזשען.

1798 " דר הערט [פּאסטער] טעט זיין קעז אלי זארגן
דא גיפינד ער זיין קעז ביפרעסין אונ בינאגט
[פון מייז] ". משל הקדמוני, אוסטרהא, תקנ"ח, ז' 34.

ב אַ נאָ דל ט -- אדי/אדװ. באַדעקט מיט נאָדלען אָדער מיט עפּעס
װאָס איז שפּיציק און שטעכיק װי נאָדלען. % באַנאָדלטע סאָס-
נעס. דער שטעכלער האָט זיך אויסגעדרייט צום אָנפֿאַלער מיט
זײַן באַנאָדלטן רוקן.

1939 " 'בערזעלע' איז דאָס באַנאָדלטע זאָמען-שעכטעלע
פֿון געװיקס, װאָס הײסט אין דער באָטאַניק...
נפֿ, יפֿא, נ 2, װאַרשע.

~~1962 "דאָרט װאַקסט די סעקװאָיע, דער גאַלדענער בוים
דער ריז מיט באַנאָדלטע צװײַגן װי שטראַלן".~~
....

1968 "שנויצן פֿון חזירים, באַנאָדלט/אדװ/ און צויטיק"
באָט, פּאַר, XI/2.

ב אַ נ אַ װ ל ע ן -- -----> **באַעװלען.**

ב אַ נ אַ ז א ם (ע ן) -- אדװ, לאַנג, גאַליציע, פּוילן?.
~~צוזאַמען, אין אײנעם.~~ 1.

1973 "אזוי לערנט אויך די עטיקעט, מע זאָל ניט ניצן
קײן גראָבע װערטער. אײנער איז ניט געלײמט, נאָר
יער ליגט באַנאַזאַמען' (װאַרשע) ". מהג, 1, ז' 201.

2. צוזאמען, איך אײנעם.

1923 " [...] זאלסט מיר געבן אלץ באנאזאמען צו עסן
און צו טרינקען און דערנאך זאלסטו די איבעריקע
געבן ". ש. לעהמאן, גנבים און גנבה, מעשה 8,
זב ביי אונז יודן, װארשע, ז' 76.

באַנאַטקע --- אדי. גוטע, געראָטענע /? באַאַנט נאָר אין דעם באהעפט "באַנאַטקע הייצט", אפשר מיינט עס פרין הייצט?/.

P: banatka

באנאַכבאַרט --- אדי. (דטשמ) שכנותדיק, נאָענט. %

1866 " א שפראך וואָס ווערט געברויכט פון קעגן 2 מיליאָן יידן אין רוסלאנד, חוץ אין באנאכבארטע מדינות [...] אזא לשון [...] געוויינט מען ניט אָפּ אפילו אין 100 יאָר". קמ, נ' 24.

1918 " וואָלט ניט מעגלעך געווען צו מאכן אין עקאָנאָמיק, איינעם א דיין אויף 2 באנאכבארטע גאסן? ער וועט זיך אפשר אופּאָרען". צעדערבוים, געהיימניס פון בערדיטשעוו, ווארשע, ז' 78.

ם בנאכבארט.

.... "פר אלטי ציימן וואר איין קינג [...] זיינו בנאכ-בארטן לעגדר האבן אלי פורכט פר אים". איין שיינה היסטאָריע [...], /אָרט, יאָר?/ ז' 2.

באַנאַכט --- בייַנאַכט.

באַנאַכטיק --- בייַנאַכטיק.

MHD — BENAHTEN

ם / באנאכטן/ בנהטן --- טרו. באדעקן מיט נאכט, פינצטער מאכן. /21508/ "ישופּני - בנהטט מיך". רייכלין 8, תהילים קלט-יא.

באַנאַכריכטן 00 אויטו, פּפּ באנאכריכטיקן. (דטשמ) אינפאָרמירן, מודיע זיין, געבן צו וויסן.

1956 "כ'האָב איך גארניט צו באנאכריכטן". יג, פון מיין גאנצער מי, נ"י, ז' 368.

ם /באַנאָמט/ ב י נ אָ מ ט --- אדי. באריטט, מיט א גרויסן שם, מיט א גוטן נאָמען.

~~Mhd. benamen~~

1722 "דר ווארטן ער זאָל דר גרייכן צו דיא מעלה פון די הייליגי צדיקים דיא בינאמטי ליט זיין". איבז משה פרנקפורט, מנורת המאור, אמסטרדם, דף קנה/א.

?בנ? באַנאַמענט - פאדי/פאדוו פון באנאמענען.

וואס האט א (באשטימטן) נאמען אדער צונאמען. %

די שיין באנאמענטע גאס דער ניט-באנאמענטער בארג.

1948 " גוט איז צו הערן, ווי ס'הילכן די לאמען/ אויף ניט-באנאמענטע שטיינער און תהומען,// ביים אויפשטעלן דענקמעלער פון אט די שטיינער -// זיי געבן אן אייביק פארבלייביקן נאמען". סוצ, יידישע גאס, ז' 100.

1968 " [...] און א פעסטע ליניע צום באנאמענטן,

איינעם א דיין אויף 2 באנאכבארטע גאסן? ער וועט זיך אפשר אופארען". צעדערבוים, געהיימניס פון בערדיטשעוו, ווארשע, ז' 78.

ם באנאכבארט.

.... "פר אלטי ציטן וואר איין קינג [...] זיינע באנאכבארטן לענדר האבן אלי פורכט פר אים". איין שינה היסטאריע [...], [ארט, יאר?] ז' 2.

באנאכט -- ... ביי נאכט.

באנאכטיק -- ... ביינאכטיק.

MHD — BENAHTEN

ם / באנאכטן/ בנהטן -- טרח. באדעקן מיט נאכט, פינצטער מאכן.
"ישופני - בנהטט מיך". רייכלין 8, תהילים קלט-יא. /21500/

באנאכריכטן אוטו, פפ באנאכריכטיקן. (דעטש) אינפארמירן, מודיע זיין, געבן צו וויסן.

1956 "כ'האב איך גארניט צו באנאכריכטן". יג, פון מיין גאנצער מי, נ"י, ז' 368.

ם /באנאמט/ ביינאמט -- אדי. באריםט, מיט א גרויסן שם, מיט א גוטן נאמען.

~~Mhd: benamen~~

1722 "דר ווארטן ער זאל דר גרייכן צו דיא מעלה פון די הייליגי צדיקים דיא ביינאמטי לייט זיין". איבז משה פרנקפורט, מנורת המאור, אמשטרדם, דף קנה/א.

באנאמענט - פאדי/פאדוו פון באנאמענען.

וואס האט א (באשטימטן) נאמען אדער צונאמען. %

די שיין באנאמענטע גאס דער ניט-באנאמענטער בארג.

1940 " גוט איז צו הערן, ווי ס'הילכן די לאמען/ אויף ניט-באנאמענטע שטיינער און תהומען,// ביים אויפשטעלן דענקמעלער פון אט די שטיינער -// זיי געבן אן אייביק פארבלייביקן נאמען". סוצ, יידישע גאס, ז' 100.

1968 " [...] און א פעסטע ליניע צום באנאמענטן, באשטימטן ברעג". לע, אפקלייב, נ"י, ז' 339.

|| באנאמענטקייט — פו, בט. אומבאנאמענטקייט מעג מען ניט באנוצן.

באנאמענען -- טרוו. געבן א נאמען, צונאמען, טיטל. % באנאמענען די ניע שטאט. מע וויל באנאמענען די גאס לכבוד דעם באריםטן שרייבער.

1932 "דאנטע האט באנאמענט זיין ווערק 'קאמעדיע' [...] וויל די הייבט זיך אן שרעקלער [...] און פארענדיקט

דיך שיין און פריילעך". ש.שטערן, אין אריינפיר צו ד
דער איבערזעצונג פון די "געטלעכע קאמעדיע".

1957 " מאפעס צייכענען $$$$$$$ די שטעגן /.../ פון
דעם מילכוועג -// איטלעכער פינטל האט זיין ארט,//
יעדער פונקט איז באנאמענט". לע.[illegible],בים
פרס פון בארג,נ"י,ז' 120.

1973 "אפשר האבן ייִדן מיט כנען אין מיטלאלטער גע-
מאכט $$ די התחלה און דערנאך ערשט באנאמענט
די אנדערע אויפן תנכישן שמות". מוג,1, ז' 84.

באנאל -- אדי/אדוו. צו פיל אדער אלעמען שוין באקאנט,
ניט אריגינעל, אפגעניצט, $$$$$$$ % א באנאלע פראזע.
$$$ די מעלאדיע פון ליד איז א באנאלע,רופט ניט ארויס קיין
שום איבערלעבונג.

"דאס הארט'ליבע' איז געווען צו באנאל/אדו/ פאר
די געפילן/.../". שע.פונ'ם יאריד II, ז' 21

ש.ט. אויס ווילנע, 1926,

1959 "די שרייבערס וואס קומען אויף אלעם פארטיקן/.../
זיינען געוויינטלעך די ביליקסטע,די באנאלסטע".
שנ,קריטיק און קריטיקער,ב"א,ז' 48.

באנאליטעט -- די,-ן. אויסדרוק,טוונג,דערשיינונג וואס
איז באנאל,ניט-אריגינעל,אפגעריבן.

1936 "צו לאנג מאר קיין עקסטאז ניט דויערן,וויל עס
דראעט אים דל אייביקע באנאליטעט,וואס לויערט
אין יעדן ווינקל". מ.אלטמאן,מדרש פנחס,בוקארעשט.

באנאלקייט -- די,-ן. 1. די אייגנשאפט פון זיין באנאל. % די
מאטיוון דעם מאלערס בילדער טיילן זיך אויס מיט זייער באנאל-
קייט,שאבלאנישקייט.
2. באנאלע זאכן,באנאליטעטן. % דער רעדנער האט קיין שום
נייעס ניט געזאגט,אט - טאמע באנאלקייטן,אפגעריבענע מליצות.

באנאליזירן -- טרוו.,מאר באנאליזירט. דורך צו פיל אטש
אדער אומפאסיק ניצן גורם זיין,אז א געוויסער אויסדרוק,ענין
זאל אויפגענומען ווערן ווי אלט,אפגעניצט,טאג-טעגלעך. % מע
האט דעם באגריף 'פרייהייט' אזוי באנאליזירט,אז קיינער ווייסט
שוין ניט,וואס דאס מיינט.
באנאליזירונג. -ער (ין) -...

באַנאַן -- דער, -ען, פּפּ באַנאַנע - די, - עס/ען. 1. געוויקס, פֿון דער משפּחה באַנאַנעדיקע , האָט זייער גרויסע בלעטער, גרויסן געבלום, די פּרוכטן זײַנען מעליקע און זיסלעכע, דינען ווי א פּאָפּולערע שפּייז אין סובטראָפּישע און טראָפּישע לענדער, פֿון די שטענגלעך ווערט אויך אַרויסגעצויגן פֿיברע פֿאַר טעקסטילשטאָפֿן.

2. די פּרוכט פֿון דעם געוויקס באַנאַן.

" אודאי שילט זיך עס, -- האָט בײַניש דערקלערט און קוועציק אַרונטערגענומען פֿון דער באַנאַנע די גראָבע הויט". אר, ציט אויסג אלע ווערק, נ"י 1930, ז 81.

1951 "א רײַפֿער באַנאַן דאַרף האָבן א דין הײַטל, דאַרף זײַן ווייך". פגעז, נ' 201 פּאַריז.

באַנאַנד - -----בײַנאַנד.

באַנאַנדע -- די, -ס. 1. רײַכער גרובן פֿון גאָלד, זילבער אַע. /פּטוּשׂט X204/

באַנאַנע -- -----באַנאַן.

באַנאַפּאַרטיזם -- דער, באַ. באַוועגונג אין פֿראַנקרײַך אין אָנהייב 19טן י"ה צו רעסטאַווּרירן די הערשאַפֿט פֿון דער דינאַסטיע פֿון נאַפּאָלעאָן באָנאַפּאַרטע. אין שפּעטערדיקע צײַטן געניצט ווי א פּאַראַלעלגעמײַנערונג פֿאַר א באַוועגונג, וואָס שטרעבט אָפּצושאַפֿן דעמאָקראַטישע רעזשימען שטיצנדיק זיך אויף מיליטערישע קרײַזן.

באַנאַפּאַרטיסט -- דער, -ן. אָנהענגער פֿון באַנאַפּאַרטיזם.

1889 "באַלד דערויף אָבער האָט שוין דער לואי פֿיליפּ געהאַט שוין געגעבן אורזאַכן צו בערייען/פֿאַרדריסן/ אויף זײַנע בעלײַדיקײַט/שוואַכקייט/ קעגן דיזן/דעם/ באַנאַפּאַרטיסט". אמד, עהגעניע 2, ווילנא, ז 44.

עפּעס

באַנאַרישן -- טרהו, מאַכן אז עמעצער זאָל ווערן נאַריש. זאָל פֿאַרלירן דעם שׂכל.

1941 "איך בעט דיך גאָט, באַנאַריש די עצה פֿון אחיתופֿלן". ת' שמואל ב', טו-31.

באנארישן זיך - אויטו. 1. טאן אדער זאגן עפעס, וואס איז נאריש. % דער בחור האט נישט געפילט, אז ער באנארישט זיך מיט זיינע רייד, וואס זיינען אומזיניק, ניט צו דער זאך.

1961 " ווען דער שכל באנארישט זיך, קאנען אים צען נאראנים נישט ארויסשלעפן". יט, טמז, ון/15.

2. זאגן אדער טאן עפעס, וואס לוינט זיך ניט, מאכן א פעלער, וואס מע האט געדארפט/געקאנט פארויסזען. % דער סוחר האט זיך גוט באנארישט פארקויפנדיק די גאנצע סחורה - צו מארגנס איז אלץ טייערער געווארן.

1817? " שפראך צו זיי איין חכם עטץ האט אייך בנארישט מיט אייער חכמה". ספר חסידים, תשי"ז, סימן קנה -14.

1892 " געגנוג איין מאל זיך באנארישט, אבער נאך א מאל וועט דאס שוין ניט זיין". ע. בלאשטיין, דיא שוויגער, ווילנא, ז' 48.

1935 " מיט דער תשובה וואס א ייד טוט [...] און עס טוט אים לייד, וואס ער האט זיך באנארישט, דאס איז אויך חשוב ביי השי"ת". ר' חיים-יצחק פון סאטמאר, נחלת יעקב, סאטמאר.

◻ ווי קלוג א גנב איז נישט, מוז ער זיך א מאל באנארישן.

באנבאן - ----> באמבאן.

באנבאניערע - ----> באמבאניערע.

באנבאניערקע - ----> באמבאניערקע.

באנבאנק - ----> באמבאנקע.

ב א נ ב ל ע ן |באנאוולען| - טרוו. רעדן אויף עמעצן שלעכטס, לשון-הרע, אים באשמוצן.

1887 " ווידער האבן די 'לשון-הרעניקעס' געקראגן מאטעריאל אונזער עקזעמפלאר נעבעך צו באנבלען און צו בארעדן". ייפאל, נ' 32.

1897 " יידישע צינגער, קאנען א מענטש אויפן פייער ברענגען [...] אט דארף מען אים באריידן, באנבלען אונטער די אויגן, און חנפען, לויבן [...] אין די אויגן". ג.ח. לעוונער, דער גוטער פריינד, ווילנע, ז' 15.

1900 " שטארבן אין גאס? פאר וואס זאל ער ווארטן אויף אזא מיאוסן טויט און זיין נאמען זאל מען נאר באנבלען?". כ. גארין, דיא מזיקים, נ"י, ז' 44.

ב א נ ב ר ע כ ע ר - דער, -ס. (דטשמ?) א מענטש וואס לייגט אויס נייע וועגן, ווייזט אן נייע ריכטונגען אין דער קונסט, וויסנשאפט, געזעלשאפטלעכן לעבן אא״ע.

1909 " די גאנצע מאטאדע זולצערס [...] איז אונדז זייער טייער, דאדורך ווייל ער איז געווען דער ערשטער באנברעכער צו א געארדנטן גאטעסדינסט". פ. מינקאווסקי, מאדערנע ליטורגיע [...], אדעס, ז' 244.

1971 " [סטראווינסקי] איז געווען אן ערנסטער באנברעכער אין מוזיק". נ. סווערדלין, טמז, IV/8.

ב א נ ג I - די/דער, בא. געמיט-צושטאנד, וואס איז א געמיט פון בענקשאפט, אומרו, באגער, באדויער.

... "/דאס ליד// איז דעם ארבעטערס געזאנג,// וואס פילט די הערצער אן מיט באנג// און וועקט [...]". ריינגאלד, ציט מינפי, נ"י ז' 241.

... " ווי לאנג אז דו טראגסט שוין דיין באנג?". אר. [ווערק?]

ב א נ ג II - אדי/אדוו. פפ (זן) באנק.

1. פארבענקט, מעלאנכאליש. % באנגע לידער.

1930 " געפלען דורך די בילדער באנג איך מיין א איניקסטן געזאנג". אל, ציט לידער און פאעמען!!, נ"י 1938, ז' 84.

1949 " לעצטער קלאנג פאלט באנג און ווייך". רוב, נאכט אויף נאלעווקעס, נ"י, ז' 87.

2. וואס רופט ארויס אומרו, זארג, צער.

1865 "עס איז שוין לאנג און באנג זעקס שטונדן דאס זי איז אוועקגעגאנגען און איז נאך אלץ ניט געקומען צוריק". אמד, גדול ראטשילד, ווילנע.

... " נאך וואס? - פרעגט נאך א מאל די צווייטע מיט א באנג, אפגעריסן קול". פרץ, ציט אויסג אלע ווער,2, נ"י, 1947.

1928 " וואס טיפער זיי זענען אריין אין וואלד, אלץ באנגער האט שרהקע אנגעהויבן צו פילן". אפא, אליין, ווילנע, ז' 180.

1948 " ס'איז יעדער רגע באנק". פמ, מילכאמע, מאסקווע, ז' 61.

קייט - מארק רוב 1292. =שאפט| לז: באנקשאפט - דאס דויערן|.

ם באנג.

-----> 2.

1716 "און עס וואר באנג און וויא/ווייל/צו זיי". סהמ, 3, ווילהרמרשדארף, דף כ - 1.

II

באנגזאם -- אדו. (חסשם) דזוו באנג$$,ב 2. ---

.... "א,וי לאבגזאם און ווי באנגזאם קריכט דער פאר-

שרים,דער פראגרעס!" י.פארינצאן,ציט סינפי 3,נ"י, ז' 184

II

באנגיק -- אדי. דזשם דזוו באנג,ב 2. -----

1961 "א באנגיקע אומזיכערקייט,ווי א געשפין פון א

דרימל,נעמט מיך ארום". ב.רעסלער,סמז, XI/11.

דז ~~ווינקלים~~. באנגקייט (ק)ווט

1963 "דערנאך טריפן קילע רעגן-טראפנס,לויכטנדיקע

און לעשן דעם דארשט און די באנגיקייט".ב.רעסלער,

סמז, XI/11.

II

בנקייט.

1619 " איך קאן דאך אליש ניט דערשרייבן פר גרויזן

בנקייט". פב, ז' 59.

באנגלער -- אדי/אדו. דזוו באנג ב.12 אבער ~~$$$$$$$$~~

~~$$$$$$$$$ ניט אין פולן אדיסדרוק פון דעם צושטאנד:~~

א ביסל פארבענקט, א ביסל מעלאנכאליש.

1916 "און ס'בינדט זיך דער היימישער באנגלעכער שמו-

עס". מבא,א רינג אין דער קייט, נ"י,ז' 80.

1923 " עס הערט אומעטיק אזוי,ווי באנגלער". פה,

עלנט און נויט,ווילנע,ז 297.

~~דז -קייט. /מארק דב 1292/~~

באנגענדיק -- אדי. בענקענדיק,פארבענקט.

1951 "סוויזנטער מיט באנגענדיקע הערצער האבן געזוכט

דאס אייגענע האט איך". שנ,דב ליטע 1,נ"י,ז 1060.

באנגעניש -- דאס,בא. (אומעט,פארבענקטקייט).

1948 "אנגעשעפט מיט וויעניש,מיט באנגעניש". א.לוצקי,

א בוך צום לעבן,נ"י,ז 42.

באנגאלא -- די, -ס. פב באנגעלע,בונגאלא. (אס) זומער-

הייזל,דאטשעהויז.

1924 "און די ווינט אויך אין אזא באנגאלא,// קיין

קוימען איז אפילן אויפן דאך נישטא". מלה,גאל-

דענע פאווע,קליוולאנד,ז' 198.

1927 "די באנגעלאס,הייסע,ווי געקאלכטע בינשטאקן,האב

זיך געטרייסלט פון קינדערשע טרים". אפא 5,וויל-

נע,ז 236.

באנגאלער -- דער,-ז. (מיל) א סארט מינע, אויף 13 ראָמען שטאנגלעך.

.... "ער גייט פאריס און טראגט אויף אן אקסל דעם

באנגאלער - א לאנגע רער פון שטאל,אן אויסגע-

פולט מיט אויפרייסמאטעריאל". ח.מאן,מקב,נ' 63-62, ז' 89.

באנג זײַן -- אוסט,אופּש. ארב 1. בענקען.

1871 "װען אײנער אײן פרוי ליב האָט,דאָ איז אים זײער
באַנג נאָך איר,איטלעכע שעה איז אים אײן יאָר
לאַנג". צור,ריצא,װילנא.

ם 2. זיך מצער זײַן,טרויערן,פאַרדריסן.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

1621 "עז מוז דיר גװיש ניט באנג זײַן אז דוא קײן
בריב ניט שרײַבשט $$ אבר/אָדער/ מושט גרױשה
שאַקים /עסקים/ פיר האבן". פראַגער בריװ,ציט
מ.קאָסאָװער,ז 42.

1721 "איבר אײַן בעכר װײַן // מאַך קידוש פײַן //מיט
אײַן ליבליך גיזאנג // לוב גאָט האָך ארויש//
לאָז דיר ניט זײַן באַנג". ברכת המזון,אמשטרדם,

באנג טאָן -- אוסט,אופּש, פאַר באנג געטאָן,פפ (דן) באַנק
טאָן. 1. פילן חרטה איף עפּעס,װאָס מע האָט אלײן געטאָן
אָדער ניט געטאָן. % ס'טוט אים באַנג,װאָס ער האָט פאַרלאָזט
די ארבעט. ס'װעט איך באַנג טאָן,אויב איר װעט ניט זען די
נײַע אויסשטעלונג. ס'האָט אים באַנג געטאָן,װאָס ער האָט ניט
באַװכט דעם מוזעום "יד ושם",װען ער איז געװען אין $$$$

1843 "פלעגט דער בע"ש דרצײלין אלץ מעשיות האָט אים
זײער באַנק גיטאָן װאָס ער איז זען מבטל פון $$
לעבנין". שבחי בעש"ט,זאלקװא.

1922 "ס'טוט באַנג/.../ כ'װאָלט זיך נישט אָפּגעטריבן
געהאַט א קינד". ל.מלאך,אָפּפאַל,װאַרשע,ז 60.

1962 "האָב איך פאַרשטאַנען,אז כ'האָב שוין קײנעם ניט
פון מײַן משפּחה/.../ און ס'האָט מיר באַנג געטאָ
װאָס איך בין געבליבן לעבן". ל.ליפשיץ,יזב אױ
אולקעניק,ת"א,ז 258.

~~2. באַדויערן,האָבן פאַרדראָס צוליב עפּעס,װאָס עמעץ $$$$~~
~~אנדערש האָט געטאָן,צוליב עפּעס װאָס איז געשען.~~

"איצט זע איך ערשט,װי עס קער אונדז באַנג צו
טון,װאָס דער ראשקיװער רב האָט גאָר קײן פרנסה
נישט געהאַט". יפּ,יידישע כתבים,ציט אוצר װילנ
1937,ז 72.

1872 "װאָס האָט יוסף אזוי זיסער באַנק געטאָן דאָס
יעקב האָט די רעכטע האַנט געלײגט איף אפרים?"
צור,פרשה ויחי.

3. זיין טרויעריק, זיך מצער זיין, ברענגען נאך טרויער.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

.... "גבריאלטשע... פ'טוט באנג'/... — די קלעמערט

אים $$$$ פעטמער ארום!" %%$$$$$$$$$$$$$$$, פרץ,

אלע ווערק, ציט איסג נ"י, 1947, ב 1, ז' 178

...1915 "אודאי טוט מיר באנג, אודאי איז מיר שווער זיך

צו שיידן". שע, טוביה, ציט אויסג ..נ"י 1942.............

ז' 228.

4. ~~בענקען נאך עמעצן.~~

/פל/ "זיין איך בײַ דער ארבעט, // טוט מיר זייער באנג, /

קומט מען מיר א בשורה זאגן, // אז מיין טייער לעב

איז קראנק".

-/ הארציק/הערצלעך באנג טאן — (עמפאטיש) זייער שטארק

באנג טאן.

.... "עס האט מיר הארציק באנג געטאן שיידן זיך מיט

דעם קעלבל". ממוס, ספר הבהמות, ציט אויסג ..... 1913, ז' 56.

..." "עס טוט מיר הערצלעך באנג, וואס אונטער דער זון

כ האב אנגעמיט". פרץ, ציט אויסג נ"י, 1947, ב 10

ז 56.

/שט/:וו דער אמת טוט באנג — עס פארדריסט, אז מע זאגט

עמעצן אן אמת וואס לויגט אים ניט.

ם באנג/באנק.

----- 1.

1696 "~~טוט אים באנג דז ער האט זיך אזו ווינד אונ וויא גיטון/.../". ר אבא בר שלמה מלמד מבומסלא, סוד~~

~~הנשמה, אמסטרדם.~~

1741 "כחס על הגר/.../ אז ער הט מחמת דעם פר לאשין

עס טוט איהם באנק דער לייכטער ווען איזט שפרונגין".

איבוז?/, ס' תקוני שבת, /זאלקווא?/, תק"ב.

1619 " האט מיר זער בנג גיטאן דז איך זיינם ווייב

ניט ליבר דאז געלט האב זאלין געבן". פב, ז' 27.

---- 2.

1743 "דא דוהט פלוק נאך אים אבר קענט ניט געפינדן דא

טעט עש אים זער באנג". יוסיפון, אמשטרדם, דף קא-2.

---- 3.

1679 "דא שפראך גאט צו קין, ווארום טוט דיר באנג אונ'

ווארום פר בלייכט דיין גזיכט". בליץ, בראשית, ד-ו.

---- 4.

1736 "מיר זיין פר ארמיט אין גלות/.../ נאך אונזרי

נביאים אונ נשיאים טוען מיר בנגין".

באַנד -- דער, מץ בענדער, פֿקפֿ בענדל. 1. א זאַך מיט$
וועלכער מע קאָן עפּעס פֿאַרבינדן, צובינדן, צופֿעסטיקן. %
א באַנד פֿון לייוונט, אײַזערנער באַנד. אַרומנעמען דעם פּאַק
סחורה מיט א לאַנגן און ברייטן באַנד.

1836 "זאָל מען אים אַרומבינדן מיט איין באַנד פֿון
דינע לעדער אָדער בּאַרכאַט". מ.בערליאַנט, די
גליקליכע מוטער, ווילנא, ז 12.

1968 "די בעט מע זאָל איר מאַכן א באַנד אויף דער
האַנט און געבן עפּעס צו עסן". ב.אָרענשטיין,
ייִדן אָטוואָצק, ת"א, ז 834.

2. גאַרטל, פּאַס יק . % דער דאָקטאָר בעקאָמענדירט
אים צו טראָגן א באַנד אַרום די לענדן.

1836 "די פֿרויען, וואָס בײַ $$ זיי איז דער בויך אַראָפּ-
געהאַנגען, קאָנען גאָר ניט אויסקומען אָן דעם
באַנד". מ.בערליאַנט, די גליקלעכע מוטער, ווילנא, ז 12.

1881 "מיט וואָסער באַנד איז ער געגאַנגען? צי מיט
א פּראָסטער חסידישער אויף שלייעס, צי א וואַרשעווער
אויף שפּראָנזשינעס?" / ספֿר, די וועלט-מסורה, ז 47.

3. לענטע, סטענגע, וואָס דינט צום באַפּוץ. רויטער, גרינער
באַנד. שמאָלער, ברייטער באַנד. זײַדענער באַנד.
די כלה טראָגט א ווײַס קלייד מיט לאַנגע בענדער.
דער אָרדענער האָט א ווײַס-בלויען באַנד אויפֿן אָרעם.

1887 "באַנד -- שטײַגע". $$$$$$$$ נײַער בריפֿנשטעלער,
$$$$$$$ ווילנא, ז 56, ציט לאַל.

1970 "צווי לאַנגע בענדער, וועלכע דערגרייכן ביז צו דער
ערד, ווערן געהאַלטן פֿון אַן ערנוואַך". ייִדן זלאָטשעװ,
תא, ז 157.

$$$

1972 "באַקליידט אין גראַנאַטענעם רעגן-מאַנטל, מיטן רויטן-
קרייץ-באַנד איבערן אָרעם, האָט ער געמאַכט דעם מאַרשרוט
פֿון איין פּאַציענט צום אַנדערן". ח.ראָזענפֿאַרב, דער
בוים פֿון לעבן, 3, ת"א, ז 450.

4. (פֿיג) פֿאַרבינדונג, באַהעפֿט, אײַניקונג. דער באַנד פֿון
נאַציאָנאַלער סאָלידאַריטעט. עס האָט זיי פֿאַראײַניקט
א פֿעסטער באַנד פֿון פֿרײַנדשאַפֿט.

1888 "אײַנע אומאויסדריקלעכע ליבע האָט די בײדע קינדער
מיט פֿעסטע בענדער צונויפֿגעקניפּט". ל.לעווין, דעם
שנײַדערס טאָכטער, ווילנא, ז 23.

1912 "/.../ לויז צו מאַכן די בענדער פֿון שלעכטס,
אָפּבינדן די בענדער פֿון יאָך". מב"ם, הוגה דעות, 2,
ווילנא, ז 12.

1923 "די דערשײַנונגען זײַנען אונדז נאָר אַזוי לאַנג אומפֿאַקאַנט, כּל-זמן מיר ווייסן ניט זייער אײַנהײטלעכן באַנד". ק. גוטנבוים, ספּעציעלע און אַלגעמײנע רעלאַטיוויטעט-טעאָריע, וואַרשע, ז 3.

ס באַנדאײַזן –– דאָס, בא. דינע און שמאָלע פּאַסן פֿון מעטאַל, דינען צו פֿאַרפֿעסטיקן קעסטלעך, פֿעסלעך אָדער אַנדערע פּאַקונגען פֿון סחורות $ /פּתב/. באַנדהענדלער – דער, -ס- גאַלאַנטעריי-קרעמער /י. ברכיהו, מילון אידיש-עברי/. באַנדמאַכער/סטרטש 522/ –– דער, -ס. –– באַלמעלאָכע וואָס מאַכט בענדער, גאַרטלען. באַנדמאָס /סטרטש 55/ –– די, -ן. $$ מכשיר, באַשטייט פֿון אַ לאַנגן פּאַס סירוב פֿון מעטאַל, וואָס וויקלט זיך אויף, צו מעסטן די לענג. באַנדפּאַסיק/סטרטש 526/שנײַדערײַ/ –– דער, -עס. גאַרטל, פּאַס. באַנדשלײַף –– דער, -ן. מין קראַוואַט, האַלדזטוך, וואָס בינדט זיך אויס ווי אַ שלײַף/י. ברכיהו, מילון אידיש-עברי/. אַטלאַסבאַנד. זײַדבאַנד אַע.

.... "האָט זיך יעדעס פֿאָלק זײַן וואָסערל/.../ וויקלט זיך עס אין זײַנע אויגן, ווי דאָס רײַכסטע, פֿאַרביקסטע זײַד- און אַטלאַסבאַנד." פּרץ, 9, ציט אויטג נ"י, 1947, ז, 340.

אַכילעס-באַנד. –– אײנער פֿון די שפּאַנאָדערן בײַ דער פּוס-פּיאַטע.

1939 "ווען מע טראָגט הויכע קנאַפּל, ווערט קירצער דער אַכילעס-באַנד/...". פּגעז, נ' 3, ווילנע.

אָרעמבאַנד, האַלדזבאַנד/דבּפּ/, האָרבאַנד, טרויערבאַנד.

1951 "יעדן יאָר פֿלעגן אין דעם $$$ טאָג פֿלאַטערן/.../ נאַציאָנאַלע פֿענער, אַרומגעבונדן מיט טרויערבענדער". זב ליטע 1, נ"י, ז 297.

שטערנבאַנד.

------ .1

ם בּבאַנדס$$/בנד/באַנט, בנט, מצ בנדר/באַנדן.

1666 "אוני ער בראַכט אַנטוניוס דען/.../ קיניג פֿון אַרמעניא אוני /.../ קיניג פּרס געפֿאַנגן אין אײַזרן באַנד". יוסיפֿון, אַמשטרדם, ז קסז.

1723 "/.../ ווען אײנס העט אײַזרני בענדר אודר אײַזרני קייטן אָן זײַן פֿיסן אָז די תּפֿיסים (השם ישמרנו) האָבן/...". לט 1, אַמשט, 66/ב.

---- .2

.... "דר –– אײן גורט, י"א בנט". רײַכלין 8, שמות, כה-יא.

1717 " מן מאג וואל מאכן (תכריכים) פֿון שין לינן אבר קיין קנטן אדר זונשט בענדר דז איז אײן (איבוד ממון)". ש. פֿרנקפֿורט, ס' החיים II, דף – יב-I. בע- א/ 101

---- .3

1762 "דיא /פֿרויען/ איין מדי ווארן מאגן גין מיט איר מענטל אום גיוואונדן און איין ענד העננט איין באַנד". ש. ז. לונדן, איבז, תיקוני שבת, זולצבאַך, תקכ"ב, דף לב/1.

15 באַנ- 15

5. קייט. -1692/ /1724

"/.../ איז אָביר מיין גאָט און'הער בעל"ה /און/ דער בילדיגע קעם זעניק ממש שטריק און' איזירנע בנד גיהאָרך". בה, ז 297.

1722 "ווען אים זיין קאָפּ וויא טוט, זוא זאָל ער זיך דונקן לאָזן, ער ווער אין בענדיר גישלאָסן אין דער תפיסה". איבן, ר' משה פראַנקפורט, מנורת המאור, אַמשטרדם, דף רכ"ו - א. בע- ב/101

6. צרה, קלעם, פּיין. (פיגז) 15טער/ יה/

"אונזער קלג ור ביז צו הנס // דו וואלשט אונש דר לויזן בון דיזם בנס". מגל, 837:838.

7. חרם.

1737 "כשדה החרם (ויקרא, כז-כא -- דען באַנד". מש, 1/69.

באַנד II -- דער, -בענד/בענדער. טייל פון א גרעסערן ליטעראַרישן ווערק, ס'רוב ווען ס'איז אין א באַזונדערן איינבונד. % דער 4טער באַנד פון ווערטערבוך. עס זיינען דערשינען פּרצס ווערק אין 10 בענד.

1866 "דאָס איז א תנ"ך אין צוויי בענד איף א פערטל בויגן, ווערלין-פאַפּיר". קמ, ג 29.

1958 "אין ביידע בענדער איז פאַראַן א שלל מיט פּרטים, וואָס קענטיקן אַרויס אַן אַלגעמיין בילד". מ. יפה, צוק, יאַנואַר-פעברואַר.

1968 "דער באַנד דערציילונגען פון ראָזענען האָט געמאַכט א שטאַרקן רושם". י. גרודבערג, יזב אַטוואָצק, ת"א, ז 519.

באַנד -- דער, -ס. פּפ באַן/באַנע. (אַמ) פינאַנציעלע אָבליגאַציע פון א מדינה, באַנק, אונטערנעמונג אא. $$$$$$$$$$$$$$$$ % ישראל-באַנדס. דער שטאַל-קאָמצערן האָט $$$$$$$$$ רעגיסטרירט איף דער בערזע א נייעם באַנד און ער איז גלייך אויסגעקויפט געוואָרן.

<E: Bond

1961 "מיר פלעגט זיי פאַרקויפן /.../ ווערטפּאַפּירן, סטאָק און באַנדס". י. סיגעל, פאָר, VIII/9.

1970 "די סטאַנדער נעמען אָנטייל מיט זייערע באַשטייערונגען אין אַלע וויכטיקע אָרגאַניזאַציעס, ווי דער "יונייטעד דזשויש אַפּיל" און ישראל-באַנדס-אַקציעס". רעד. ר. מאָהלער, ש פאַנץ, ת"א, ז 880.

באַנדאַזש III -- דער, -ן. א וויקלשנור פון מאַרלע (גאַזע), לייוונט אָדער אַן אַנדער שטאָף אַרומצובינדן א וווּנד, אַן אָנגעוויטיקט אָרט אא.

1) באַנדאַזשל -- דאָס, -עך. 1. פּקפּ פון באַנדאַזש

2. א פלאַסטער פאַר א וווּנד [ייפּ XXX-1-ג, ז' 96]

1824 "עקמימות הזאת יתוקן על ידי חתולים שכונים באנדאזען". איבז מ.ריף, ק.גערטנער, למוד תחלואי הילדים, ווילנא.

1867 $$ "[...] באנדאזשן-ארבעט /טעקסט: באנדאזיען/ דאס הייסט בופפעל און בראַכגארטעלעך, געניים כשר". /...". וואַרשויער יודישע צייטונג, נ 32, אנאָנס.

$$$6 "די ווערטער, ווי אָפּגעריסענע באנדאזשן, האָבן אנטפּלעקט
1936 א וווּנד/.../". ר.קאָרן, ערד, וואַרשע, ציט $$$$$ אנט, ז 574.

0 ברוכבאנדאזש — בייגעוודיקער הארטער גארטל, געטראָגן אויפן אונטערשטן בויכטייל דורך מענער, וואָס האבן א הערניע (קילע). ספּאָרטבאנדאזש — טאשמע, באנד מיט וועלכע באַקטערן ווקלען ארום די האנטגעלענקען, אנדערע ספּאָרטלערס (ציקליסטן) — אויף די פיס.

באנדאזשיסט (-ין, -קע) — דער/די וואָס מאכט באנדאזשן.

1870 "באנדאזשיסטן און הענטשקע-מאכערס [...]" סטאַטיסטישע טאבעלע, צוגעדרוקט צו צעדערבוימס "געהיימניס פון בערדיטשעוו", וואַרשע.

באַנדאַזשיר — באשטאנדטייל פון א וואגאָנראָד. (טעכנ
1933 "באנדאזשן זיינען עס די אייזערנע רייפן, וואָס אין די וואגאָנרעדער/.../ די באנדאזשן ווערן געגאָסן פון איין שטיק". אַ.סטרעלעץ, רעקאָנסטרוקציע, מאָסקווע.

באַנדאַזשיר — באַנדער.

באַנדאַזשירן — טרנ, פאר (גע)באנדאזשירט. ארומבינדן מיט א באנדאזש.
1894 "בזו הרגע ווי דער הראביע האָט דערזען די באנדאזשירטע האנט זיינע [...]". איבז ק.טוביל, דער דאָקטאָר מיט זיין טאכטער, לובלין.
1956 "געבאנדאזשירט האָט איינער דאָרט דעם אנדערן, דאָס בלוט פארהאמעוועט". פּם, מלחמה 1, נ"י, ז 440.
2. (פיג) ארומבינדן עפּעס ווי מיט א באנדאזש.
1953 "די פארטיזאנקע פלעגט אָפט באנדאזשירן גראנאטן און אויפרייס-מאטעריאלן ארום איר קערפּער". א.לידאווסקי, יזכ ס' בראנאָוויטש, ת"א, ז 482.

...ירונג.

1960 "ביז שפעט אין דער נאכט האט געדויערט די באַ-
האנדלונג און באנדאזשירונג פון די צעשלאָגענע".
פעדער מאהלער, ומען סאנץ, ת"אָ, ז 807.

-ער (יז, -קע) .

1914 "חובש — באנדעזירער". אורח, ישעיה, ג-ד., ז 54.

ב אָ נ ד אָ ט ש ק ע — ——— באַנדע.

ב א נ ד אָ ל י ן — דער, בא. (מער) פין זאלב, שפירעכץ/סטוטש 221/. /?נ?/

ב אַ נ ד אַ נ ע — די, -ס. (אם) 1. גרויסער קאָלירטער טאשנטוך אַ צעקל. /?נ?/

2. $$ טייל פון אינטימער פרויען-קליידונג /סטוטש 522/,

ב אָ נ ד אַ ר נ י ע — די, -ס. דער װאַרשטאַט פון אַ באָנדער, פון דעם בעל-מלאכה װאָס מאַכט פעסער.

1928 "אזוי זײַנען פליגן אין באנדארניע געפלויגן די רגעס".
אי. פעפער, געפונענע פונקען, קיעװ, ז 33.

באנ 17

ב אָ נ ד אָ ר ע — ——— באנדורע.

ב אָ נ ד אַ ש — /דערך באָ/ קומט נאָר אין דער פראזע: ס'איז שוין באָנדאַש! — ס'איז שוין פארפאלן, ניטאָ מער װאָס צו טאָן דערביי /סטוטש 496/.

ב אַ נ ד װ אָ ר ע ם — דער, מצ -װערעם. (זאָאָל) װאָרעם פון דעם קלאס, Cestoda פארמאָגט ניט קיין פארדײַ-אפאראט און קיין חושים, פאראזיטירט אין קערפער פון שדרהדיקע בעלי-חיים; פאראן ניט-באהאַפטע און באַהאָפטע באנדװערעם, סאָליטער (Taenia solium) [P: Tasiemiec] פאראזיטירט אין די געדערעם פון מענטשן.

1864 "דעם באנדװאָרעם האָט מען נאָר/לויט/ באָקס הערטער, בײַם מענטשן ביז איצט אויף דרײַערליי ארט געפונען".
קפ, נ 13.

1881 "ייִדן דענען װי דער באנדװאָרעם, װאָס אז מע רײַסט פון אים שטיקער, לעבט ער אלץ". יפאל, XII/24.

1924 "א באנדװאָרעם, סאָליטער, װאָס באַזעצט זיך אין מענטשנס דארעם/קישקע/ מאַכט קאַליע די שפּײַז-פארדײַונג". איבן איספעל, אַ. שמיל, זאָאָלאָגיע, װילנע, ז 170.

ב אַ נ ד ו ר — ——— באנדורע.

באנדוריסט — דער, -ן. דער וואָס שפּילט אויף א באַנדורע.

1940 "די באַנדוריסטן זיינען שטיל געוואָרן און דאָס געפּילדער $$$ אויפן מאַרק ווערט אַלץ שטאַרקער". אי. דרוקער, קלעזמער, קיעוו, ז 93.

1966 "[...] האָבן די [...] שטאָט פאַרלאָזט צו לעצט די זקנים באַנדוריסטן". פּם, מלחמה, $$1, נ"י, ז 161.

$$$$$$$$$$

СИК: бандура

באַנדורע — די, -ס, פֿון באַנדור, באַנדאַרע. פּילסטרוניקער מוזיקאַלישער פֿאָלקס-אינסטרומענט, פֿאַרשפּרייט געווען אין דער אוקראַינע. ענלעך צו א גיטאַרע.

1871 "[...] האָט די שוין פֿאַרשטאַנען, דאָס איר מאַן איז א בדחן, ווען די האָט דערוויסט [דערזען] דאָרט אויף די ווענט הענגט א באַנדור, א פּיקל, א מאַסקע". אמד, דער שידוך אָן שדכנים, $ ווילנאַ, ז 26.

1966-1913 " א בלינדער בעטלער שפּילט אויף $$$ באַנדורע". שע, פּונ'ם יאַריד, ציט אויסג. ... 1944, ז, 170.

1921 "אויף מאַרקן און יאַרידן זיצן [...] די בעטלערס, דאַווענען $$ [...] אויף באַנדורעס". פּם, די קרופּע, וואַרשע, ז 31.

פֿון דיינע קישקעס זאָל מען מאַכן סטרונעס צו א באַנדורע /קללה/. ס'איז נישט קיין רעקל/קליד אד"גל/, ס'איז א באַנדורע — אויף א שלעכט $$ אויפגענייטן, אומגעלומפּערטן מלבוש.

/?נ?/ באַנדרע — די -ס. (לאָקל, ישראל) פּאָמידאָר /קסח/.

באַנדזיוק — דער, -עס. (שלש) גרויסער בויך /קסח/.

LP: Bandzior

באַנדזיאָר — דער, -ס. 1. (שש) אויסוואָרף, באַנדיט.
2. (שגל) פֿאַרטיידאַנער / יוב קאַריה, [1606] ז 210/.
3. (שגל) "אין ווילנער געטאָ האָט מען אזוי גערופֿן די 'ווילדע', וואָס פֿלעגן מאַכן 'עקסן' (עקספּראָפּריאַציעס, רויב-אָנפֿאַלן) אויף אייגענער האַנט" /בלום, יספּ.. XVII-2, 1957/.

ם /באַנד זיין/ בנד זיין. זיין אין חרם.

1716 "אונט דיא זאָל זיין דיא שטאָט/יריחו/ בנד אונ' הייליק כלומר מן זאָל דיא ניט טאָרן בויאן דיא $$$ אונט אלש וואש דרינן איז צו גאָט". טהם, ווילהרמרשדאָרף.

ב אַ נ ד ז ע נ -- די, -ן. (טעכט) אַ מעכאַנישע זעג.[פּרב]

1929 "איך אַ באַנדזעג גייט אויף צוויי שייבעס אַ דין און ע‑
לאַסטיש זעגבלאַט, וואָס ווערט צונויפגעלייטעוועט און
בילדעט אזוי אַרום אַן ענדלאָזע זעג". באך, מעכאַלאַרבעט,
וואַרשע, ז 149.

ב אַ נ ד ו ש אָ -- די, -ס. מוזיקאַלישער סטרונע-אינסטרומענט,
ענלעך צו אַ גיטאַרע, פאַרשפּרייט ביי די נעגערס פון אַמעריקע.

1925 "האָט די גרופּע שוואַרצע סטודענטן [...] אַרויסגענומען
פון די שיידן זייערע סטרונע-אינסטרומענטן [...] און
באַלד האָבן אָנגעהויבן [...] מאַנדאָלינעס און באַנדושאָס
אויסקלינגען אַלטע נעגערישע פּלאַנטאַציע-מעלאָדיעס".
ב. גלאַזמאַן, שטייגערס, מאָסקווע.

1927 "אַז מע האָט זיך פאַרגעגעשפּילט אויף דער 'באַנדושע',
איז זיך דער עולם פון מילן ווייט צונויפגעקומען". אָפּאַ,
ווילנע, 5.

[illegible]יסט -- [illegible] -ע -דער/די וואָס שפּילט אויף אַ באַנדושאָ.

ב אַ נ ד י אָ ז ש נ י ק -- ---- בינדיוזשניק.

ב אַ נ ד י ב ע ר ק ע -- די, -ס. [אַקצענט?]. מין קאַרטאָפל, ווייס,
ניט זיס [קטה].

ב אַ נ ד י ב ע ר ט ש ע נ י ק -- דער, -עס. אַ געבעקס פון קאַר‑
טאָפל [קטה].

ב אַ נ ד י ר ק -- דער, -עס. (לאָקל, ווילנע) באַנדיט, [קטה].

ב אַ נ ד י ט -- דער, -ן. ווי באַנדיטקע. 1. אָנטיילנעמער פון אַ
באַנדע, באַוואָפנטער רויבער, גזלן. % אַ געפערלעכער באַנדיט האָט
זיך באַוויזן אין דער געגנט. באַנדיטן זיינען באַפאַלן אַ באַנק
אין מיטן העלן טאָג. דער באַנדיט האָט געהרגעט די גאַנצע משפּחה
און צוגערויבט דאָס $ צירונג און געלט.

1939 "איך די ווילדער אָרודעוועך $$$$$ באַנדיטן, די טע‑
ראָריזירן די גאַנצע באַפעלקערונג". ש. ברעגמאַן,
שלוימקע גוטערמאַן, מאָסקווע.

1968 "מיינענדיק, אַז זי האָט אָראָפּגעשלונגען אַ גאָלדענע
מטבע/...[האָט דער פּוילישער באַנדיט אויפגעשניטן
איר בויך און האָט זי געלאָזט ליגן, ביז זי איז
אויסגעגאַנגען אין שווערע יסורים". ר. גאָנטאַרסקי,
יזכּר אָסטראָצק, ת"א, ז 906.

2. א מענטש וואָס באַגייט גוואַלדאַקטן מאָרד, צעשטערונג, צובליבן אין רעשע מעשים. [ניט דולים רוב.]

1935 "ווען אונדז ניט מאַכן פאַר קיין שותפים צו די קאָנטררעוואָלוציאָנערן, באַנדיט דו אײנער!" פה, רויטע פעלדער 2, נ"ו, ז' 478.

$$$$$$$$

1964 "די דײַטשע גערעכטיקייט [...] שענקט אַמנעסטיע אַלע אירע באַנדיטן, הו זיי זאָלן זיך ניט געפינען". יג, טמז, XI/29.

[שנפאָ-וואָרט פלוך]

3. רשע, אַכזר, אויסוואָרף.

1898 "אויף איין מצבה שרײַען אַרויס די גרויסע אותיות: פה $$ נטמן איש קדוש וטהור [...]. שקר וכזב! ווען דער באַנדיט זאָל נישט ליגן טיף פאַרקאָפּעט, וואָלט ער געוויס געוואָרן צעריסן פון די פיל מענטשן, וואָס זײַנען געוואָרן אומגליקלעך דורך אים". א. מאָרגענשטערן, עגל הזהב, וואַרשע, ז' 63.

1937 "דער אַלטער הוידזוירס [...] האָט געזאָגט [...], אַז 'א לאָקאַטאָר איז א באַנדיט, א שונא' ". א. קאַגאַנאָווסקי, לאָקאַטאָר נומער 88, פון "פיגורן", וואַרשע, ציט אנט, ז' 39.

1881 "וואָס האָט איר, רוצחים, גוואַלד, באַנדיטן, אויף מײַן לעבן זיך אָנגעזעצט!" ילג, שיחת חולין, וואַרשע, ז' 41.

4. (שפּאַסיק) [ווען] א קינד א גרויסער שטיפער, א מזיק. % הער שוין אויף צו קאָמאַנדעווען, באַנדיטל דו! דער באַנדיט מײַנער האָט שוין ווידער אָנגעטאָן א שאָדן – אויפגעזעצט א שויב בײַ דער שכנה...

1.

באַנדיטיזם — דער באַ. רויבערײַ, רציחות, גוואַלד-מעשים.

1921 "דער באַנדיטיזם בכלל נעמט אָן גוואַלדיקע פאָרמען, באַזונדערס אין קיעווער גובערניע". דש דער קאָמוניסט, נ' 9-8, כאַרקאָוו, ז' 20.

2. (פיג) דאָס אָנווענדן ניט-אָנשטענדיקע אָדער גוואַלטמיטלען אין באַקעמפן א קעגנער. % אזא שמוציקע פּאָלעמיק ווערט אָנגערופן פּאָן-באַנדיטיזם.

1911 "יעדער פּאָליטיקער מוז דערויף געפאַסט ווערן, אַז מע וועט קריטיקירן. אָבער פּשוט ניט צולאָזן ריידן [...], דורך גערונגענע כוליגאַנעס [...] און צו טעראָריזירן די וויילער – דאָס הייסט [...] פּאָליטישער באַנדיטיזם [טעקסט: באַנדיטיזמוס]". ספּעקטאַטאָר, אין נאָמען פון אמת, קראָקע, ז' 21.

באַנדיטיש — אדי/אדוו. וואָס איז פון א באַנדיט, אין דער אייגנשאַפט [עלפון שטעקער]

[פון א באַנדיט. % באַנדיטישע אַנפאַלן. באַנדיטישע רציחות.]

1970 "די שרעק פאר די באנדיטישע כוח-גייערס $$$$$$ [...] האט ארומגעכאפט $$ די גאנצע באפעלקערונג". א. פיגלוביץ, זיב זלאטשעוו, ת"א, ז 32.

באנדיטעריי -- דאס/די, -ען. דזוו באנדיטיזם.

1893 "זיינען זיי גאנץ צופרידן צו באראבעווען א וועלט און צונויפזאמלען אוצרות פון יענעמס פראצע $ דורך אלערליי באנדיטערייען". ב. פייגענבוים, די גאולה, נ"י, ז 45.

באנדיטסקע -- אדי $$ (רוסיש, בא.) באנדיטיש. פויליש

? <R: бандитский <P: bandycki

[ ] באנדיטסקע קאפ -- זייער קלוג, כיטרע.

ב א נ ד י ט ע ו ע ן -- אויסו. רויבן, מארדן, אויספירן גוואלדאקטן.

1957 "האבן זיך אריינגעכאפט אין אונדזער געגנט קאזאקן און אנגעהויבן באנדיטעווען, ראבעווען און הרגענען". ברוס, שטילע ערד, נ"י, ז 125.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

ב א נ ד י ש -- באנדיש מאכן -- מאכן חוזק.

"קיינער נישט, נאר איך אליין האב פון מיר גופא געמאכט באנדיש, איך אליין האב פון מיר געמאכט חוזק מיט מיינע געפילעכצן". י. טיגער, דער צדיק און דער בעל-תשובה, לאנדאן.

ב א נ ד ל -- דאס, -ער. 1. (אמ) בינטל, פעקל.

1911 "וואָרום [פאר וואס] זאל איך זיין [...] ווי א פארוויקלטע זאך אין א באנדל?" ש.ג. הרכבי, איבו, די גליהענדע האק, באסטאן.

2. (אמ) א פעקל ארבעט, א באשטעלונג אויף ארבעט.

1915 "דערהויפט דארף מען זען [...] אז עס זאל זיין ארבעט, איין באנדל זאל נאך ניט זיין געפינישט, זאל שוין דער צווייטער ליגן אנגעגרייט". ז. ליבין, גוו 1, נ"י, ז 11.

1928 "שוויגט בעסער אלע. רייסט זיך ווי די קעץ פאר באנדלס". הל, שאפ, ווילנע, ז 46.

ב א נ ד ל -- באנע (פאמאליע/ארבעטס).

באנ:-22

באנדע I -- די, -ס. 1. גרופע מענטשן, וואָס פֿאַרנעמען זיך מיט רויב, גנבה, גזלה. % גזלנים-באנדע. רוצחישע באנדע.

1879 "האָט ער געכאַפּט זיין שווערד און האָט א פּאָך געטאָן דעם ערשטן מערדער /...; דאָס זיין קאָפּ איז געפֿאַלן צווישן די באנדע". נסה גליק, מעשה ר' מנחם אלטאַרוער, ווילנאַ, ז 14.

1921 "דער באנדיטיזם בכלל נעמט אָן גוואַלדיקע פֿאַרמעס, באַזונדערס אין קיִעווער גובערניע, וווּ עס אָפּערירן אינצייטיק די מער אָדער ווייניקער גרויסע באנדעס".
זש' דער קאָמוניסט, נ 8-9, כּאַרקאָוו, ז 20.

1940 "דעם שפּיטאָל האָבן אָפּגעראַבעוועט א באנדע, וועלכער עס האָט געהאָלפֿן די פּאָליצײ". /? איבז/, מ. טאַרדאָוו, קאָטאָווסקי, קיִעוו.

2. ~~גרופּע כוליגאַנעס, שלעגערס, ספּעציעל יונגע יידן/~~ פּאַ-גראָמשטשיקעס. ~~די באנדעס פֿון כמעלניצקין.~~ א באנדע טעראָריסטן,

1885 "דער ברוך האָט געהאַט דאָס אומגליק אריינצופֿאַלן אין די הענט פֿון יענער באנדע. זיי האָבן אים געשלאָגן און דערנאָך האָבן זיי אים געשלעפּט אין קלויסטער אריין און האָבן אים מיט גוואַלד אָפּגעשמדט". אמר, מלכה והדסה, לעמבערג.

1948 "א באנדע אויסדרעסירטע מענטשן-יעגער, וואָס ארבעטן מעטאָדיש און @ אויף שנעל". סעג, איצטער, נ"י, ז 38.

1960 "אין די יאָרן 1917-1921 האָבן אלערליי באנדעס פּאָגראָ-מירט און צעשטערט הונדערטער יידישע קהילות". שג, שלום אש, נ"י, ז 130.

3. (ביטול) ~~$$$ $$$$$$ געהיימע~~ גרופּע מענטשן, צו וועמען מע באַציט זיך ~~מיט גרינגשעצונג~~. % א באנדע שנאָרערס. שוין ווידער דאָ די באנדע ציגיינער!

1890 "אין רוסלאַנד געפֿינען מיר א גאַנצע באנדע שאַרלאַ-טאַנעס, וואָס באַנוצן זיך מיט אַזעלכע פֿאַלשקייטן אום די בעסטע שרייבער צו שמוצן/באַשמוצן/". /מחבר?/, זש' דער מענטשענפֿריינד, נ 46, נ"י.

1910 "/.../ רעדט נאָר א וואָרט אַרויס--// שטייט ביי דער טיר אגענטן שוין// גרייט א באנדע/...". פּרוג, 2, נ"י, ז 215.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

4. (שש) כאַליאַסטרע קינדער שטיפֿערס, מזיקים.

1965 "א גאַנצע באנדע קינדער האָבן זיך צונויפֿגעקליבן, יינגלעך און מיידלעך, אָפּגעריסענע און אָפּגעשליסענע". אמר, גדולת ראָטשילד, ווילנאַ.

1906 " די גאַנצע באנדע /קינדער/ האָט מיך אונטערגעפֿירט מיט דרך-ארץ/.../". ø וייס, א שטעטל, ציט' אויסג' ווארשע 1930 ז 30.

/ניט זיכער ב אַ נ ד ע II — די,-ס. (אָרט) קאַפּעליע קלעזמער,אָרקעסטער.

?? 1925 "/.../דעם קאָפּ טראָגט ער הויך,ווי אין אלט קייזעריש אין טיפּש/

פערד איינגעשפּאַנט אין א מיטטעגעלע,ווען ער דערהערט

די באַנדע שפּילן". ז.מירער,זיי נישט קיין הוילער יונג,2,

טאַרנאָה,ז 65.

LIT: Banda

~~$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$~~

IV טרונען די באַנדע — (לאָקל ליטע,עסטלאַנד) „צונויפרופן

די סטאַרע, ~~"דער פאַסטעך פלעגט ארומגיין איבער די גאַסן און צו-~~

~~זאַמענטרונען די בהמות אויף אין פֿעלד,איידער ער האָט זיי געפירט~~

~~אין פֿעלד"~~,/קסח/.

ב אַ נ ד ע III — די,-ס. גארטל אויף די לענדן אויפצוהאַלטן דעם

בויך,ספּעציעל פאַר א מאַנצביל וואָס ליידט פון א ברוך (קילע);

ברוכגארטל,ברוכבאַנד. % טראָגנדיק א שווערע זאַך האָט ער זיך

אונטערגעריסן און ער מוז איצט טראָגן א $$$ באַנדע.

1938 "א שטאַרקער בויך $ איז בעסער ווי צען באַנדעס". זש,

באנ 23

נח פּאַנדרע, וואַרשע, ז 237.

ב אַ נ ד ע I — די, -ס. מין געבעקס,זעמל,בולקע אע.,אין פאַר-

שיידענע געגנטן האָט מען די באַנדע געבאַקן פאַרשיידן: פון ווייצענע

אָדער קאָרענע מעל, פון גריקע (הרעטשקע) פון קאַרטאָפל-מעל

און פון קאַרטאָפל אַליין; געווען אויך באַנדעס געפילטע מיט יאַגדעס,

מיט פלייש,מיט הערינג,קרויט $$$ אע; אין טייל באַשרייבונגען קומט

אַרויס די באַנדע ווי א געבעקס פון אָרעמע: דריטטעלענע$,שוואַרצע

באַנדע; אין אַנדערע — דווקא ווי אַן אויסנעמלעך ניט-וואָכעדיק געבעקס.

1877 "הרעצקענע באַנדע". אמד,דער פּאַרטעפּיאַניסט,ווילנע,ז 44.

1920 "אין וואָלאָזשין פלעג איך זען באַך אויך באַנדעס/[...]

העלפט מעל און העלפט אָנגעריבענע בולבעס". עלזעט,

יידישע מאכלים,וואַרשע, ז 26.

1936 "די סעכטער פון דייטשלאַנד די בלאַנדע,// האָט יעדע

קוקט אויס ווי א באַנדע - // פאַררונדעט און פולקע

און פול". אל ∨,ב"י,ז 279.

(1938)

1945 "באַנדע - א גרויסע בולקע,געבאַקן פון מעל און

קאַרטאָפל,פאַר אָרעמע קינדער,ס'רוב פאַר פויערים אין

א מאַרקטאָג". אר,יישפ V-1.

1950 "הערינג-באַנדע,פלייש-באַנדע,קרויט-באַנדע — א באַנדע

געוויינטלעך פון קאָרענע מעל,געפילט מיט הערינג,

לונג,פלייש אָדער קרויט". מ.מארק,יישפ, X-1,

1962 " [...] גריקע פון וועלכע מע מאַכט רעטשקענע באַנ-

דעס,בולקעס". ח.לונסקי,ס זיכרון לקהילת אולקניק,

ת"א, ז 219.

IV דן באַנדעטשקע/באַנדאָטשקע — די,-ס. 1. א קליין ברייטל,

וואָס מע פלעגט באַקן פאַר קינדער.

1929 [illegible]

פערד אײַנגעשפּאַנט אין א מיסטװעגעלע,װען ער דערהערט

די באַנדע שפּילן". ז.מירער, זײ נישט קײן װילער יונג, 2,

טאַרנאָװ, ז 65.

LIT: Banda

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

טרוכען די באַנדע -- (לאָקל ליטע, עסטלאַנד) "צוגוי־פּרופן

די טטאַרע ~~, דער פּאַסטעך פּלעגט ארומגיין איבער די גאַסן און צו־~~

~~זאַמענטרוכען די בהמות אויף אײן אָרט, אײדער ער האָט זײ געטריבן~~

~~אין פעלד"~~ /קסח/

כ אַ נ ד ע -- די, -ס. גאַרטל אויף די לענדן אויפצוהאַלטן דעם

בויך, ספּעציעל פאַר א מאַנצביל װאָס לײַדט פון א ברוך (קילע) ;

ברוכגאַרטל, ברוכבאַנד. % טראָגנדיק א שװערע זאַך האָט ער זיך

אונטערגעריסן און ער מוז איצט טראָגן א $$$ באַנדע.

1938 "א שטאַרקער בויך $ איז בעסער װי צװײ באַנדעס". זש,

23 באַנ

נח פּאַנדרע, װאַרשע, ז 237.

כ אָ נ ד ע -- די, -ס. מין געבעקס, זעמל, בולקע א״ע. אין פאַר־

שײדענע געגנטן האָט מען די באָנדע געבאַקן פאַרשײדן: פון װײצענע

אָדער קאָרענע מעל, פון גריקע (הרעטשקע) פון קאַרטאָפל־מעל

און פון קאַרטאָפל אלײן; געװען אויך באָנדעס געפילטע מיט יאַגדעס,

מיט פלײש, מיט הערינג, קרויט $$$ א״ע; אין טײל באַשרײַבונגען קומט

אַרויס די באָנדע װי א געבעקס פון אָרעמע: דריטמעלענע$, שװאַרצע

באָנדע; אין אַנדערע -- דװקא װי אַן אויסנעמלעך נישט־װאָכעדיק געבעקס.

1877 "הרעצקענע באָנדע". אמד, דער פּאַרטעפּיאַניסט, װילנע, ז 44.

1920 "אין װאָלאָדשין פלעג איך זען באַקן אויך באָנדעס [...]

העלפט מעל און העלפט אָנגעריבענע בולבעס". עלזעט,

ײדישע מאכלים, װאַרשע, ז 26.

1936 "די טעכטער פון דײַטשלאַנד די בלאָנדע, // װאָס יעדע

קוקט אויס װי א באָנדע - // פאַררונדעט און פוכקע

און פול". אל ...,ב"...,ז 279.

(1938)

1945 "באָנדע - א גרויסע בולקע, געבאַקן פון מעל און

קאַרטאָפל, פאַר אָרעמע קונים, ס'רוב פאַר פויערים אין

א מאַרקטאָג". אר, יש פ V-1.

1950 "הערינג־באָנדע, פלײשבאָנדע, קרויטבאָנדע -- א באָנדע

געװײנטלעך פון קאָרענע מעל, געפילט מיט הערינג,

לונג, פלײש אָדער קרויט". מ. מארק, יש פ, X-1,

1962 " [...] גריקע פון װעלכע מע מאַכט רעטשקענע באָנ־

דעס, בולקעס". ח. לונסקי, ס דיכרון לקהילת אולקניק,

ת"א, ז 219.

דך באָנדעסקע/באָנדראָטשקע -- די, -ס. 1. א קלײן ברײטל,

װאָס מע פלעגט באַקן פאַר קינדער.

2. (צערטלער) אויף א גראָבינק מײדעלע.

באַנ-24

טאָסטן דיר א פרישע/ניַיע באַנדע! --- א נייעס, א נייע געשעעניש/ מיט חידוש אָדער מיט חוזק. נא דיר אזא באַנדע! --- א נייע צרה, גזירה. האָט דאַרף ער דעם להיתן? - ער האָט א באַנדע מיט א געזאַלצבנעם הערינג... ---"אזוי האָט מען געזאָגט אויף איינעם, האָט קלערט ניט קיין סך העגן ענער וועלט און באַניגנט זיך מיט ברויט און קרויט אויף דער וועלט" -/יימפ, א-2, ז 60.

באַנדע II --- די, -ס. 1. מענערשער איבערבגד, געטראָגן איבער אלע מלבושים, העגמאַנטל פון א דיקן שטאָף מיט א קאַפּישאָן צו-צודעקן דעם קאָפּ, דעם בגד פלעגט מען ניצן ס רוב אונטערהעגנס, אין רעגנס, שנייען, קעלטן. % האַלענע באַנדע, ברייטע באַנדע. אין דרויסן איז א זאַווערוכע, טוט ער אָן די באַנדע אויפן פעלץ. ווען ניט די באַנדע, האָלט ער דורכגענעצט געוואָרן אין דעם שלאַקס-רעגן.

1906 "/...\ איינגעהילט אין די דיקע באַנדעס, אין די גרויסע שאָפּנפּעלצן". אש, א שטעטל, ציט אויסג ווארשע, 1921, ז 86.

1926 "קופּעלט האָט זיך איינגעהילט אין דער צו ברייטער באַנדע". אפּא 9, די טעגצערין, ווילנע, ז 109.

1970 "אין דער לאַנגער שווערער באַנדע איז פייחל ווי גרעסער געוואָרן". י. ערליך, שבת, ת"אַ, ז 40.

2. סאַראַפאַן /ל 1 / ל 1/, לייכט זומערדיק קליידל, אָן אַרבל, סיף איינגעשניטן ביי דער ברוסט און פּלייצע, הענגט אויף טאשמעס איבער די אַקסלען.

3. (לאָקל, האָלין) אַרויסגערעדט 'בונדע' -- לאַנג העמד, האָט קליינע קינדער פלעגן טראָגן. % דאָס קינד איז, קיין עין-הרע אויסגעוואַקסן, איז די בונדע שוין קורץ אויף אים. א בחורעץ פון צוויי יאָר און פּאַרנעצט נאָך אָן די בונדעס.

4. גלחישע לאַנגע זשופּיצע (ריאַסע) /ל 2/.

~~באַנדע III --- די, - ס. 1. פּאַס, פּעסל /אין דעם באַטייט געניצט נאָר פיגוראַטיוו און פּראָזעלאָגיש/.~~

2. דיקע, אומגעלומפּערט אויסזעענדיקע פרוי, מיידל /קסתּ/.
% קוקט זי נאָר אָן, די באַנדע מיט די קורצע פיס!

3. בויך, גראָבער בויך /קסתּ/. % ער האָט זיך מורא, דער פרעסער, טאָמער וועט ער ניט האָבן וואָס אָנצושטאָפּן זיין באַנדע.

4. (פּינ) געלטבייטל, טייסטער /קסתּ/. ביי אים באַנדע דאַרף זיין א גרויסע ~~אַפּריא~~ מיט געלט.

דן באַנדעטשקע -- די, -ס. ליבלעך, צעטלעך א קינד,
מיידעלע, וואָס איז דיקלעך, פול/קטו/.

נארישע באַנדע, ליימענע באַנדע, מענע-באַנדע -- שפּאַטיש
אויף אַן אומגעראָטענער, אומגירעוודיקער, טעמפּער מויד/קטו/.
באַנדע מיט דרעק -- זידלוואָרט/קטו/.

באַנדע -- די, -ס. (שטריקמאַכעריי) א קנופּ, א שטיק צונויפגע-
פלאָנטערטער שפּין-מאַטעריאַל ביי שפּינען פלאַקס. "ווען דער פלאַקס
איז ניט גוט צעבאַרשטן, שפּינען זיך אַריין, מאַכן זיך 'באַנדעס'.
% אַריינגעפאַלן א באַנדע, ס'האָט זיך אַריינגעכאַפּט א באַנדע אין
פאָדעם"/קטו/.

/אפשר איז דאס
באַנדע, נאָר מיט
דעם אַרויסרייד
אָ ??/

באַנדע -- די, -ס. בוינגאַרטל.
1938 "../ זיך באַגאַנגען אָן אַן אָפּעראַציע, נאָר מיט
א נייער באַנדע". דזש.נח פּאַנדרע, וואַרשע, ד 44.

B: Бонда

באַנדע -- די, -ס. (לאָקל, וור) א צוטייל פון ערד פאַר א פויער.

באַנדעבורטשעניק -- דער, -עס. פּפּ וואַנדעבורטשעניק.
(לאָקל מג) מאכל פון געריבענע קאַרטאָפל, געבאַקן אין א בלעך./קטו/.

באַנדעגראָף -- דער, -ן. דאָס הענטל, מיט וועלכן דער שטיקער-
אַרבעטער פאָלגט נאָך די צייכענונג, וואָס ווערט אויסגעאַרבעט אויף
דער שטיקער-מאַשין/קטו/.

באַנדעווען -- אַטוו. (שש) 1. זיין איינער פון א באַנדע. % דער
האָט געבאַנדעוועט מיט די באַנדעראָוו/צעס.
2. סקאַנדאַלעווען, בויאַנעווען.
3. שטיפן, קונדסעווען, קאָמאַנדעווען /וועגן קינדער/.

באַנדעפּאַדעק -- דער, /מצ?/. (לאָקל, דזשאַגער, ליטע) א נא-
רישעוואַטע מענטש, א תּם. "גאָט העלף!"

LITi BONDE PADEK

באַנדער -- דער, -ס. איינער וואָס לעבט אויפן חשבון פון
א פּראָסטיטוטקע, צווינגענדיק זי זיך צו פאַרנעמען מיט זנות;
אַלפאָנס.
1967 "האָט ער זיך אָנגעטאָן די קאָסאָוואָראָטקע אויסגעניטע
און אַוועק ריידן מיט די באַנדערס, יענע זאָלן באַפרייען
די מוידן פון זייער פאַך". א. קאַרפּינאָוויטש, ביים ווילנער

2. אריבגעלאַפֿענער יונג, ניאָרפּניק, פֿרוי-יעגער.

.... "וועט מע /.../ זעט די אַלע ווילע יונגען, די באַנדערס, זיצן בײַ סדרנען אין קאַפּע, קאָכט דיר אויף די נשמה". א. קאַרפּינאָוויטש, גק, ז 62-63, ת"א, ז 135.

שאַנדער באַנדער, + א כפּרע אײנס פֿאַר דאָס אַנדער/קללה/.

באָנדער — דער, -ס. פּפּ באָנדאַר, פּר באָנדאַזש. 1. דער בעל-מלאָכה וואָס מאַכט פֿעסער.

אוק: бондарь
פּ: bednarz

1879 "א קבצן א באָנדער גיט מען חמישי, דעם רײַכן עם-הארץ — מפטיר און ששי". פּלאָטקין, דער אַרעמאַנן, וואַרשע.

.... "פֿון א באָנדער האָב איך אַלײן געהערט, אַז די גאַנצע וועלט איז געגליכן צו א פֿעסל, אַז עס ווערט נאָר צעלעכצט, מוז דאָס דער באָנדער אָנשלאָגן". שע, אידישע ראָמאַנען .....

1919 "בײַ מענדעלע מוכר-ספֿרים, אין דער 'מאַקסע', האָבן מיר א גאַנצע 'כאַליאַסטרע' בעל-מלאָכות: א באָנדער, א סטאָליער, א מוליער /.../". עלזעט, וואָרט-אוצר פֿון דער אידישער שפּראַך, וואַרשע.

1968 "די ברוכים איז א באָנדער, שלאָגט פֿעסער מיט געכויגענעם רוקן פֿון זון ביז זון". לע, שלמה מולכו, נ"י, ז 184.

2. (שש פּעיאַ) וועגן א רויען, גראָבן מענטשן. % ער פֿירט זיך ווי א באָנדער.

3. (שלש) וועגן א פּאַכמאַן, וואָס קען ניט זײַן מלאָכה, ספּעציעל וועגן א דאָקטאָר. % ער איז ניט קײן דאָקטאָר, א באָנדער איז ער!.

באָן עברוק — ביטול-פֿאָרמע וועגן א באָנדער. % "קײן אײן "אוק" ניט דער משפּחה: ניט קײן שנײַדערוק, קײן באָנדערוק, קײן שוסטערוק".

0 באָנדער-אַרטעל — דער, -ן. א שותּפֿות-קאָלעקטיוו פֿון באָנדערס.
באָנדערהאַק — די, -העק. ספּעציעלע האַק מיט א קורץ הענטל.
באָנדער-הובל — דער, -עס.

ער זעצט עברי ווי א באָנדער — ער איז אן עם-הארץ, קאָן ניט לײענען גוט, שטומפּיק אויף דער עברי.

"/.../ עס איז נאָר געווען שטאָף פֿאַר די לצים אויף אָפּצולאַכן, ווי אזוי א ייד /.../ $$$$$$$$$ זאָגט עברי זעצט ווי א באָנדער". שע, 2, ז 255-256. 1911.

1960 "אַט דער דאָזיקער ר בעניע דײַנער זעצט עברי, ווי
א באַנדער קליעפּקעס". ש.טײַמאַן, צווײַגן, ב"א, ז 78.
דער דאָקטאָר ווי דער באַנדער קלאַפּט אויס -- אײַנער די פּלײַצע,
דער צווייטער דאָס פּעטל/פּוזל/.

באַנדערײַ -- 1. די, -ען. דער וואַרשטאַט פֿון א באַנדער.
1932 "נאָר קינדער האָבן גרויס חשק זען מיט די אויגן
/.../ וואָס דאַרפֿן טוט זיך, אומשלײַען זיך צווישן
די גוראַלניע-קאַרפֿוסן, סאַלעדאָווניעס, באַנדערײַען".
בערג, באַם דניעפּער, 1, ז 179.

2. דאָס, -באַ. די פּראָפֿעסיע, די אַרבעט פֿון א באַנדער.
1939 "/.../ האָט געקענט באַנדערײַ, האָט ער געקריגן א
פּאָדריאַד צו (?) מאַכן אין די שכנישע האַרבאַרניעס
גרויסע קײַלעכדיקע ביטן און זיי אָנציען מיט רײַפֿן".
אי. קיפּניס, פֿון די יונגע יאָרן, קיעוו.

באַנדעראָוויעץ -- דער, מצ -וועס. (שגל) "אוקראַיִנישע
נאַציאָנאַליסטן, אָנהענגערס פֿון סטעפּאַן באַנדעראַ, פֿון וועלכע
ייִדן [?] אין מזרח-גאַליציע און וואָלין האָבן שטאַרק געליטן
פֿון זיי. בכלל האָט יעדער אוקראַיִנישער מערדער געהייסן באַנ-
דעראָוויעץ". /בלום, ישפּ XVII-1, 1957./

באַנדעראָל -- דער, -ן. 1. א פּאַסיקל פּאַפּיר, וואָס ווײַזט בײַ א סחורה,
$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$ אָן, אַז עס איז שוין באַצאָלט דער
געהעריקער שטײַער, למשל בײַ ווײַנען, פּאַפּיראָסן אא.
1920 "אַט שטייט אויפֿן שטאָלן טראָטואַר א קאָזאַק [...]
און פּרעסט א טעהעלע שאָקאָלאַד מיטן באַנדעראָל-
פּאַפּיר אין אײנעם". טעג, פֿון רוסלאַנד ביז גאַליציע,
וואַרשע, ז 188.

2. א פּאַפּירענער פּאַס אַרום א פּאַקעט, וואָס מע שיקט דורך
פּאָסט.
1884 "די ביכער -- אונטער באַנדעראָלן, דאָס הייסט, אַרומ-
נעמען מיט פּאַפּירענע אָדער לײַוונטענע פּאַסן ווי א
קרייץ". קמ, ג 24.

3. (פֿיג) דער פּאָסטפּאַקעט גופֿא אין אזא אײַנוויקלונג/זין/.
1870 "טאַקע די אײגענע $$$$ עקרע -- בײַ דעם צדיק
מוז י גיין מיט געפּעטשאַטעטע באַנדעראָלן פֿון מלך
סצפּציה". קמ, ג 52.

באַנדוראַליר|ן — מיר, אָנקלעפּן באַנדוראַלן, ארומ-קלעפּן מיט באַנדוראַלן.

.... "דער מלאך-המות טאַרטירט זי, באַנדוראַלירט $$$ און פאַרשיקט זי אויף יענע וועלט". פּרץ, ... ז 33, "כל בו".

באַנדוראַלנ|ע — אַדי. וואָס איז מיט א באַנדוראַל.

1864 "עס איז א ברירה ביי די וואָס ליגן אויף די בריות צו שיקן זייערע אוילעדישע בריוו,אָבראַשטשיקעס /מוסטערן/ אָדער באַנדוראַלנע מיט צוגעקלעפּטע מאַרקן". קמ,ז 28.

באָנדער|ן — אומט. גלש דרייען א מוח, האַרן אין קאָפּ אריין.

1963 "באָנדערט מיר ניט אין פּעקל". זש,סמז, X $$ 6/.

באַנדערק|ע — די, -ס. (לאָקל,סאָציק,מג $$$$$$ קאַרטאָפל.

1965 "אחוץ דער אויסשפּראַך איז די דיפערענצירונג אויף קאָנטיק אין דעם וואָקאַבולאַר,$$$$ פאַר קאַרטאָפל, למשל,זיינען גאַנץ פינף פאַרשידענע ווערטער: קאַרטאָפ-ליעס,זשעמיקעס,בולוועס,ערדעפּל און באַנדערקעס." ש.נאָבל, יישפּ XXV -2,ז 48.

~~באַנדערש|ע — די, -ס. ...~~

באַנדק|ע — די,ס. (לאָקל,סוואַלק" א בולקעלע מיט ציבעלעס, וואָס מע פּלעגט מאַכן פרייטיק פון דעם געבליבענעם חלה-טייג/קמט/.

באַנדרע — אויסדרוק $$ נאָר אין פול "שאַנדרע,באַנדרע - איינס הי ס'אַנדרע"; באַטיט: צוויי וואָס קריגן זיך ארום און ביידע טויגן אויף כפּרות. ש טאַנץ, ת"אָ,1970, ז 558./

באַנהאָף — דער, -ן/?/. (דטשמ) פאָרמע פון באַנהויף, וואָקזאַל.

1865 "/.../איז אונדזער קייסער דורכגעפאָרן פאַריז און /.../ געבליבן שטיין אין באַנהאָף פון דער נאָרדבאַן". קמ,ז 17.

1930 "לאַנגזאַם האָב איך געציילט די טרעפּ,וואָס האָבן געפירט צום באַנהאָף". דאַ, פון בערלין ביז סאַן-פראַנציסקאָ, וואַרשע,ז 20.

1970 "/.../ מע זאָל מיטנעמען וואָס ווייניקער זאַכן,כדי מע זאָל ניט דאַרפן דערנאָך אָנקוואַרפן אויפן וועג צום באַנהאָף". ש טאַנץ,ת"אָ,ז 837.

באנ-29

באנהויף -- ----← באנהאָף.

ם /באנוג/ בנוגי -- גענוג.

.... "די שה -- בנוגי". רייכלין 8, ויקרא, ה-ז.

באנוגן -- טרח, פאר באנוגנס. (ארכ) באפרידיקן, צופרידן שטעלן, געבן גענוג.

1843 "העט ער /גאָט/ אונז אודאי ניט פארלאזן/.../ באנוגן און העט אונז אונזער בארערפעניש". הרב א.ל. בראנדיס, ס' שיח ספונים, מוס, ז 60.

/אַנהסב 19 יה/ "השי"י האט זיי באנוגנט מיט שפייז צו זעטקייט און ניט צו מאגרקייט". מחזור/.../רשי- כתב, I/161.

/.?./ "און האָט באנוגנט אונדזער בארערפעניש פערציק יאָר". אלפס, הגדה של פסח, ווארשא, ז 44.

ם בנאגן/ ביניגן/בניגן.

.... "ומצא להם -- מַך בְּנָאגְן". רייכלין 8, במדבר, יא-כב.

1625 "דיא וויגקל פון אונזריי (אוצרות) זיינן פול מיט אלין גוטן (מפיקים) דיא ציהן אויש אונ' בניגן שפייז (מזן אל זן) פון יאר שפייז צו יאר שפייז". סהמ, לובלין, 6$ קמז-יג.

1716 "אונ'זאלשט מיר געבן גוטי מילך אין מיין ברישט דז איך זאל בניגן מיין קינד צו זוגן/זויגן/ ביז איך עש אנט ווענן". ש. פראנקפורט, ס' החיים II העיד, דף בג.

באנוגנס -- אדי/אדוו, פּס באנגנוגנט/באגענוגנט. באפרידיקט, צופרידן, צופרידן געשטעלט.

1933 " אזוי איז געטע - אַט קאלאסאל, אַט קליינלעך |...| אט א פארזיכטיקער, באגענוגנטער ענגער פילאָסטער". ש. שטשופאק, מארקס און ענגעלס וועגן קונסט, פּש' פארמעסט, נ' 2-3, בערדיטשעוו, ז' 110.

1934 " דער קאזאק האט קאלט אפגעצירקלט: - איז מיט ערד קאן מען שוין זיין באנוגנט? מיט א סך ערד און אקסן - זאט?". ש. ברעגמאן, אפּנ מיזרעכ איז אומרויק, מאסקווע, ז' 496 [?].

1939 " נו, איצטער, אליעזר, ביסטו שוין באנוגנט?" האל, באר=קאכבא, קיעוו, ז' 41.

כ א נ ו ג ע נ ע ן ז י ך --- רעפל. (איך) באנוגן זיך, פאר באנוגנט זיך; פפ: באנוגן זיך, באג(ע)נוגן זיך, באג(ע)ניגן זיך, באניגן זיך. האלטן פאר[I] גענוג, באפרידיקן זיך, אויס-קומען, באגײן זיך מיט. % דער ייד איז א מסתפק במועט — ער באנוגנט זיך מיט וואס גאָט גיט. אן אמתער געלערנטער וועט זיך קײן מאָל ניט באנוגענען מיט זײנע דערגרײכונגען.

1864 "דער בעטלער פארלאָזט זיך אויף גאָט, ער לאָזט זיך $$$$$$$$$$ באניגן מיט וואס ער האָט, ער טראכט ניט פון הײנט אויף מאָרגן". מהור״ר זלמינא חיטיפסקער, מעשה נפלאה, טשערנאָוויץ.

1865 "דער אויסגעשטודירטער אוטשיטעל/לערער/ האָט זיך ניט באגניגנט מיט יענעם ארטיקל". קמ, נ׳17, ז 259.

1873 " וואס זאל מען טאן? מען מוז א מאל זיך באגנוגן מיט איין תירוץ אויף אלע קשיות |...|" ממוס, די קליאטשע, ווילנע, קאנק 148490.

1888 "גאנץ רײכע ײדן אפילו לאָזן זיך אויף דער אכסניא באגניגענען מיט א בעטל און שטײען/אײן/ דרײ פיר אירע אין אײנעם". ממוס, ווינטשפינגערל, ציט אויסג "[illegible]", ווארשע, [illegible] 1913, ז 79.

1896 "ייִשי בעלי-בתים באַנוגענען זיך ניט מיט דעם, וואָס זיי שטאַקען/דויגן/ אַרויס פֿון אַרבעטער די לעצטע ביסל בלוט/.../". /אַנאָנים/ ,די שכירות, לעמבערג, ז 62.

1912 "[...] ניטאָ א פרוי, זאָגאַר/אַפֿילו/ פֿון די אָרעמסטע, וועלכע זאָל זיך מיט צוויי-דריי גראָשים באַנוגן". מב"ם, הוגה דעות, ווילנאָ, ז 35.

1929 "[...] ניט באַנוגנט זיך מיט אָפּקלאַפּן די טירן פֿון הויזנגג-אַפּטייל". מ. טייטש, אַרום דער פֿאַבריק, [illegible] ז 147.

1948 "באַנוגענען זיך מיט דאָס קלענסטע און שווייגן,// מיט עטלעכע ציטיקע עפּל אויף צווייגן". סעג, איצטער, נ"י, ז 80.

$$$$$$$$$$$$$$$$$

II באַנוגעוודיק -- אַדי/אַדוו, פּפּ באַגנוגעוודיק/סטוטש 594,506/. גענוגעוודיק, באַפרידיקנדיק, צופרידן-שטעלנדיק.

באַנוגענונג -- די, באַ, פּפּ באַג(ע)נוגענונג/ באַג(ע)נוגענונג, באַגעניגונג — איינשאַפט פֿון באַנוגן זיך; באַפרידיקטקייט.

1937 "פֿאַר אַלעמען באַשערט איז אַלדאָס וואָס איז שיין,// און אַז פֿאַרברענט איז יעדע גרענעץ,// און באַגנוגונג פֿון זיך, ווי אויך פֿאַר זיך אַליין". בראָד, פֿאַרשטעלונגען, לאָדזש, ז 118.

1964 "באַנוגענונג מיט דעם וואָס מע האָט איז בעסער פֿון קלוגשאַפֿט. די פּרוכט פֿון באַנוגענונג איז רויִקייט/...". איבן א. אליאב, ר שלמה אבן גבירולס ציט טמז, IX/15.

באַגניגנדיק -- אַדי/אַדוו.$$ 1. גענוגעוודיק, גענוג נדיק.

2. וואָס האָט גענוג, צופרידן.

1971 "צום גליק פֿון פּאַראָרעמטע ייִדישע מענטשן, האָט גאָט באַשאַפֿן פֿאַרמעגלעכע און באַגניגנדיקע, אויך ייִדישע מענטשן". אי. קיפּניס, מיין שטעטעלע סלאָוועשנע, ב' 1, ת"א, ז 143.

30/a

☐ לאָזן זיך באנוגענען -- אוסט. פפ לאָזן זיך באנוגן/באניגן.

דזה ~~קאָס~~ באנוגענען זיך.

1808 "אַרעמע לײַט װען זײ ביכטס האבן צו עסן [...] האבן
זיך מיט איין האלב לויט קאפע לאָזן באניגן". איין
שעהן בײעס קאפע ליד, [ווו?], ז 4.

1881 "ער װאר זאט פון אלצדינג,כלאמר ער לאָזט זיך
באנוגן". צור, חיי שרה.

1893 "גאָר יעצט מוזן מיר זיך לאָזן באנוגענען מיט עטװאָס
איין אָנמערקונג". שמו פלאי, ס'האמת והשלום,לעמבערג, ז 27.

ם בינוגן/ביניגין/ בגניגין זיך.

1686 1697 " דען איטליכר זיך ביניגין זאל מיט װאש אים גאט
האט בישערט". ס' משלים, ספד"מ, דף ך-2.

1739 " בגניגי דיך מיט דעם װאש דיר גאט צו גפֿילט האט
אונ זעהי ניט אויף אנדרי לײַטן פר מעגין". ס'מבחר
הפנינים,הומבורג,תצ"ט, דף יג-ב.

בגניגונג.

1739 "אוני קײן בעשרי רײַכטום [איז ניטאָ] אלש צו פרידנהײט
אוני בגניגונג". דצה.

ם בינוגן/בינויגין זיך לאָזן.

1676 "[...] אונ'ויביג זול זײַן פיל איין איריין אויגן,
אוני' זול זיך צײט בינויגן לושן אוני' אלז װאז איר $$
גוט י"ת גיבט". ברנט שפיגל, ספד"מ, פרק י"ח -

1751 " סיפק איז טײטש בינוגין כלמר ער לאשט זיך בינוגין
װאש אים השי"ת גיבט". עח, יז-4.

באנ-31

ם /באנוואַרט / בנוורט—דער, /מצ?/. היטער, שומר.
.... "נוצר — אין בנוורט". רייכלין 18 /תי: העכטער/ איוב כז-יח.

באַנוויוואַן — דער, —עס. א מענטש וואָס האָט ליב צו
האָבן פארגעניגן פון לעבן, צו לעבן א גוטן טאָג, אן עולם-
הזהניק.

FR: BONVIVANT.

1912 "בײ סאַנאַלין האָט זיך דעוועקט דער אינסטינקט פון
א קלײנשטעטלדיקן באַנוועוואַנט און האַכשטאַפלער".
יודישער קאלענדאר לשנת תרע"ב, לעמבערג.

באנוושיזער — דער, —ס. אײנריכטונג בײ די רעלסן פון
א באנליניע אויף איבערצופירן דעם צוג פון אײן ליניע אויף
אן אנדערער. % דער צוזאמענשטויס פון די באנען איז געשען,
ווײל מע האָט ניט ריכטיק איבערגעשטעלט די באנווײזערס.
1928 "אין קיעוו אויפן פארברענטן באנהויף צווישן
אויסגעקרימטע $$$ /...7 באנווײזערס /...7 איז
$$$$$ געשטאנען א לאנגער וואגאָן מיט דײטשישע
רעפאטריאנטן". אקש, קינדער פון פאָלק, מאָסקווע, ז' 6.
1933 "אויב בעקס עשעלאָן וועט זיך פרווון פארקערעווען מיטן
באנווײזער — ניט שטערן אים". ש. גאָדינער, דער
מענטש מיט דער ביקס, 2, ז' 125.

באַנוול — ——→ באוול.

באַנוועלן — ——→ באוועלן.

באנני — אדוו. (פר) כמעט, /אוו/.

ם /באנויט/ בינויט. ——— אדוו. אין א נויט, אין א $$ צרה.
1716 "אונ ווען ער בריפן איז אזו ווערט דער דן אן שפראך
דאגט זאר בינויט אונ' ווערט קרעכצן פר בינויטהייט".
ש. פראנקפורט, ס'רפואות [......] ,דף נ ז.
[...]הייט — די, בא. נויט, צרה, פײן. /זען דצוו/

באנויטיקן זיך — אומוו. ( )
נייטיקן זיך (איך עפעס).

1911 " ווי וויינ יק די וועלט זאל זיך ניט באנויטיקן
איך פאעזיע, מוז מען דאך האבן פאעטן אין יעדן דור
צו זינגען /...|". י. באוושאווער, פאעזיע און
פראזע, נ"י, ז' 347.

ם
בינויטיקן זיך.

1738 " איין חכם האט גיבעטן, לאזי מיך ניט בינויטיגט
זיין צו מיינם גיזעלין, זולט איך אבר איינן ניטיג
הבין, לאזי עש זיין פון דיא בעשטי". ס' מבחר

יודישער קאלענדאר לשנת תרע"ב, לעמבערג.

ב א נ ו ױ ז ע ר -- דער, -ס. אײנריכטונג בײ די רעלסן פון א באנליניע אויף איבערצופירן דעם צוג פון אײן ליניע אויף אן אנדערער. % דער צוזאמענשטויס פון די באנען איז געשען, װײל מע האט ניט ריכטיק איבערגעשטעלט די באנװײזערס.

1928 "איך קיען אויפן פארברענטן באנהויף צװישן אויסגעקרימטע $$$ [...] באנװײזערס [...] איז $$$$$ געשטאנען א לאנגער װאגאן מיט דײטשישע רעפאטריאנטן". אקש, קינדער פון פאלק, מאסקװע, ז' 6.

1933 "אויב בעקס עשעלאן װעט זיך פרוװן פארקערעװען מיטן באנװײזער -- ניט שטערן אים". ש. גאָדינער, דער מענטש מיט דער ביקס, 2, זאמלבוך, ז' 125.

ב א נ ו ל -- ---> באװל.

ב א נ ו ע ל ן -- ---> באװעלן.

ב א נ ו י -- אדװ. (פר) כמעט, /אװו/.

ם /באנויט/ ביניט. --- אדװ. אין א נויט, אין א $$ צרה.

1716 "אונז װען ער בריפן איז אזו װערט דער דן אן שפראך זאגט זאר ביניט אונ' װערט קרעבצן פר ביניטהײט". ש. פראנקפורט, ס' רפואות [......] קיט, דף נז.

באנװײטהײט -- די, בא. נויט, צרה, פײן. /זען דצװו/

ב א נ ו י ט י ק ן ז י ך - אנטװ. (אלט)

נייטיקן זיך (איך עפעס).

1911 " װי װײניק די װעלט זאל זיך ניט באנויטיקן איך פאעזיע, מוז מען דאך האבן פאעטן אין יעדן דור צו זינגען /...|". י. באװשאװער, פאעזיע און פראזע, נ"י, ז' 347.

ם ביניטיקן זיך.

1738 " איין חכם האט גיבעטן, לאזי מיך ניט ביניטיגט זיין צו מיינם גיזעלין, זולט איך אבר איינן ניטיג הבין, לאזי עש זיין פון דיא בעשטי". ס' מבחר הפנינים, הומבורג, תצ"ט, מט.

ב א נ ו מ ע ן -- פאדי/פאדה פון באנעמען. ב. באװיבט, באגנבעט, אלץ צוגענומען. % די באנומענע רײנדער זײנען געבליבן אן א גראשן. נאך דער שריפה איז די משפחה געבליבן הויל און נאקעט, װי באנומען/אדה דורך גזלנים.

1943 "אויסגעלײדיקטע, אָן געלט, אָן אויסשטאַטונג, און באַנומענע ביז די מלבושים/.../". נס, העשל אנ-שעלעס, ..., ז 105.

1948 "באַנומענע און באַרועטע, האַלב הוילע, זײַנען זײ אָנגעקומען ערגעץ צו א דומפּ". פּמ, מלחמה, מאָטקהע, ז 15.

3. ~~פאַראַלײזירט, אָפּגענומען די פעיקײט/אײגנשאַפט האָט איך~~ ~~דער נאר.~~ דאָס באַנומענע לשון — אָן לשון, שטום . באַנומענע הענט און פיס — האָט קאָנען זיך ניט רירן .

1919 "און נאָט געלײמט וועט זײַן דײַן קול// און ניט באַנומען". יהואש, פאַרשאָלטן. ....

4. דורכגענומען, שטאַרק באַהערשט דורך א געוויסן געפיל, געמיט-צושטאַנד. % א באַנומענער פון פחד. באַנומענע פון התלהבות. מ'איז געשטאַנען בײַם מאַסן-קבר באַנומען/אַלע/ פון גרויל.

1927 "איצט שטײט ער אײַנזאַם דער געקומענער/.../ א באַנומענער פון דער אומבאַרוטסקײט". אל I, "אין שאָטן פון דורות", ...

1926 "מרדכי מאַרקוס איז אויף גיך אַראָפּ פון טישל, א באַנומענער פון עפּעס רײַכטיקס, האָט איז אים פלוצלונג אָנגעשווּמען פאַר די אויגן". מק, מאָנטשיק, ציט אנט, ז 603.

5. דול, באַזעסן, ווי אין טראַנס, פאַרדיבוקט.

1930 "זײַן קול איז צוריקגעקומען א באַנומענס, זיך אויס-געמישט מיטן קלאַפּן פון די אײַזערנע טריט". אָפּא, XI, הײַלנע, ז 359.

1958 "פּושיבסקי האָט ניט געקענט מיטציען, ער איז אַוועקגעפאַלן אויף דער ערד א באַנומענער". א. בורשטין, דזש' אמעריקאַנער, VIII/15.

1972 "שטײען אַלע, גרויסע און באַנומענע, און אין א מינוט אַרום וועט זיך באַװײַזן משיח". מ. צאַנין, ליבשאַפט $$$$$$$$$$$ אין געווישער, ת"א, ז 254.

5. (ביטול) זײער קלײן, פּיטשיבקע, אײַנגעשרומפּן. % א באַנומען מענטשעלע. ער האָט מיט חוזק אָנגערופן דאָס באַנומענע פאַרשוינדל.

1884 "פאַרוואָס מוז דער געמײנער מאַן צאָלן טאָפּל פאַר א באַנומען פונט $$$ בײנער/.../?". ימפּאַל, נ 21.

32 $$$$$$$ -באנ

32/a

באנומענקײט I

קײט -- די/דאס. דער מצב פון זײן באנומען,$$$$ בב 4,4.

1966 "ארטאפאנוס האט געערדט מיט היץ און באנומענקײט".

מ.צאבין,ארטאפאנוס/.../,ת"א, ז 133.

.... "אויף זײן (אור) פּנים איז געלעגן די באנומענקײט פון

עמעצן,װאס איז אין גאנצן מיט טראגעדיע און קאן

זיך דעריבער ניט דורכנעמען מיט קלײניקײטן".

באש, פאר.

1. פאר פון באנומען II.

ב א נ ו מ ע ן !! -- פאדי/פאדװ בון באנעמען !! . פארשטאנען,

באהערשט מיטן שכל. א באנומענער ענין. די טעמע איז שוין

א באנומענע דורך די תלמידים און מע קאן גײן װײטער.

1927 „עפּעס א נאך ניט אין גאנצן באנומענם צעטומלט אים".

מ. װײנער, עליע פאלעקס אונטערגאנג, כארקאװ, ז' 63.

II

באנומענקײט -- די, בא. פליקײט אדער גרײטקײט צו

פארשטײן, באנעמען מיטן שכל.

1957

„ער [גאט] װערט גאר ניט באנומען, [...] אזוי װי די

באנומענקײט פון די/דער נשמה פון דעם מענטשן". ליקוטי

אמרים, תניא, נ"י, ז' 222.

/???./ „װען איך זאג: 'אויף זײן $$$ פּנים איז געלעגן די

באנומענקײט' [...] הײסט עס, אז די פערזאן האט ריכטיק $$$$$

פארשטאנען [...] דאס װאס איך האב דערצײלט". באש, פּנים,

„שאטנס פון הארדאן",

פפ: ווי באנומען, ווי באנומענע -- באַזעסן, ווי אין טראַנס, ווי צעדולט.

1912 "דאָס קליינע פויערן-קינד שטייט אויך מיט א פארכאַפטן אָטעם, ווי א באנומענער, און וואַרט מיט אנגסט אויף דעם סוף פון דער וועלט". זשיט [ ], נ"י, ז' 154.

1929 "[...] האָט זיך מיט א מאָל געגעבן א קער צו אים און האָט ארויסגעשריען, ווי א באנומענער [...]". מק, אלע ווערק [ ], ווילנע.

1944 "ווי באנומען איז אַסתּרקע אויפגעשפרונגען פון בעט, א ריס געטאָן די טיר". זש, קיסר און רבי [ ]... נ"י, ז 44.

באנומענע קולות -- אומנאַטירלעך הויכע און שטאַרקע געשריען, געוואַלדן.

1958 "ער האָט זיך צעשריען מיט באנומענע קולות: ראַטעוועט מיך, זיי דערהרגענען מיך!" ש. סימאָן, טאָג, 17/X.

1962 "מיין קינד, מיין קינד! - איז זי צוגעפאַלן צום $$$$ טויטן קערפּער.$$$$$$$$ די באנומענע קולות זיינען פארשטיקט געוואָרן אין א טעמפּן ברומען". ש. מיללער, וולב זוהיל, ת"א, ז 172.

1969 " די באַגלייטער [אויף דער לוויה] האָבן געיאָמערט מיט באנומענע קולות". י. וואַרשאַווסקי, די משפחה, פאַר, I/31.

ב א נ ו מ ע נ י ש -- דאָס, -ן. 1. דאָס פארלירן די פעיקייט צו רעדן, שטומעניש. % אלעמען האָט אָנגעכאַפּט א באנומעניש פאר גרויס שרעק, קיינער האָט קיין וואָרט ניט געקאָנט ארויסרעדן.

$$ 2. באַזעסנקייט, טראַנס, צעדולטקייט.

1972 " אלץ קאָן געשען אין אזא באנומעניש". מ. צאַנין, ליבשאַפט אין געוויטער, ת"א, ז 232.

3. (איר) וועגן א קליינגעוויסיקן, גאַר נידעריקן $$$$$ מענטשן. % דאָס באנומעניש דעט מען דאָך נישט ארויס ביים טיש. $$$ די כלה האָט געוויינט: אזא באנומעניש וויל איך ניט פאר קיין חתן.

1973 "דאָס באנומעניש וועט מען ארויפזעצן אויף א כסא-הרבנות?!" ל. אָליצקי, וואָלינער יידן, ת"א, ז 223.

באַנומעניש'ל, דאָס, ־ער, פקפ פון באנומעניש, ב 3. (לאָקל, וואָלין)

4. (שלש) "דאָס קריסטוס-קינד (יוזל) $$$$ אין בילדער און סקולפּ-טורן"/קטח/.

קומען זאָל אויף דיר א באנומעניש! -- קללה, באַמיט: שטומעניש אָדער געליימקייט.

באַנומערן -- טרו. שטעלן נומערן, נומערירן. % מע וועט באַנומערן די שטולן אין ® טעאַטער-זאַל.

1.

E: Bonus

באַנוס -- דער, -ן. פּרעמיע, צוגאַב צום לוין. % די $$$$$$ אָנגעשטעלטע האָבן געקריגן באַנוסן פֿון דער דירעקציע פֿאַר זייער אַרבעט אין די ערב-יום-טובים.

1957 "רעגינאַ האָט נישט דערציילט איבן, אַז די האָט געקראָגן אַ באַנוס". מאַל, אַ שטוב מיט זיבן פֿענצטער$, נ"י, ד׳ 107.

חוץ

2. צוגאַב וואָס אַן אַקציעס-הענדלער באַקומט $$$$/ זיין חלק אין די פּאַרדינסטן.

(88)

באַנו על החתום /באַנו אַל העכאַפּום/ -- פֿר. געניצט אַ מאָל$$$$$$$$ ביים אונטערשרייבן אַ דאָקומענט, באַטייט: מיר האָבן זיך אונטערגעשריבן, געחתמעט.

/?דנ?/

באַנוץ -- ---- באַניץ.

ב א נ ו צ ב א ר -- אדי/אדוו. (דטשמ) טויגלעך צום ניצן, וואָס לאָזט זיך ניצן; באַניצלעך. ~~דאָס מעבל איז טאַקע אַלט, אָבער ס׳איז נאָך~~ $$$$ ~~באַנוצבאַר, אַ שאָד אַרויסצוּוואַרפֿן.~~

4444

ב א נ ו צ ו נ ג -- ---- באַניץ.

(זיר)

באַנוצן -- ---- באַניצן (לוק)

< יאַפּאַנעש < R.

באַנזיי! -- אינט. יאַפּאַנישער באַגריס-אויסרוף, באַטייט: הוראַ! זאָל לעבן! /סטרוש 583/.

/$$%?/?ב/

באַנזע -- דער, -ס. בודיסטישער גייסטלעכער.

באַנזשור -- פֿר. באַגריסונג אין פֿראַנצויזיש, טייטש: גוט-מאָרגן! $$$%, געניצט פֿון ייִדן אין פֿראַנקרייך. /ד. ראַבי-נאָוויטש, ייִדן אין פֿראַנקרייך, נ"י, ז 198./

[?]

באַנזשורקע -- די, -ס. לייכט מענער-רעקל, וואָס מע טראָגט אין די פֿרימאָרגנס אין שטוב.

1967 "ווער, למשל, אויפֿן גאַנצן געסל פֿאַרשטייט אומצוגיין איבערן שטוב אין אַ באַנזשורקע מיט פּעטליעס?" א. קאַרפּינאָוויטש, ביים ווילנער דורכהויף, ת"א.

R. Бант

באַנט$ -- דער, -ן. מער געניצט אין פּקפּ באַנטיק. קאָליר-טער באַנד, לענטע, סטענגע, אויסגעבונדן אָפּט אין אַ שלייף, גע-ניצט $$$$$$$$$$$$$$$$$$$$ דורך ~~אַ~~ מיידעלעך אין די האָר, דינט אויך ווי אַ באַפּוץ אין

באַנומערן -- טרוו. שטעלן נומערן, נומערירן. % מע וועט באַנומערן די שטולן אין ∅ טעאַטער-זאַל.

E: Bonus

1.

באַנוס -- דער, -ן. פּרעמיע, צוגאָב צום לוין. % די $$$$$$ אָנגעשטעלטע האָבן געקריגן באַנוסן פון דער דירעקציע פאַר זייער אַרבעט אין די ערב-יום-טובים.

1957 "רעגינאַ האָט נישט דערציילט אייבן, אַז די האָט געקראָגן אַ באַנוס". מאַל, אַ שטוב מיט זיבן פּענצטער$, נ"י, ד' 107.

חוץ

2. צוגאָב וואָס אַן אַקציעס-הענדלער באַקומט $$$$/ זיין חלק אין די פּאַרדינסטן.

באַנו על החתום /באַנו אל העכאָטום/ -- פּר. געניצט אַ מאָל$$$$$$$$ ביים אונטערשרייבן אַ דאָקומענט, באַטייט: מיר האָבן זיך אונטערגעשריבן, געחתמעט.

באַנוץ -- ←--- באַניץ.

באַנוצבאַר -- אדי/אַדוו. (דטשמ) טויגלעך צום ניצן, וואָס לאָזט זיך ניצן; באַניצלעך. ~~דאָס מעבל איז טאַקע אַלט, אָבער ס'איז נאָך גאַנץ באַנוצבאַר, אַ שאָד אַרויסצוואַרפן.~~

4444

באַנוצונג -- --- באַניץ.

(דיר)

באַנוצן -- --- באַניצן (דיק)

< Банзай < R.

באַנזיי! -- אינט. יאַפּאַנישער באַגריס-אויסרוף, באַטייט: הוראַ! זאָל לעבן! /טטרסש 583/.

באַנזע -- דער, -ס. בודיסטישער גייסטלעכער.

באַנזשור -- פּר. באַגריסונג אין פראַנצויזיש, טייטש: גוט-מאָרגן! $$$%, געניצט פון יידן אין פראַנקרייך./ד.ראַבי-נאָוויטש, יידן אין פראַנקרייך, נ"י, ז 198/.

באַנזשורקע -- די, -ס. לייכט מענער-רעקל, וואָס מע טראָגט אין די פרימאָרגנס אין שטוב.

1967 "ווער, למשל, אויפן גאַנצן געסל פאַרשטייט אומצוגיין אינערן שטוב אין אַ באַנזשורקע מיט פּעטליעס?" א. קאַרפּינאָוויטש, ביים ווילנער דורכהויף, ת"אַ.

R. Бант

באַנט $ -- דער, -ן. מער געניצט אין פּקפּ באַנטיק. קאָליר-טער באַנד, לענטע, סטענגע, אויסגעבונדן אָפּט אין אַ שלייף, גע-ניצט $$$$$$$$$$$$$$$$$$$$ דורך מיידלעך אין די האָר, דינט אויך ווי אַ באַפּוץ אין פרויענקליידער אע. % אַ זיידענער

באַנטן א בניטער באַנט $$$$$$ אין א שליף. די כלה טראָגט, א
חנפה-קליך מיט לאַנגע באַנטן.

1. פּקפּ פון באַנט.

באַנטיק --- דער, -עס. % די $$$$$ שילעריגס זיינען אלע
געקומען צום יום-טוב אויסגעפוצטע, מיט בלויע באַנטיקעס איינ-
געפלאָכטן אין די צעפּעלעך.

1929 "די דאַמען און מענער האָבן זיך אָנגעהויבן קליידן
אין קליידער מיט באַנטיקעס, קאַסטן און גלעקעלעך".
י. יאַכינסאָן, מיט גענייטע הענט, קיעוו.

2. שליפּל כיים העמדקאָלנער פון מענער במקום א קראַוואַט,
שניפּסל.

1899 "דאָס גאַנצע פּנימל ליגט איינגעפּאַסט אין א פּאָר גרויסע
שפּיציקע קעלנער, פאַרבונדן /טעקסט: פאַרבינען/ מיט
א ווייסן באַנטיק". א. גאָלדפאַדען, משיחס צייטן, ז' 30.

באָנטאָן --- דער, בא. פיינער אויפפיר, גוטע, איידעלע מאַנירן,
FR: bon ton.
אָנגענומענע זיטן.

1872 "דאָס האָט די צייט /זייט/ זיך אזוי גלייכגילטיק
קעגן איך, /.../ דאָס געהערט צו דעם באָנטאָן, דאָס
הייסט צו דער נייער מאָדע". אמר, דער אידישער שטודענט,
ווילנע, ז 23.

1926 "איך פיר זיך אויבעט באַלעבאַטיש,// $$$$ און
אין באָנטאָן בין איך פּאַנאַטיש,// ווי דער גרעסטער
אדלמאַן". טעג, פּאָעמען, וואַרשע, ז 79.

$$$

באַנטינע --- באַנטע.

(גאַנטיקע סירוב אין...)

באַנטע --- די, -ס. פּפּ:(ן) באַנטינע, באַנטענע, באַסאַראַביע
פון באַנטענע
און טייל דרום-אוקראַינע באַנטע - ארויסרייד. /.1 שטאַנגע
אונטערן דאַך אויפן בוידעם, וואָס באַפעסטיקן די קראָקוועס. % די
באַנטעס זיינען $$$ נים געהובלט. מע האָט אָנגעשטעלט אויפן בוידעם
Uк: банта, бантина.
אַלטע זאַכן אזש ביז די באַנטעס.

.... "ווען ניט דער $$$$$$$$$ דאַך מיט די נידעריקע
באַנטעס אייבער קאָפּ, וואָלטן זיי זיך, כ'לעבן געלאָזט
אין א $$$$ טענצל". ממוס, בישיבה של מעלה, ז 21.

1930 "די בהענענדיקע לאָמפּן, הענגענדיק אונטער פון די
באַנטעס, האָבן זיך דערלאַנגט א וויג". הר, הרודעס,
ל"א, ז 76.

1968 "כ האָב מורא געהאַט, אַז דער ווינט זאָל מיט זיך ניט
מיטשלעפּן אונדזער שטריענעם דאַך און מיר וועלן
בלײַבן מיט די נאַקעטע באַנטעס". ה. לײַוויק, ט.מ.ז., ז' 20

2. דרענגלעך, שטאַנגען, טרעפּלעך פון אַ לײטער, וואָס הינער ניצן
צום שלאָפן.

1870 "אַזוי ווי ער שטייט, פליט אַראָפּ אַ האָן פון די באַנטעס
אונטער אַ פּאַטש מיט די פליגל". קמ, ב' 25.

1904 "קוקאַריקו! -- ציט אויס ט ווײַסער האָן[...], שפּרינגט
אַראָפּ[...] פון די באַנטענעס גלײַך אויף דער שוועל".
שע, אַלע ווערק, אויסג' נ"י, 1944, ב' VII, ז' 198.

1931 "אַ האָן האָט אויף אַ הויכער באַנטע געפּאַטשט מיט די
פליגל, נאָר ניט געקרייעט". ה. אָרלאַנד, הרעבליעס, כאַרקאָוו.

1957 "די אַרומיקע שטיבלעך האָבן פאַמעלעך[...] פאַרצויגן
די שײַבלעך מיט $$ דער בעלמע פון שלאָף און צוגעפאַלן
צו דער פינצטערניש, ווי הינער צו די באַנטעס". ר.ק.,
9 דערציילונגען, מאָנטרעאָל, ז' 38.

ליגן/
□ פאַרוואַרפן די ציין אויף די באַנטעס -- ניט האָבן וואָס צו עסן,
הונגערן.

1915 "אַז דו וועסט אַרבעטן, וועסטו עסן, אַניט וועסטו ליגן
די ציין אויף די באַנטענעס". שע, טביה, ציט אויסג'
אַלע ווערק, ב' 15, נ"י, 1917, ז' 176.

1931 "געענדיג האָט דער קבצן אויף באַנטעס די אײליקע ציין
געשטעלט, // דער מאַן איז די אָרעמע טראַנטעס". ל. פײַנ-
בערג, ליבע און ברויט, [?] ז' 48.

ער זיצט שוין אויף די באַנטעס - (איר) ער שלאָפט שוין.

ב אָ נ ט ע -- ←---- באַנטע.

ב אָ נ ט ע נ ע -- ←---- באַנטע.

ב אָ נ ט ש -- דער, -עס. (אַם) 1. אַ בינטל. % אַ באַנטש באַנאַנעס.
ער האַלט אַ גאַנצן באַנטש שליסל אין האַנט.
1916 "בײַ אײן עק שטייט מײַן ברודער עליע[...] האַלט
באַנטש קאַרטלעך אין איין האַנט". שע, מאָטל פּײסי II,
דעם חזנס, 2, ציט אויסג' נ"י, 1937, ז' 167.

1936 "[...] אַ פּרפּציק דאָלער אַ באַנטש". נאַר, טינט און פּעדער, נ"יִ, ז' 139.

2. אַ חבֿרה, באַליאַסטרע, כּנופֿיא. % אַ באַנטש ווילדע יונגען. אין צענטראַלפּאַרק האָט זיך צונויפֿגעקליבן אַ באַנטש מיט לײדיקגײער, באָמס.

1928 "[...] אַ באַנטש מיט מערדערס". הל. שאַפּ, ווילנע, ז' 69.

1928 "ער איז דער אײנציקער פֿון דעם גאַנצן באַנטש שרײַבער האָט ער רעדט נישט וועגן זיך". אַפּא, 3, ווילנע, ז' 188.

באַנטשאַק — דער, באַ. מין קאָרטנשפּיל.

1944 "איך שפּיל אַ מאָל אַ באַנטשאַק אָדער אין אַנדער שפּיל, און לעב נישט פֿון קײן קאָרטן". שע. מאַריענבאַד, ציט אויסג. אַלע ווערק, נ"י, ב' III, ז' 251.

1931 "אַ צװײטע קוקע סאָלדאַטן שפּילן אין באַנטשאַק, דאָרטן האַלט עס בײַ אַ געשלעג". ש. ברעגמאַן, דורך קריג און רעוואָלוציע, אָדעס, ז' 322.

באַנטשע — דער, -ס. פּס באַנציע. אַ מענטש מיט קלײנע השׂגות, אַזעלכער וואָס פֿאַרשווײַגט יעדער עוולה, שטעלט זיך נישט אַנטקעגן — לויט דעם נאָמען פֿון פּרצעס העלד פֿון דער דערצײלונג "באַנטשע שווײַג", וואָס איז געוואָרן אַ שם-דבֿר. % יענער איז אַן אמתער באַנטשע שווײַג — וויפֿל מע באַצאָלט אים איז גוט. זײַ נישט קײן באַנטשע, פֿאָדער וואָס סע קומט דיר!

1939 "דאָ קען מען הערן, ווי אײנער זידלט אַ צווײטן מיטן נאָמען באַנציע שווײַג". מ. דאַניעל, מײַן גאָלדענע קינדהײט, מאָסקווע, ז' 135.

1948 "נאָר בלויז דער מענטש פֿון שטאָט, דער באַנטשע שווײַג, //
ער יאָגט אַרויס באַגין אין שלאָטע און אין רעגן, //
די וואָר האָט זײַנע טרוימען אויסגעשטעלט אַ פֿײַג".
מ. קריפּמאַן, דש' גאָפּ, ב"א, נ 8, ז' 20.

באַניאָן — דער, -ס. (אַמ) מאָזאָליע, הינערהויג, אָנוווקס אויף דער הויט, פֿון דער פֿיס. % די נײַע זאַלב צו די באַניאָנס האָט אויך נישט געהאָלפֿן.

באַניאַק — דער, –עס. אַמאָליקער גרויסער טאָפּ פון טשוהון
אָדער קופּער, אויבן ברייטער ווי אונטן, מיט צוויי הענטלעך, גע-
ניצט צו פאַרשיידענע צוועקן. % נעם אַראָפּ דעם באַניאַק פון
פייער – דאָס וואַסער זידט שוין! קיין עין-הרע א גרויסע משפּחה,
מע קאָכט א גאַנצן באַניאַק בולבעס. מע האָט אויסגעקאָכט די וועש
אין באַניאַק.
ИК: баняк.

1931 "[...] און דאָס קרויט וועט שוין זידן אין דעם
קופּער-שוואַרצן באַניאַק". ש. דריז, ליכטיקע וואָר, קיעוו,
ז' 122.

1937 "ווען $$$ אין דער קעלערשטוב איז וואַרעמער געוואָרן
און דער אויסגעבייכלטער טשוהונענער באַניאַק [...]
מיט בישט-געשיילטע קאַרטאָפליעס האָט אָנגעהויבן פּאַ-
רען [...]". ד. פּוכאַלניק, היימיש בלוט, וואַרשע, ז' 117.

1967 "פייגע איז געווען פאַרטאָן ביים ארויסנעמען וועש פון
באַניאַק און די פּאַרע האָט איר פאַרשטעלט די אויגן".
רק, 9 דערציילונגען, מאָנטרעאַל, ז' 241.
/קסח/.

2. (שלש) גרויסער/גראָבער בויך. % ער האָט שוין אָנגע-
שטאָפּט דעם באַניאַק זיינעם, דער פרעסער.

ם /באַניגונג/ באַניגונג — שפּע, זאַטקייט, צופרידנקייט.
1711 "אלי אנדרי אומות עכו"ם עשין איר לחם במסכנות
מיט ארומקייט. אבר ארץ ישראל מיט עשירות מיט
רייכקייט $ אונ' בניגונג עשט איר דארט להם". נצ 1,
דברים לט-ד.
$$$$$$$

2. באַפרידיקונג, הסתפּקות.
1722 "אלי הערצן טוט גאט דר פארשן אונ' ער וייש דיא
בניגונג פון איטליכן מענשן". איבו מ. פראנקפורט,
מהמ, אמשטרדם.

באַניגן (זיך) — באַנוגענען זיך.
ИК: нюхати.

באַניוכען — טרו. ארומשמעקן עפּעס, צו דערגיין דעם ריח.
% באַניוכען די שפּייז. דער שפּירהונט באַניוכעט די שפּורן.
1966 "ער /דער הונט/ באַניוכעט מיך ווי א ביין". נ. ה.
קאָן, פאַרשריבן אין זיכרון $, ת"א, ז' 64.

2. (פיג) אויספאָרשן, וועלן דערגיין $ עפּעס, ט רוב מיט א
שלעכטער כוונה.

1954 "[...] אומזיסט האָט דער פּראָנט באַנייכעט מײַן לידי". מלה, גילדענע פּאַווע, ב"ד, ז' 160.

1963 "מײַן באַנייכעך פּיבצטערניש-בערן". מם. שאַפּיר, איך קום אהיים, מאָנטרעאָל, ז' 207.

(פּס באַנעט?)

באַנ י ט (ע) — דער, -ן/עס. (אַרכ) א מענטש וואָס מע האָט אים פּאַרמישפּט אַריסצושיקן פון שטאָט (לאַנד), אָדער אזא וואָס איז וועדט אזא שטראָף (די באַניציע)

1877 "[ער] וואַר באַרופן שיין פון אַלטע דאָטן [צייטן?] פאַר איין באַנעט, דאָס הייסט רוצח". אמד, שלום דער קאַראַבעלניק, ווילנע, ז 41.

2. (שש) שלעגער, אויסוואָרף, איינער וואָס וואָלט ניט געדאַרפט זיין צווישן קהל.

1895 "א דאָ ווערט פון די נאָר וואָס געהעזענע באַניטעס, פּאַקעטניקעס און תקיפים-ניונקעלער, צעטרעטענע ווערעמלעך". יל, דאָס פּוילישע יינגל, אָדעס, ז' 98.

באַנ יי — דער, =ען. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פון באַנייען.

2. באַפּוץ, באַשייגונג פון א מלבוש (מיט ספּעציעלע פעדעם, מיט האָפט, מיט שטאָף פון אַן אַנדער קאָליר, מיט פוטער אע). דאָס קלייד האָט א שיינעם באַניי ביים קאָלנער; ער טראָגט א מאַנטל מיט א טייערן באַניי פון פוטער.

באַנ יי — דער, בא. דזוו באַנייונג.

1945 " זעט ער דעם באַניי פון זיינע מעשים. באַר, דער גייער, נ"י, ז' 59.

1953 " דער דאָרשט נאָך א געדאַנקלעכן און קולטורעלן באַניי האָט אַרומגעכאַפּט די העכערע שיכטן פון דער געזעלשאַפט". ש. דובנאָוו, ימ. איבן, וועלטגעשיכטע VII, ב"א.

באַנ יי ד ן — טרוו. (רטשמ) מקבא זיין.

.... "ביסט צו באַניידן איז דאָס לאַנד, פון יונגן קעניגס צו לייכטער האַנט רעגירט". פּרץ, ציט אויפגאַלע ווערק, 10, נ"י, ז 195.

$$$$$
$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

ם /באַניטיקן/ ב נ י ט י ג ן — טרוו. דאַרפן, נייטיקן זיך אין.

1732 "[...] מיך אלינד האלבין ערקונדיקט [...] פיל ווייגר דויא עם הההורה דיא דויא הויך על היריד כאָן בניטיגט". אגרת שלמה, וואנזיבעק, ח/ב.

קאַראַבעלניק, ווילנע, ז 41.

2. (שש) שלעגער, אויסוואָרף, איינער וואָס וואָלט ניט געדאַרפט זיין צווישן קהל.

1895 "אָ דאָ ווערט פון די נאַר וואָס געוועזענע באַניטעס, פּאַקעטניקעס און תקיפים-ניונקעלער, צעטרעטענע ווערעמלעך". יל, דאָס פּוילישע יינגל, אדעס, ז' 98.

באַניי – דער, =ען. 1. אקט אדער רעזולטאַט פון באַנייען.

2. באַפּוץ, באַשיינונג פון א מלבוש (מיט ספּעציעלע פעדעס, מיט האַפּט, מיט שטאָף פון אן אנדער קאָליר, מיט פוטער אע). דאָס קלייד האָט א שיינעם באַניי ביים קאַלנער. ער טראָגט א מאַנטל מיט א טייערן באַניי פון פוטער.

באַניי – דער, באַ. דזוו באַנייונג. (~~.....~~)

1945 " זעט ער דעם באַניי פון זיינע מעשים.
באַר, דער גייער, נ"י, ז' 59.

1953 " דער דאַרשט נאָך א געדאַנקלעכן און קולטורעלן באַניי האָט אַרומגעכאַפּט די העכערע שיכטן פון דער געזעלשאַפט". ימ. איבן, ש. דובנאָוו, וועלטגעשיכטע VII, ב"א.

באַניידן — טרוו. (דשש) מקנא זיין.
.... — "ניטא צו באַניידן איז דאָס לאַנד, פון יונגן קעניגס לייכטער האַנט רעגירט". פּרץ, ציט אויסג אלע ווערק, 10, נ"י, ז 195.

$$$$$

$$$$$$$$$$$$$$$$$$

ם /באַניטיקן/ ב נ י ט י ג ן — טרוו. דאַרפן, נייטיקן זיך אין.

1732 "[...] מיך אלייני האלבין ~~.....~~ ערקונדיקט [...] פיל וויניגר זויא עם ההורה דיא זויא הויך על הירוד כאן בניטיגט". אגרת שלמה, וואנזיבעק, ח/ב.

באַניונג — די, =ען
1. אקט אדער רעזולטאַט פון באַנייען.
......

די באַנייונג פון דעם פּעלץ האָט געדויערט א גאַנצן טאָג.

2. קליידונג, מלבושים, בגדים. % די מאָדע פון באַנייונג בייט זיך זייער גיך.

$$$$$
1927 "דאָס מיליטערישע באַנייונג האָט אים געקליידט ניט שטיינעריש, לעפּיש, האָט אָבער אַזוי געפּליאַסקעט".
נס, איבן, א. אַראָסיעיעוו, ערשט ניט לאַנג, קיעוו.

39/a

באַנײַונג — די/דאָס, -ען. 1. אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון צוריקשטעלן עפּעס (אַ בנין, מעבל, אײַנריכטונג אאַ״וו) צו אַן ערשטיקן צושטאַנד, ס'זאָל אויסזען, ניצן ווי נײַ, דורך פֿאַרריכטן, דערגאַנצן מיט עפּעס אאַ״וו. % די באַנײַונג פֿון שול-בנין האָט געדויערט צוויי חדשים. די באַנײַונג פֿון מעבל אין סאַלאָן קאָסט הײַנט אַ סך. דאָס פּובליקום איז צופֿרידן צוליב דער באַנײַונג פֿון מוזעום מיט נײַע בילדער פֿון מאָדערנע קינסטלער.

2. (אַרײַנ)קום (פּיג) פֿון נײַע עלעמענטן אין עפּעס (דערשײַנונג, אידעע, באַוועגונג אאַ״וו); ווידעראויפֿלעבונג, אָפּפֿרישונג. % באַנײַונג פֿון דער נאַטור אין פֿרילינג. קולטור-באַנײַונג, סאָציאַלע באַנײַונג. דער אויפֿקום פֿון מדינת-ישׂראל האָט געשטויסן צו אַ באַנײַונג פֿון ייִדישן לעבן אין די תּפֿוצות.

1953 "[...] ער געפֿינט אין רעליגיע, ספּעציעל אין קריסטנטום, אַן אָנרעג פֿאַר ווירטשאַפֿטלעכן פֿראַגרעס און סאָציאַלער באַנײַונג". גרינ, מענטשן און הערצן, נ״י.

1963 "...אַלצדינג איז פֿאַרוואַנדלעניש, באַנײַונג. // אַ סעקונד — און אַנדערש זעען אויס די בערג". סוצ, פּח 1, ת״א, ד׳ 130.

1964 "מיט דער באַנײַונג פֿון דער ייִדישער אײַנלאַנדיקײט האָט אויך אָנגעהויבן צו בלאָזן אַ פֿרישער ווינט אין דער באַציִונג צו ייִדיש". אפֿא, טמז, 3/1.

3. אומקער צו אַ פֿריערדיקער טוּנג, טעטיקײט, נאָך אַן איבעררײַס. % באַנײַונג פֿון דיפּלאָמאַטישע באַציִונגען. די באַנײַונג פֿון די אונטערהאַנדלונגען האָט געבראַכט צום שליסן אַ האַנדלס-אָפּמאַך.

39/B

4. דאָס צוריקשטעלן אָדער פֿאַרלענגערן די גילטיקײט פֿון אַ דאָקומענט. % באַנײַונג פֿון קאָנטראַקט אויף דער דירה. מע האָט אײַנגעגעבן אויף דער באַנײַונג פֿון דער װיזע אויף װײַטערדיקע דרײַ חדשים.

5. אָנהײב פֿון ניצן אַ מלבוש, דאָס אָנטאָן אים צום ערשטן מאָל. % די קינדער פֿרײען זיך ~~זיך~~ מיט דער באַנײַונג פֿון שײנע בגדימלעך אויף יום־טובֿ. מע באַגריסט אים צוליב דער באַנײַונג פֿון דעם $$$$ נאָר װאָס געקויפֿטן קאָסטיום.

6. (אַרכ) חנוכת־הבית, דאָס אָנהײבן ניצן אַ בנין צום ערשטן מאָל. % די באַנײַונג פֿון בית־המקדש.

1935. "באָתי לגני, אויף דעם אָרט װי/װ./ עס איז געװען די קרבנות פֿון באַנײַונג דאָס משכן אין דער מדבר". מחזור ע"ט, בית־ישראל$ /פּסח/ 1, װילנא.

****

ם בינײַאונג/בנײַאונג

7. אָנהײב פֿון נײַעם לבֿנה־חודש לויט דער ייִדישער צײַטרעכנונג; אויף דאָס מחדש זײַן די לבֿנה.

1716 "אונ' עש װאר פֿון דען מאָרגין דען בינײַאונג די(לבנה, דהײנו) דען אנדרן טאג אים $$$$$$$$ חודש /.../ ". סהמ, שמואל 1, װילהרמרשדארף, נד־11.

8. אָנקום אויף ס׳נײַ, נאָך אַ מאָל.

1744 "/.../ ביז דש יאר אלי צײַט ארום קומט דיא $$ דא אום מיר אום רינגלין שטעטיגליך אונ' אירי בנײַאונג איז בצװאונגין אונ' קומין גװיש"$. בע, זולצבאך, יז־$.

באַנײַט –– פּאַדי/פּאַדוו פֿון באַנײַען. אַרומגענײַט, באַוואָרפֿן

.....

מיט פֿאָדעם. % דער שלעכט באַנײַטער זוים פֿון קלײד האָט

גיך אָפּגעלאָזט. די פֿאַלדן דאַרפֿן זײַן שײן באַנײַט.

2. צוגענײַט, צוגעגעבן עפּעס צו אַ מלבוש; באַפּוצט מיט

עפּעס (שטאָף פֿון אַנדער קאָליר, האַפּט, שפּיצן, פֿוטער,

דעקאָראַטיװע שטעך אאַ). % די כּלה טראָגט אַ מיט זײַל-

בער באַנײַטן שלײער. דער קאָלנער פֿון דעם װינטער-מאַנטל

קומט באַנײַט מיט פֿוטער [פֿאַרװ].

1934 „און װי מיט פּורים-גראַגערס פֿון אַ סאַמעטענעם

זאַק, // מיט גאָלד באַנײַט, // אַ שאָט געטאָן מיט

רײד". מלך גאַש II, נ"י, ז' 84.

3. באַזאָרגט מיט קלײדונג. % די גאַנצע משפּחה איז

שױן אַ באַנײַטע מיט נײַע מלבושים צו דער חתונה.

[illegible] „אױסגעלאַטעטע אין דאָרף, // גײט ער אין

אַ צװײטן, // ביז ער לאָזט אַרױס פֿון האַנט //

דעם געגנט אַ באַנײַטן". מק רײזן, װילנע.

ס באַנײַט און באַקלײדט (פֿתל) –– אָנגעטאָן גוט און אין

פֿולער קלײדונג; אָנגעטאָן פֿון קאָפּ ביז די פֿיס.

1869 „איר האָט זיך נישקשה גוט אַרײַנגעכאַפּט אין דער

טאַקסע, איר זײַט באַנײַט און באַקלײדט, לעבט אין גרױס

װױלטאָג". ממוס, טאַקסע, ציט אױסג נ"י 1910.

1927 „באַנײַט און באַקלײדט און פֿינף יאָר קעסט, נאָר אַברהם-

קען [...] פֿאַר אַן אײדעם באַקומען". י' בורזשאַן, דער

מקח טעות, װילנע, ז' 4.

[1869: "8" written over the "6" in pen]

39/d

צוגאב 106,

באַנײַט – פאדי/פאדי.

1. צוריקגעשטעלט צו אן ערשטיקן צושטאנד ס'זאל אויסזען ווי נײַ (דורך פאררעכטן, רעסטאווירן, צוגעבן עפעס נײַעס א"ע) ס'זאל זיין (אויסזען) ווי נײַ. באַנײַטע טיש און בענק אין די קלאסן. די קליידער וואס זיי טראגן זיינען נישט קיין נײַע, נאר איבערגענײצעוועטע, באַנײַטע. דער בנין זעט אויס ווי באַנײַט.

2. אויפגעלעבט, אפגעפרישט, מיט א נײַעם אינהאלט. נאך דער געלונגענער אפעראציע האט ער געארבעט מיט באַנײַטער ענערגיע. מיט באַנײַטן גלויבן האבן יידן גענומען בויען זייער לעבן נאכן חורבן. די באוועגונג איז ארויס פון דעם קאמף באַנײַט און געשטארקט.

1921 " די זון איז ארויס א באַנײַטע". סעג, קאפריזן, ווארשע, ז' 23.

1962 " און אז ער איז באפרייט געווארן |...| איז ער ארויס אין דער וועלט מיט א באַנײַטן כוח". ג. פאמעראנץ, זש' היימיש, שבט, ז' 11.

1968 " אויף די מענטשן האט אן אטעם געטאן מיט דער לופט פון ארץ-ישראל, פון א באַנײַטער נאציאנאלער היים". ג. כץ, יזב אטוואצק, ת"א, ז' 257.

3. אנגעהויבן פון דאס נײַ (אן אקט, טוּונג) נאך אן איבעררייס. באַנײַטע טעטיקייט פון דער קולטור-געזעלשאפט. די באַנײַטע באמיונגען צו דערגרייכן א שלום-אפמאך זיינען ווידער דורכגעפאלן. די באַנײַטע אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע רופט ארויס זארג.

4. צוריקגעשטעלט, פארלענגערט די גילטיקייט פון א דאקומענט. דער באַנײַטער פאספארט איז נאר אויף איין יאר. מען האט אונטערגעשריבן דעם באַנײַטן אפמאך וועגן האנדל-אויסטויש.

5. [illegible]

צוריקגעשטעלט ביז אין ערשטיקן בוישטאנד ס׳זאל

אויסזען ווי נײַ (דורך פאררעכטן, רעסטאווירן, צ
צוגעבן עפעס נײַע א"ע) ס׳זאל זײַן (אויסזען)
ווי נײַ. באַנײַטע טיש און בענק אין די קלאסן.
די קליידער וואס זיי טראגן זײַנען נישט קיין
נײַע, נאר איבערגעניצעוועטע, באַנײַטע,
דער בנין זעט אויס ווי באַנײַט.

(פ״ג)

3. אויפגעלעבט, אפגעפרישט, מיט א נײַעם אינהאלט
נאך דער געלונגענער אפעראציע
האט ער געארבעט מיט באַנײַטער ענערגיע. מיט באַנײַטן
גלויבן האבן יידן גענומען בויען זייער לעבן
נאכן חורבן. די באוועגונג איז ארויס פון דעם
קאמף באַנײַט און געשטארקט.

1921 " די זון איז ארויס א באַנײַטע". סעג,
קאפריזן, ווארשע, ז׳ 23.

1962 " און אז ער איז באפרייט געווארן |...| איז
ער ארויס אין דער וועלט מיט א באַנײַטן כוח".
ג. פאמעראנץ, זש׳ היימיש, שבט, ז׳ 11.

1968 " אויף די מענטשן האט אן אטעם געטאן מיט דער
לופט פון ארץ- ישראל, פון א באַנײַטער נאציאנאלער
היים". ג. כץ, יזב אטוואצק, ת"א, ז׳ 257.

6. אנגעהויבן פון דאס נײַ (אן אקט, טועונג) נאך אן
איבעררייס.
באַנײַטע טעטיקייט
פון דער קולטור-געזעלשאפט, די באַנײַטע באמיונגען
צו דערגרייכן א שלום-אפמאך זײַנען ווידער דורכגעפאלן.
די באַנײַטע אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע רופט ארויס זארג.

4. צוריקגעשטעלט, פארלענגערט די גילטיקייט פון א
דאקומענט. דער באַנײַטער פאספארט איז נאר אויף
איין יאר. מען האט אונטערגעשריבן דעם באַנײַטן
אפמאך וועגן האנדל-אויסטויש.

5. אנגעהויבן צו ניצן צום ערשטן מאל (בגד, בנין א"ע).
דאס נאר-וואס באַנײַטע קלייד איז שוין צעקנייטשט.
ס׳האבן זיך אנגעהויבן די לימודים אין דעם
באַנײַטן בנין פון אוניווערסיטעט.

39/e

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

באַנײַס/באַנײַעס -- בײַ נײַס.

באַנײַען -- טרח. (שנײַדערײַ) 1. נײַען, באַוואָרפֿן מיט אַ ספּעציעלן

שטאָך געװיסע טײלן פֿון אַ בגד. % דער געזעלן באַנײַט דעם

זוים פֿון דעם קלײדל. מע דאַרף װיסן װי צו באַנײַען די

פּענטעלקעס פֿון אַ רעקל.

2. צונײַען, צוגעבן אָדער באַפּוצן אַ בגד מיט עפּעס (דעקאָ-

ראַטיװע שטעך, פֿעדעס פֿון אַן אַנדער מין, שפּיצן אאַו; צוגעבן

פֿוטער אאַו). % די פֿרוי בעט צו באַנײַען די אַרבל מיט בלויע

שליאַרקעס. דער שנײַדער האָט באַנײַט דעם קאָלנער מיט פֿוקסן-

פֿעלעכלעך.

3. באַזאָרגן מיט קלײדונג, אָנטאָן. % די פּלה האָט מען שוין

באַנײַט פֿון שענסטן און בעסטן. די דינסט קאָכט און ראַמט און

באַנײַט אויך די גאַנצע משפּחה. צום אָנהײב שוליאָר דאַרף מען

באַנײַען אַלע קינדער מיט נײַע אוניפֿאָרמעס.

1868 „זי װעט איך באַנײַען, באַלאַטען [=לײגן לאַטעס] און

גרעט װאַשן". דער אָקציזניק, זשיטאָמיר, ז' 25.

1870 „ביסט קראַנק צו זײַן װי טאָדרעס קראַץ, װאָס האָט דאָס

װײַב באַנײַט און באַהאַנגען און ברענגט איר אַלע טאָג

פֿון אַלדאָס גוטס". קם, נ' 6.

באַנײַעכץ -- 1. דער מאַטעריאַל, װאָס מע גיט צום באַנײַען, 2, 3.

2. (איר) װעגן שלעכטן אופֿן פֿון באַנײַען, אַלע בב.

באַנײַער (-ין, -קע) -- דער װאָס באַנײַט, אַלע בב.

באַנייען – טרור. 1. צוריקשטעלן צו אן ערשטיקן צושטאנד, ס'זאל זיין (אויסזען, אויסקומען) ווי נײַ, עפּעס וואס איז פארעלטערט, אפּגעניצט, פעלערדיק אע, דורך פאררירכטן, דערגאנצן א אז"וו. מע דארף באַנײַען די דירה – איבערמאלן די ווענט, ארײַנשטעלן נײַע פענצטער. צום אנהייב שוליאר וועט מען באַנײַען דאס שולמעבל, בענק, טישן שאפעס. די לאבאראטאריע האט מען אין גאנצן באַנײַט, געבראכט די מאדערנסטע אפּאראטן. ס'איז שוין צײַט צו באַנײַען דעם אינווענטאר פון ביבליאטעק.

1891 " זייער נוצלעך איז צו באַנײַען א לאנקע, דאס הייסט אין א צײַט ארום נאך דעם ווי מען האט זי פארלייגט, זאל מען אויף איר ארויפפירן פרישע ערד". מ. וועבער, דער יודישער פּאלדארבייטער, ווארשע, ז' 146.

2. (פיג) אויפלעבן עפּעס, אפּפרישן דורך ארײַנגעבן נײַעם אינהאלט, צוריקברענגען כוח, גלאנץ. נאכן גרויסן חורבן בעת דער היטלער-תקופה איז אלעמענס שטרעבונג געווען צו באַנײַען און שטארקן דאס יידישע לעבן. די קולטור-ארבעט פון קלוב.

" שיקט מיר דער חתן מתנות באַנײַט ער מײַנע יאר".

פל.

1909 " דער רבונו-של-עולם, כביכול, האט אנגעהויבן די וועלט באַנײַען מיט א שמחהדיקער, ליכטיקער זון". א. וויעוויארקא, הימל און ערד, לעמבערג, ז' 51.

1935 " איך באַנײַ דאס אלטיידישע ווארט 'אפּנוואר'". וועג צו אונדזער יוגנט, ווילנע,

39/g

30.

1953 " דאס פארקלענערט אייער אינטערעס צו זיין שרייבן אבער נישט צו אים אליין, נישט צו זיין לירישן געמיט, וואס ווערט יעדעס מאל א זוי ווי באנייט און אפגעפרישט". שנ, קריטיק און קריטיקער, ב"א, ז' 353.

3. אומקערן זיך צו א פריערדיקער טהונג, אקט, נאך אן איבעררייס, באנייען די שלום-אונטערהאנדלונגען, באנייען די לימודים נאך די וואקאציעס, נאך אן איבעררייס צוליבן טויט פון ערשטן רעדאקטאר, יודל מארק, ז"ל, האט מען באנייט דאס צונויפשטעלן דעם גרויסן ווערטערבוך פון דער יידישער שפראך!

[illegible]

1885 " עס לוינט ניט פאר אונדז צו באנייען די פיינטשאפט, דאס בעסטע איז פרידן". [illegible] י דער פראצעס [...], ווארשע, ז' 23.

1951 " דער צאר האט באנייט די רדיפות אויף יידן – אלץ צו ´ראטעווען דעם פויער...".
א. קאצענעלנבאגען, [illegible] זב ליטע I, נ"י, ז' 347.

39/h

1970 " אונטערגעהעצטע פויערים [...] גייען
אויפן וועג מיט קאסעס און העק באנייען דעם פאגראם".
מ. גינסבורג יזב זלאטשעוו ת"א, ז' 99.

4. צוריקשטעלן, פארלענגערן די גילטיקייט פון א דאקומענט
באנייען דעם שלום-אפמאך אויף ווייטערדיקע 10 יאר
מע דארף שוין באנייען דעם אויסלענדישן פאספארט.

1956 " איצט קום איך זיי [די אלטע תקנות] צו באנייען
און שטארקן זיי [...]". לקוטי אמרים, תניא,
נ"י, ז' 660.

1967 " [ער] האט באנייט דעם עדיקט, וואס האט
פארבאטן די יידן צו באזיצן הייזער". א. חומש,
יזב רישא. ת"א, ז' 384.

5. אנהייבן ניצן עפעס צום ערשטן מאל (בנין, בגד אע),
א מאל געמיינט די צערעמאניע אליין
(ביי באנייען א בנין). צו דעם באנייען דעם
בנין פון דער יידישער שול האט מען פארבעטן א
גרויסן עולם צו דער חנוכה האט זי באנייט א לאנג
זיידן קלייד. ערב פסח פלעגן די קינדער באנייען
שיינע מלבושים.

6. (ארכ) שאפן עפעס פון דאס ניי, נאך א מאל, ווי
דאס וועלט פריער נישט געווען.

1820 " און האט אנגעהויבן נייעס כלומר און האט
באנייט די וועלט מיט אלע באשעפענישן". חה 2.
א - ו.

?? |1935| " דו ווערסט באפונדן ניי אדער אלט, אלץ
דינג האסטו באנייעט אבער דו ביסט ניט באנייעט
געווארן". מחזור ע"פ בית ישראל |...| יום-כיפור
|שיר היחוד ג'|, ווילנע.

1956 " מיר זאגן אין ברכת יוצר, המחדש בטיבו בכל יום מעשה בראשית, און באמת איז דאס וואס השי"ת באנייט די וועלט איז דאס ניט נאר יעדער טאג נאר יעדער רגע". ר' יוסף-יצחק שניאורסאן, ס'המאמרים, נ"י, ז' 26.

~~| ? | "|..| דער בעלזער האט געזאגט צו זייבע חסידים, איך אליין בין נישט ראוי צו באנייען די שול". ספר דובר שלום, פשעמישל, II - 6.~~

ה עס זאלן דיר באנייט ווערן דיינע יארן - א ווינטשעוואניע פאר א שווער קראנקן.

ער מעג באנייען א ווייסן סמאקינג (הכריכים) - קללה אויף היטלערן, געניצט אין פוילן, רומעניע.

ם קליינע לאזן נים קײען, גרויסע לאזן נים באנײען $$$$$

קליינע קינדער $$ נעמען צו דעם ~~באטן~~ פון מויל ביי די עלטערן, און גרויסע קינדער מאַכן אוממיגלעך צו מאַכן זיך א מלבוש. [$ ~~י. טשערניאק, צום ישפ ..... 3, ז' 87.~~]

ם ביניאן/בנייאן. ---- 2,

1764 " דא אייל ער אום צו גין נאך רומא [רוים] אום צו דר היכן גלייך די גוואונהייט פון דש קסריות איז, 12
אום צו בנייאן די קרון פון זיין קיניגרייך". יוסיפון, פירדא, קי"ט.

3.

1625 " דו בישט בנייאן דייני עדות קיגן מיר". סהמ, איוב י'-17, לובלין.

6.

1710 " דש דיא לייט ניט האבן גיוועלט גלויבן דש גאט דיא וועלט ביניאן קאן |נאך דעם מבול|". צור, אמשטרדם, ז' IV- [?]

5.

1795 " די פייגל [...] וואס בנייאן איטלכש יאר אנדרי פעדרין". ר' צבי-הירש קאידנובר, קב הישר, 3, 13
הוראדנא.

באַנייַען זיך - 1. איבערחזרן זיך, אומקערן זיך, באַקומען ווידער א מאל די פראטעסטן קעגן יידן-דיסקרימינאציע באַנייַען זיך.

1859 " דען ווען עס טוט זיך בנייען די איינע פון די כוכבי המזלות אדער עס ווערט פאר ענדערט דער שטאנד פון דער זון [...] . א. פאוויר, בחינת עולם, ווילנע, דף מ׳.

1945 " גרויל פון אייביקייט האט דאך א רגילות// באנייען זיך - דער מענטש זאל ניט פארגעסן". סוצ, פעסטונג,

1970 " אויף א ווילע איז שטיל געבליבן, דערנאך האבן זיך באנייט די געשרייען". מ. גאלדבערג, יזב זלאטשעוו, ת"א, ז׳ 384.

2. אויפגעלעבט ווערן, קריגן נייעם אינהאלט, כוח.

1898 " דאס בלוט שטייט נישט רויק אין די אדערן [...] און טראגט פונאנדער [...] צו יעדער פינטעלע פון אונדזער גוף אלץ, וואס יענס [יענץ] ברויכט צום לעבן, צום וואקסן און באנייען זיך. איבן, ד. מארדפין, לונקעוויטש, די לעהרע פון לעבן, ברלין, ז׳ 18.

1912 " עס בייט זיך, באנייט זיך די טבע טאג-טעגלעך". פרוג, אלע שריפטן I, נ"י, 1910.

1964 " איז ער [גראס-צימערמאן] אזוי שפרודלדיק איינפאלעריש, אז אין יעדער עסיי באנייט ער זיך אליין". אפא, טמז, XI /8.

3. באקומען, אריינקריגן א נייע זאך, דערגאנצן מיט עפעס. די ביבליאטעק האט זיך באנייט מיט א גרויסן אויסוואל פון ביכער.

~~1896 " היינטיקן זומער האבן די עקספלואטאטארן בנך~~

35
39j 18

1896 " היינטיקן זומער האבן די עקספּלואַטאַטאָרן פֿון
[דער] גאַנץ [ער] וועלט געפּייערט דעם קרוינונג פעטסטאָ
פֿון רוסישן קיסר [...] דאָס נידערגעשלאָגענע רוסישע
פֿאָלק האָט שוין באַנייט זיך מיט אַ נייעם הויקער
אויף איר [זיין] קאַרק". זש' דער אידישער אַרבייטער,
לאָנדאָן, נ' 2 -3 , ז' 7.

4. אנהייבן ניצן אַ נייע זאַך, אנטאָן צום ערשטן מאָל, 312 ...
באַנייען זיך מיט אַ שיינעם פוטער.

ם

בנייאן/בינייאן זיך.

1. ←-----

1625 " און מיין שטראָף איז זיך מחדש (לבקרים) אלי
מאָרגן, אימדאָרן בנייאן זיך דיא צרות". סהמ,
תהילים, עג - 14, לובלין.

1729 " דען די ווייבערליכי צייט טוט זיך אלי פיר
וואָכין בנייאין". ר' אריה [...] זעליגמן [...],
תיקוני מועדים, פיורדא, דף 91/47.

באַנײַער - [=ין, =קע], (דער/ די) וואס באַנײַט, אַלץ בּבֿ

1910 " וואס טוט זיך דא? ווער זײַנען זיי? - די פֿרידלעכע באַנײַער". פּרוג, גש III, ז' 282.

1940 " און דערפֿאַר זײַנען זיי אַזוי אומבאַהאָלפֿן די אַלע מאָדערניזירער און באַנײַער פֿון דעם יידנטום". קאר II, נ"י, ז' 112.

~~[illegible] " איך תוך געוואַמען וואָרט נאָך דער דאזיקער גרויסער ראָמאַר-עפּאָס אויף דעם קינסטלערישן באַנײַער [...]". י. יאנאסאוויטש, יזב כעלם [illegible], ז' 52.~~

~~1960 " אַט דער ארכיטאַטוס [...] איז געווען אַן אינאַוואַטאָר, באַנײַער אין דער פּאָעזיע".~~

1966 " די יוגנט האט געזוכט א נײַעם אינהאַלט [...], ציוניזם, חלוציזם, הגשמה. [...] און אנשליסן זיך אין די רייען פֿון די בויער און באַנײַער". א. אלפֿערט, אין ס) הבֿרה לקהילות שצ'וצ'ין [...] ת"א, ז' 228.

~~| ? | " מענדעלע איז אויך געווען דער באַנײַער פֿון העברעישן לשון". י. שטײַל, געשטאַלטן, [illegible]~~

|| ~~ש~~ - אדי/אדוו. וואס באַנײַט, די דאזיקע מעטאדן אין יידישער דערציִונג זײַנען באַנײַעריש, זיי וועלן קאנען העלפֿן אין קאמף מיט א סימילאציע; זײַן צוגאנג צו קונסט איז אריגינעל און באַנײַעריש.

~~באַניִען — טרז, פּאַר באַנאָסן. (שם.) באַשטעטיקן מיט ביידן דעם אמת פֿון דעם, וואָס ווערט דערבײַ געזאָגט/קסמן/ [...] דעסט, ער האָט עס באַנאָסן - דער בעסטער סימן, אַז ס איז טאַקע אַזוי ווי איך זאָג.~~

ב אַ נ י ע I -- די, -ס, אָפטער געניצט אין פּקפּ באַנקע [מיט הייכן ב],

1. אַקײלעכיקע כלי פון לײם אָדער בלעך, געניצט א מאָל צו פאַרשײדענע צוועקן, דערונטער אויפצוקאָכן וואסער אָדער צו האלטן עס וואַרעם א לענגערע צײט, צוליב דעם פלעגט מען עס באַזונדערס אויפצוהאלטן טײ, ציקאָריע, קאַווע אויף שבת אַרויפשטעלן אויף דעם פּיעקעליק אָדער אײנגעוויקלט אין טיכער אַע.

1936 "ער טרינקט אויס א וועלט מיט שבתדיקע טײ, וואס מען גיסט פון א שטײנערנע באַניע, און אַרומגעהילטע מיט שמאַטעס, די זאָל האלטן היץ". י"ז, די ברידער אשכנזי, וואַרשע, ז' 44.

2. א כלי, וואָס איז אײנגעמויערט אין אויוון צו האלטן דאָרט וואַרעם וואסער, טײ אַע, אין ליטע "פּעטשורקע", אין וואָלין "אײזע-לע", "דוכאָווקע") .

1863 "בכלי הקבוע בתנור שקורין באַניע". חכ, ווילנא, סימן יח.

3. (לאָקל?) פּלאַסטיקע כלי, פּאַר בלעך.

1910 "אונטערלײגן אונטערן קישן/אונטערשטער טײל פון רוקן/ א זעקעלע מיט הײס זאַמד אָדער א פּלאַסטיקע באַניע מיט הײס וואסער". טאַרלער רבי/ראָזענבערג/, סגולות ורפואות, 2, לאָדז, ז'...

4. כלי פאַרן זאַפּט אין א נאַפּטלאָמפּ.

.... "פון באַלקן האָט אַראָפּגהאנגען א בליצלאָמפּ, וואס מ'האָט אויפגעהויבן און אַראָפּגעלאָזט מיט בראָנדזענע קײטן, און א באַניע מיט שרויט". באַש, פאַמיליע מושקאַט, /נ"י?/, ז' 11.

ב אַ נ י ע II -- די, -ס.

$$ קעסטל פון האָלץ אויפצוהיטן פאַרשײדענע שטוביקע זאכן. /מפורש 403,115/

ב אַ נ י ע III -- די, -ס. (פּר) דיניע, קירבעס(אין די דרום-דיאלעקטן אַרבוז, קאַבאַק).

... . "אין פּוילן פלעגט מען עס /דעם קירבעס/ רופן דיניע, דאָס איז [...] מיט א סך קערנער אינעװײניק; מען האָט עס אויך גערופן 'באַניע', און דערפון הײסן די קערנער 'באַניע-קערן' ". פּיעס, כלאים א-ב.

1943 "באלד יאָגט אָן אן אנדער פעלד מיט רונדע געלע באַניעס". ב. דעמבלין, צווי און א דריטער, נ"י, ז' 38.

א קאָפּ ווי א באַניע (פּפּ) -- א צו גרויסער קאָפּ (שלש).

באַ נ י ע ¹ -- די ,1.0 (רוסיש,נאַ) באָד.

1869 "סעמיינע באַניעס/משפחה-בעדער/". קמ,ג 6.

1882 "איך שטאַט זענען דאָ $$$ /.../ פיל באַניעס,עס הייבט זיך אָן מיט 3 ביז 40 קאָפּ'/קאָפּיקעס/ פאר א פאַרשוין". יפאל,ג 46, ד' 709.

2. (שפּאַ,נאַ) באָד, באָדצימער אָדער וואַשצימער צוזאַמען מיטן בית-הכסא.

/?גנ?/

באַ נ י (ע)- ק ע ר ן -- במצ. די ווייסע קערעלע,זאַמען פון באַניע (דיניע). % די יונגען שטייען פאר די טירן און קנאַקן זיי געוויינטלעך, באַניע-קערן. די באַניע-קערן זיינען גוט אויסגעטריקנט.

1883 "אויף די/דער/ פראַנצאָזישע גאַס שטייט א מענטש/.../ מיט פאַרשידענע פרוכטן: מאַקעווקעס,/.../,באַניע-קערן /סעקסט: באַנעקערן/". ש.בעקערמאַן,בינטשע די צדקתטע,וואַרשאַ,ד' 12.

1922 "מ'האָט שוין $$$$$$$$ געגעסן ניסלעך, מיט גע-טריקנטע $$$$$$$ באַני-קערן,געטרונקען שנאַפּס". ל.מלאך,אַפּאַל, וואַרשע,ד' 125.

1971 "באַני-קערן,הייסע באַני-קערן,קויפט ייִדעלעך,פרישע באַני-קערן!" א.ראָזענטאַל,בק,ג 1952,ד' 71.

באַ נ י ע ר ק ע -- די,-ס. ~~שמחת-תורה-פענדל/ים,ציפּירט דורך/ פרוכט/ יעקב לעהרער/~~. [בײַ סטוטשקין 365,אַנגעגעבן (ארכ) כוניער.]

באַ נ י פּ י צ י ר ן -- טרה. געבן א ספּעציעלע פאַרגיטיקונג, א פרעמיע.

1769 "והרווחים,א $$$ ה' למאה להזוג באניפיצירן מוז". אהרן שמעון מקאפענהאגען, שו"ת אור הישר,$$$$ אמשטרדם, דף ב.

באַ נ י פּ ר אַ ט ן -- נאָמען פון א גאַס אין ייִדישן געגנט פון וואַרשע, $$$$$$$$$$$$$$$$ וו ס'האָט זיך געפונען א משוגעים-הויז; דער נאָמען געוואָרן א שם-דבר פאר א משוגעים-הויז בכלל.

/?גנ?/

מע דאַרף דיך שיקן אין די באַניפראָטן -- ביסט משוגע.

באַ נ י ץ -- דער, בא, פּפּ באַנוץ. געברויך, אָנווענדונג. % אריין (גיין) אין באַניץ, ארויס פון באַניץ. דער דאָזיקע בגד איז גוט צום באַניץ אום ווינטער,ער איז א וואַרעמער. דער באַניץ פון אויטאָס ווערט אַלץ גרעסער.

1908 "דאָס און איבערמאַסיקע באַנוצונג פון ליבע נעמט ארויס די כוחות און מאַכט פון מענטש פאר דער צייט א חל". ~~אמבאגא~~, עצות פאר דעם פרויען לעבען, וואַרשא.

1946 " ראפאלאָוויטש האָט [...] זיך געברענגט א קאָטש באַנ-42
איוף גרמענע רעדער צום אייגענעם באַניץ". ש. האָראָנטשיק,
(גאָטס משפּט, וואַרשע, צייט אינס, ז' 199.

1951 "וואָס מער ליטע גייט אריין אין עקאָנאָמישן גבול
פון דער רוסישער אימפּעריע, אלץ גרעסער ווערט דער
באַנוץ פון רוסיש". י. שאַצקי, זב ליטע 1, ז' 718.

1964 "ער [ל. לעהרער] האָט געמוזט נעמען א שטעלונג צום
אמונה?איִנה-אינהאַלט פון ייִדישקייט, אפילו ווען ער וואַרפט
אָפּ דעם באַנוץ פון א וואָרט ווי רעליגיע". צייט טמז,
6/XI.

0 מאַסן-באַניץ. שפּראַכבאַניץ.

באַניציע — די, בא. שטראָף, וואָס באַשטייט אין א צייטווייליקער
אָדער שטענדיקער אַרויסשיקונג פון לאַנד.

באַניצן - טרוו. פּפּ באַנוצן. 1. אַנווענדן,
געברויכן, מאַכן געברויך פון עפּעס [שלעכטס (קרום)
באַניצן.

1862 " פון זיין [דעם קעמלס] פּישעכץ מאַכט מען
סאַלמיאַק וואָס עס באַניצן די אַפּטייקערס און גאָלדשמידס".
א. מ. מאהר, ראשית למודים, לעמבערג.

? " ווען אלע פעלקער האָבן כוח געזאַמלט און באַנוצט
איוף מארד, האָבן מיר כוחות געזאַמלט איוף [...]
איבערליידן די שלעכטע צייט". פּרץ VIII,
ז' 4.

1910 " א דיכטער אָדער א שריפטשטעלער, וואָס ווערט
אומפּעיק צו באַנוצן זיין שרייבגעצייג, איז ניט ווי
א מוזיקאַנט וואָס קען ניט שפּילן". מ. ראָזענפעלד V,
פּראָזע, נ"י, ז' 109.

1926 " מע דאַרף ניט באַנוצן קיין אַנילין-פאַרב אָדער
טינט | ביים דיסטילירן וואַסער|, ווייל די פאַרב
זייערע וואַשט זיך ניט גרינג אָפּ פון דער כלי".
יאָכינסאָן, אַרבעטבוך איוף נאַטור II, קיעוו.

1925 " פּאַביאַן לאָזט זיך נישט |...| און ער באַנוצט
א שאַרף וואָרט". י.י.ז, (אַלט-שטאָט,
ז' 294.

42|a 7 -

1970 " פתחיה איז געווען איינער פון א גרופע פינף אקטי-
וויסטן, וואס האבן איך געטא אויפגעשטעלט מיליטערישע
גרופעס און געלערנט זיינע חברים צו באניצן געווער".
סאנץ, ת"א, ז' 673.

2. אויסניצן, באדינען זיך (מיט)

1921 " די געלעגנהייט האבן די 'קאמאנדע' באנוצט
און האבן אנגעהויבן צו געפינען אין די אויגן
|...| קליינע מענטשעלעך". ש. אש, גש XVI, ז' 14.

1963 " די התימה און רינג ווערן פארניכטעט, כדי
אויסצומיידן, אז עמעצער זאל זיי ניט באנוצן
אויף אן אומרעכטליכן אופן ביים התמנען דאקומענטן".
פארווערטס 7.6.63, ז' 16.

|| באניצלעכקייט —

1936-38 " און פארט האבן מיר ניט קיין רעכט צו זאגן,
אז זייער באנוצלעכקייט איז מוטל בספק ". מור,
איבער פרויד, אריינפיר אין פסיכאאנאליז".
ווילנע, ז' 198.

באנוצער

באניצן זיך (מיט) - אוטור, פפ באנוצן זיך
דזוו באניצן, ב', 2.

1882 " אז ער [דער רופא] האט אפט עפעס ניט געוואוסט,
פלעגט ער אריינקוקן אין דעם ספר רפואות, ער האט
זיך באנוצט מיט דעם בעל שם טובס סגולות".
ש. בעקערמאן, טרייער משרת, ווארשע.

" היינט וואלט עס טאקע געווען אויך גארניט קיין
פרייליכער עסק, ווען מיר זאלן זיך נישט באניצן
דערמיט, וואס די צייט האט אונדז אנגעלערנט אין לעבן".
ממוס, א סגולה, ז' 22.

1959 " מען האט דעם זשיכלינער רבין חושד געווען,
אז ער באנוצט זיך צו פיל מיט קבלה מעשית (
פראקטישע קבלה)". מ. אונגער, טאג, 6.12.59.

1970 " די ביבל-וויסנשאפט באנוצט זיך מיט פארגלייכן
און סימבאלן פון דער ביבלישער ליטעראטור, און
דעריבער איז פאראן אין אירע טענות אן אפדוכט

גרופעס און געלערנט זיינע חברים צו באניצן געווער".

זיג סאנץ, ת"א, ז' 673.

2. אויסניצן, באדינען זיך (מיט פּערזאָן).

" די געלעגנהייט האבן די 'קאמאנדע' באנוצט
און האבן אנגעהויבן צו געפינען אין די אויגן
|...| קליינע מענטשעלעך". ש. אש, גש VI, ז' 14.

1963 " די חתימה און רינג ווערן פארניכטעט, כדי
אויסצומיידן, אז עמעצער זאל זיי ניט באנוצן
אויף אן אומרעכטליכן אופן ביים חתמענען דאקומענטן".
פארווערטס, 7.6.63, ז' 16.

|| באניצלעכקייט —

1936-38 " און פארט האבן מיר ניט קיין רעכט צו זאגן,
אז זייער באנוצלעכקייט איז מוטל בספק ". מור,
איבערז. פרויד, אריינפיר אין פסיכאנאליז".
ווילנע, ז' 198.

באנוצער

באניצן זיך (מיט) - אויסנוצן, פּפ באנוצן זיך,
דזוו באניצן, ב', 2.

1882 " אז ער [דער רופא] האט אפעס עפעס ניט געוווסט,
פלעגט ער אריינקוקן אין דעם ספר רפואות, ער האט
זיך באנוצט מיט דעם בעל שם טובס סגולות".
ש. בעקערמאן, טרייער משרת, ווארשע.

* " היינט וואלט עס טאקע געווען אויך גארניט קיין
פריילעכער עסק, ווען מיר זאלן זיך נישט באניצן
דערמיט, וואס די צייט האט אונדז אנגעלערנט אין לעבן".
ממוס, א סגולה, ז' 22.

1959 " מען האט דעם זשיכלינער רבין חושד געווען,
אז ער באנוצט זיך צו פיל מיט קבלה מעשית (
פראקטישע קבלה)". מ. אונגער, טאג, 6. 12. 59.

1970 " די ביבל-ווייסנשאפט באנוצט זיך מיט פארגלייכן
און סימבאלן פון דער ביבלישער ליטעראטור, און
דעריבער איז פאראן אין אירע טענות אן אפדרוקט
פון אמת ". י. קויפמאן, אחד זש' איק, פסח נומער,
ז' 73.

ב אַ נ י ק ל ע ן - טרוו. באַדעקן מיט אַ שיכט פון

ניקל.

באַניקלעך כלים. נייע מיטלען צו באַניקלען מטבעות.

באַנ-43. דאַניקלען פון דאַניקלונג

ב אַ נ י ר ן — טרוו. (אַרט) אופהייבן פּאַנען, באַפּוצן מיט פּאַנען.

1849 "און [ביטס גאָט] געבענטשט מיט אַלערלע בענטשונג און גרויס מיט אַלערליי גרויסקייט און באַנירט מיט אַלערליי באַפּיר". נ.נ. הנובר, ספר שערי ציון, זשיטאָמיר, תר"ט.

.... "נרגל — מיר וועלן באַנירן". לקח טוב, תהילים, נ-6, תם: מיר וועלן היבן אַ פּאַן.

ם באַנירן (זיך) -

1625 " (נרננה) דאַ וועלן מיר אַלי מיט אַנאַנדר לובן צו גוט אין דייַנר הילף ווען ער ווערט העלפן די אונ' אין גוטש נאָמן וועלן מיר זיך באַנירן אונ' איין זאַמלן". פּהם, 1, תהילים, כ-ו, לובלין. [תי: מיר וועלן אַ פּאַן הייבן.]

1696 "מיר וועלן זינגען מיט דייַנר הילף מיט נאָמן גאָטש מיר וועלן באַנירן ער זאָל פילן גאָט אַל דיין אָן הייסונג [סידור] תפילה למשה [...], דעסוי.

ב אַ נ כ ל - דער, מצ [?]. "בלעזל" [קטור].

....

רעד: מעגלעך ס'איז בכלל אַ גרייז, ס'דאַרף זיין 'באַנבל' - מיט דעם באַטייט: בלאַז - בלעזל. (P: babel)

(מער קיין אינפאָרמאַציע איז אין קאַרטל ניטאָ).

ב א נ ס /בעאוינעס/ — באונס.

Mhd: Bone

ב אָ נ ע — די, -ן. (אַרט?) פּאַסאָליע, בעבל.

1866 "מיטאָג [...] קאַשע מיט מילך [...] הירזש מיט האָניק [...] מיגלעך מיט באָנען (פּאַסאָליעס)". קם, נ 5.

1891 "ווען דאָס אונטערשטע אַקערבאָדן איז מערגעליק [...] איז דאָס פעלד גוט צו לוצערנע, [...] באָנען, גערשטן און ווייץ". מ. וועבער, דער יודישער פעלדאַרבעטער, וואַרשא.

וו באַנדל — דאָס, ־עך, פּקפּ פון באַנע...

1894 „פּירות וואָס וואַקסן אין דער ערד, דהיינו רעטעך, אָדער וואָס וואַקסן אויף דער ערד, דהיינו באַנדלעך, אָדער גריננוואַרג [...] מאַכט מען בורא פּרי האדמה". ספר מקור הברכה, מונקאַטש, תרנ"ד.

1939 „קלויבט מען צונויף און מ'קייעט אויף אַלע שיריים, די אויסגעטריקנטע באַנדלעך מיטן דעקל פונעם קוגל, וואָס איז געבליבן פונעם טשאָלנט". ה. אַפּשאַן, בית ישראל [...], סיגעט־מאַראַמורעש, ז' 212.

ם בונין / מצ פארמע/ --- 1 אחבאס.

.... " ופול --- אונ' בזנן". רייכלין 8, /תי:בעבלער./

1610 "דש דא הידמיט איף די ערדן, אויז גינומן וואורימליך

אונ' ערביזין אודר בונין". טה, רשי, ויקרא, י"א-מ"א.

1716 "אונ' אויך אויש מינים ערביזן דאש איז בונין אונ'

לינזין". סהם, שמואל ב', הילהרמרשדארף.

2. קערנער בכלל.

1774 "די מקבל פר דין דלדולים זעקש פפונד שאקאלאטי צווייא

פפונד קאפע בונן". י. מארשן, חנוך לנער, פיורדא, ז' 1.

1722 "איינר האט גזאגט איך האב אויף מיין חלק פון דען

לחם הפנים קראגן אלש איין באן גרוש, אונ' איינר

דאגט איך האב אויף מיין חלק קראגן אלז איין איילבר

גרוש". איבז משה פרנפורט, מנורת המאור, אמשטרדם,

נא-א.

< Sl: bona < FR: bonne

באַנ ע — די, –ס. פרוי וואָס פּאַסט אויף קליינע קינדער, דערציערין. דער אויפגעקומענער גביר האָט גלייך גענומען א באַנע צו די קינדער. די באַנע שפּאַצירט מיט די די קינדער אין פּאַרק.

1885 "עס האָבן אים באַדינט א סך לאַקייען, דינסטן, [...] מיט א שווייצאַר, ער האָט אויסגעשריבן באַנעס, גוווערנאַנטקעס מיט גוווערנערן פון אויסלאַנד". זאַלאַטאַראַוו, "פּאַל, ג' 39.

1907 "די באַנע שיינט צו זיין א פּוילישע, נאָך די האָר און נאָך די אויגן האָב איך דאָס דערקענט". שע, אין שטורעם, ד' 134.

1927 "און דאָס וויל נאָך זיין א 'וואַיאַק' [סאָלדאַט] - א באַנע דאַרף ער האָבן, אַנזויגן דאַרף מען אים". אייז, שטאָל און אייזן, וואַרשע, ד' 33. ?

< P: Bon < FR: bon

באַנ ע — די, –ס/ן. 1. פֿפּ (אַם) באַנד ---. פינאַנציעלע אָבליגאַציע פון א מלוכה, באַנק, אונטערנעמונג. % די רעגירונג האָט אַרויסגעלאָזט א נייע סעריע באַנעס אויף א גוטן פּראָצענט. די באַנעס פון די בענק שטייגן אויף דער בערזע.

2. קאַרטל, טאַלאָן צו באַקומען א געוויסן פּראָדוקט, ס'רוב שפּייז, אין ציטן ווען דער פאַרקויף איז נאָרמירט, ראַציאָנירט, למשל, בעת מלחמה אע; ראַציע, שפּייזקאַרטע.

1933 "די האָלט נאָך אין פאַרשאַרצטן פאַרטעך א פּאַפירן טאָרבעלע מיטן ביסל קאַשע, ס'שטיקל באַנעברויט, וואָס איז איר אַראָפּגעפאַלן פאַר איר שטיין אין דער אָטשערעד [ריי]". ב. דעמבלין, אויפן שוועל, וואַרשע, ד' 122.

3. (שגל) שפּייזקאַרטל אין געטאָ פון וואַרשע און אַנדערע געטאָס בעת דער 2טער וועלט-מלחמה [בלום, ישפ, נ' 2-XVIII, 1957].

1963 "פאַראַן אין דער לידער-זאַמלונג אויך א ליד 'די באַנע' דאָס שפּייזקאַרטל וואָס א [...] יתום האָט געזוכט אין די הויפן, בעטנדיק א פּאָר גראָשן". מ. אונגער, טמז, 9/.

1968 "די אָטוואָצקער קהילה האָט זיך געווענדעט צום בירגערמייסטער [...], אַז אָנשטאָט ברויט זאָל מען אין די פּסח-טעג געבן מצה אויף די באַנעס". יזב אָטוואָצק, ת"א, ד' 898.

4. (שגל) געלטבאַנקנאָטן אין $$$$ געהײסע געטאָס.

1949 "אין דעצעמבער 1940 $$ האָט דער געטאָ-פּרעזעס [...] אַרויסגעלאָזן די ײדישע באַנעס אַלס אומלויפגעלט אין לאָדזשער געטאָ". מ.ל.פּוקס,פּנקס פון ײדישע דרוקער אין פוילן,וואַרשע.

0 באַנעברויס - דאָס,באַ.

1962 "[...] אַרומרײַסן זיך בײַם פּאַרטײלן די נעבעכדיקע פּאַרציעס פון באַנעברויס צווישן דער גאַנצער משפחה, ווײַל אין געטאָ האָט מען באַקומען צוגעטײלט אין ברויטל פאַר א גאַנצער משפחה אויף א גאַנצער וואָך". מ.פּראַגער, סמז, 2/I.

1972 ...."די עסט ײטשישן באַנעברויס". קצז,גש ,4, ת"א,ד' 72.

[ ] אָפּגעבן די באַנע -- (שגל) שטאַרבן$$$(ווײַל דעמאָלט האָט צוריקגענומען די באַנע, די שפּײַזקאַרטע).

1957 "אין וואַרשעווער געטאָ איז די יאָרן 1941-42 געווען א הויפּלידל: 'קוים האָסטו ניט קײן מעות איז צו דיר א קלאָג,גיסט אָווען די באַנע און זאָגסט א גוטן טאָג". בלום,ישפ,XVIII-2.

זײט בײַ זײַט.

ס[כ אַ נ ע ב ן] ב י נ כ י ן -- $$$$ אדוו. צוזאַמען,$$$$$

1698 "[...] דיא קריגן איהרי מתנות אונ מלבושים בינעבין איהר גוט אכילה ושתי'[...]". איבו שלמה זלמן הענא, דוד גאַנז, צמח דוד, פפד"מ, הקדמה.

.... "אך בשעת אבי זצ"ל פרנס גיוועזין בינעבין זײַני חברים האבין גרושי רשעים איבר זיך גיהאבט דיא פיל ביז האבין אויף קהל וואלין אן ריכטן". גה, ד' 57.

באַנעבעכן -- טרוו. (שנש) זיך באַציען צו עמעצן מיט אמתן אָדער כלומרשטן רחמנות.

1963 "איך האָב דיך געהאַט אַזוי באַנעבעכט". ממש,איך קום אהײם,מאָנטרעאַל,ד' 15.

1970 "זײַן שמײכל האָט מיך כלומרשט באַנעבעכט". צײט,אלע לידער און פּאָעמעס, 2,נ"י,ד 175.

באַנעבעכן זיך -- רעפל.

1964 "מע באַנעבעכט זיך אלײן". מ.שעכטער, דש אויפן שוועל, אָקטאָבער.

ב אַ נ ע ג ל ט -- אדי. 1. וואָס האָט נעגל אויף די הענט/פיס.

% דער באַנעגלטער אָדלער. מיט זײַנע באַנעגלטע לאַפּעס האָט דער לײב צעריסן דאָס שעפעלע.

1963 "/.../ ווי ס'לאָזט זיך אַראָפּ א באַנעגלטער שפּאַרבער// אויף דער אַנטדרימלטער טויב אין דער נידער". סוצ, פּח, ת"אָ, ז' 410.

2. באַקלאַפּט מיט טשוועקעס/נעגל. באַנעגלטע זוילן.

1921 "/.../ געהאַלטן אין די הענט/.../ באַנעגלטע בולאַוועס". אש, קידוש השם, ציט' אויסג' נ"י, 1942, ז' 197.

1970 "דאָס געסל שלאָפט נאָר/.../, אויף דער גאַס הערן זיך טריט פון באַנעגלטע שטיװל". א פײַבלוביץ, יזב ולאָטשעווה, ת"אָ, ז' 372.

ב אַ נ ע ז אַ מ ע ן -- אדוו. לאָקל? נאָר אין דער פראזע ליגן באַנעזאַמען: קענען זיך רירן. "שוין יאָרן ווי ער ליגט באַנעזאַמען מיט פּאַראַליזירטע הענט און פיס".

/ל. לעהרער, ײשפ II-6,

ב אַ נ ע ה ל ן -- ---- באַעוולען.

ב אַ נ ע ם -- דער, -ען. 1. פעיקײט אָדער מיגלעכקײט צו פאַרשטײן, תופס צו זײַן מיטן שכל. % לאָגישער באַנעם. פרימיטיווער באַנעם. א דאַנק זײַן פלינקן באַנעם האָט דער בחור גלײַך זיך אָריענטירט אין דער טעכניק פון דער פאַבריק.

1938 "לאָמבראָזאָ האָט/.../ וווּלגאַריזירט א געדאַנק, וואָס איז צו טיף/.../ פאַר דעם געוויינטלעכן באַנעם". קאָר, 1, נ"י, ז' 264.

1948 "פאַרשאַרפט און טרויעריק, מיט א באַנעם פון א באַשיידענעם און צניעותדיקן דאָרפסיונג/.../". פּס, מילכאָמע, מאָסקווע, ז' 20.

1958 "דער קלוגער באַנעם אינעם קורץ געפּאַסטן/.../ זאָג האָט געמאַכט א וואַרע פאַר זײַן אַרויסטריט". מ. וויטיעס, פּאַש, 1/VI.

2. געדאַנקענגאַנג, קאָנצעפּציע, אָנשויונג, סיסטעם פון פּרינציפּן. % פּאָזיטיוויסטישער באַנעם. אידעאַליסטישער באַנעם אין דער פילאָזאָפיע. דובנאָוו האָט אַרויסגעבראַכט א נײַעם באַנעם פון דער ייִדישער געשיכטע. אײַנשטיינס טעאָריע האָט געגעבן דער וויסנשאַפט א נײַעם באַנעם פון די נאַטור-געזעצן.

1934 "עס איז פאראן א פארשײדענער באנעם פון סאציא-
ליזם". איבז א. שאמאר, ה. קארפינסקי, שמועסן וועגן
סאציאליזם, מאסקווע, ז' 132.

1959 "לאמיר ניט זײן טויב צו א לעבנס-באנעם און צו
א קונסט-באנעם וואס איז ניט אונדזערער". שנ, קריטיק
און קריטיקער, ב"א, ז' 18.

1861 "יעדע שורה איז לויטן מהות א פולע סתירה צום
קאמוניסטיש-מאטעריאליסטישן באנעם". $$ ציט, סמז, 8/IX.

3. דזוז באנעמונג, אויפפירונג, אופן פון האלטן זיך
צווישן מענטשן; זיטן.

"דארט [...] איז דער באנעם און דאס באגײן זיך מיט
קונים אנדערש". נס, משפחה מאשבער, I, נ"ו ז' 27.

0$$$$$$0

0$$ באנעמפעיק – אדי. וואס איז פעיק צו פארשטײן, תופס צו זײן.

% אין קלאס זײנען דא א סך באנעמפעיקע תלמידים.

באנעמפעיקײט -- די, -ן. די פעיקײט צו פארשטײן, תופס צו זײן.

% די דורכשניטלעכע באנעמפעיקײט פון די קינדער מעסט מען
מיט דער הילף פון פארשײדענע טעסטן.

וועלטבאנעם -- סיסטעם פון פרינציפן, אידעען וועגן דער נאטור און
געזעלשאפט. די יסודות פון ײדישן וועלטבאנעם זײנען שוין דא
אין עשׂרת הדברות.

באנעמבאר -- אדי. (דטשמ) וואס לאזט זיך באנעמען, וואס איז
מיגלעך, גרינג צו פארשטײן; באנעמלעך.

באנעמבארקײט -- די, בא. (דטשמ) די מיגלעכקײט צו פארשטײן,
תופס צו זײן מיטן שכל; באנעמלעכקײט.

באנעמונג -- די, -ן. 1. אויפפירונג, מאנירן, זיטן,
דאס באגײן זיך מיט און צווישן מענטשן. אידעלע (גוטע, פײנע,
אריסטאקראטישע) באנעמונג. גראבע (רויע, פאסקודנע) באנעמונג.
אומגעצוואונגענע, פרײע באנעמונג. די באנעמונג פון א מענטשן
איז א רעזולטאט פון דערציִונג, סביבה.

.... "זײ צווינגען זיך, אז זײער באנעמונג זאל אויסזען
נישט-געצוואונגען, כלומרשט פרײ". ממוס, די קליאטשע, ז' 111.

"אזא באנעמונג האבן די גוייִם קײן מאל נישט געזען
פון די פרײערדיקע בעלי-בתים, פון די פוילישע פריצים".
שע, פונ'ם יאריד, 1944.

1910 "איך דער $$$ באנעמונג פון מײן געניאלן פרײנד איז

עפעס געלעגן א מין קאמיזם". מר. 3. נ"י, ז' 282.

2. דזח באנעס ב 1.

1953 "[...] עס לויפט זיך צו זוכן יענע כוחות, וואס שטייען ?
הינטער דעם פאציענטס באנעמונג". גריב, מענטשן און
הערצן, נ"י, ז' 87.

3. דזח באנעם ב 2.

[?1957] "קיין שום באשאפענער קען ניט באנעמען קיין שום באנע-
מונג פון דעם באשעפער און פורעמער פון אלצדינג". ליקוטי אמורים, תניא, נ"י, ז' 296.

/אדח.

ב א נע ם י ק — אדי, וואס איז פעיק, מסוגל צו $$$$$$$$ פאסטיין, תופס צו זיין מיטן שכל. % א באנעמיקער תלמיד. ניט אלע מענטשן זיינען אלצאיינס באנעמיק צו מאטעמאטיק. /אדח.

[...]קייט – די, בא. די פעיקייט צו פארשטיין, תופס צו זיין מיטן שכל. % פלינקע, אסאציאטיווע, באשיימפערלעכע באנעמיקייט. די מעטאדן פון לערנען [...] דארף מען צופאסן צו דער באנעמיקייט פון די שילערס.

1.

ב א נ ע מ ל ע ך — אדי/אדח. וואס לאזט זיך, איז מיגלעך צו באנעמען, פארשטיין, תופס זיין מיטן שכל. % באנעמלעכע טעמע. באנעמלעכער לערן-מאטעריאל. די רעלאטיוויטעט-טעאריע האט צום אנהייב אויסגעזען ניט-באנעמלעך אפילו פאר געלערנטע מענטשן.

2. פעיק, פארשטאנדיק. [מארק ווב 1844/8]

[...]קייט — די, בא. פארשטענדלעכקייט, מיגלעכקייט צו פארשטיין. % איינע פון די מעלות ביי א לערער דארף $$ זיין די באנעמ-לעכקייט פון זיינע דערקלערונגען.

2. פארשטאנדיקייט, פעיקייט צו פארשטיין. [מארק ווב 539/].

ב א נ ע מ ען [--- טרח, פאר באנומען. 1. צונעמען אלץ, באגנבענען, בארויבן ~~און געוויינטלעך זיינען~~ אדער אפנארעריי, שווינדל.
% די גנבים האבן ביי נאכט באנומען דעם קרעמער, ניט געלאזט קיין סימן פון סחורה. דער שותף האט אים באנומען, אויסשטעלנדיק פאלשע וועקסלען אויף יענעמס נאמען. די גזלנים פלעגן טשאטעווען אויף די וועגן און באנעמען די רייזנדע.

1904 "ער שפילט זיי ווי טאג און נאכט אין סטוקעלקע/קארטנ-שפיל און באנעמט די שכנים [...] ווו זיי האבן א גראשן".

שע, ... ד' 172.

1907 "חי אדוי האָט $$$ איר געגנבעט די גרענעץ און וו האָט מען איך באַנומען?" שע,מאָטל, $ 1, ד' 253.

2. (אַרב.)

3. (דריספערזאַניק) × אַרומנעמען,דורכדרינגען,באַהערשן דורך א געפיל. %דער פחד האָט אים באַנומען. דער כעס באַ-נעמט אים,ווען ער הערט עס. עס באַנעמט אונדז א רחמנות אויף $$$$$$$$ די אָרעמע יתומים.

1877 "/...7 האָט איר אדוי ווייט די פורכט באַנומען,דאָס די איד אריין צו אים אין צימער". אמר,דער שבעים-מאַלציט, ווילנע, ד' 56.

1941 "און אנגעט האָט באַנומען די הוינער פון פלשת". תי, שמות,ט"ו-14.

$$$

1951 "אגב האָט די פריצים באַנומען א מורא צו קומען צום פויער מיט 'אויפקלערונג' ". א.קאַצענעלנבאָגען,זב ליטע,1, נ"י, ד' 329.

$$$$$$$$$$$$$

4. $$$ (אומפ, אַרק) פארלירן א געוויסע אייגנשאפט פון א מענטשן, צונעמען די יכולת צו רעדן,שלאָפן אע.

1814 "דער שלאָף ווערט זיי באַנומען,אז זיי זאלן נישט עפעס א צרה אנארבעטן". מס,משלי,ד-16. /תי: דער שלאָף איז באַרויבט./

1870 "און דער אבערגלויבן,די שווערמעריי/גערודער,שטופעניש/ און $$$$$$ חסידישער מיסטיגאנג/שלעכטער אויפפיר/ באַנעמען גאָר דעם לעצטן קוראַדש". צעדערבוים, געהיים-ניסן פון בערדיטשעוו,וואַרשע, ד' 71.

1871 "עס האָט אים באַנומען דער לשון פון גרויס צאָרן". אמר, באַרוכיע דער שומר,ווילנע,ד' 32.

5. (אַרק) צונעמען א קינד ביי א געווינערין.

1818 "ווען דש קינד איז אפ גשטאנדן אין מוטרס לייב אבער דש קינד איז בנומין גיוואָרן אין קינד בעט". ש.אפּענהיים, ספר רפואות.

77 -ונג. -עכץ. -ער (ין,-קע). -עריי.

באַנעמען ביז לעצט, באַנעמען פון קאָפּ ביז די פיס -- צונעמען אלץ.

ם בנעמען/בינעמען/ בנימען.

4.

.... "זא איך זעהן אין דען טורן שטון אודר זיצן ער בנימט מיר זין". מגילת מינכן, מ/101-6.

1738 "די מיהזאמקייט אונ זורונג די הכמה אונ'מופר בינעמט דעם מענשען דיא צייט אונ' $$$0$$ מוהט צו טואן זינדן אונ' עברות". ספר מבחר הפנינים, הומבורג.

1743 "אונ' דא דורך האבן זיא אים זיין פר שטאנד בנומען". יוסיפון, אמשטרדם, קכ"ט.

5.

1717 "דיא וייבר דיא בינעמרניס/הייבאמען/ דיא דיא קינדר בינעמן". הרב עקיבא בער/.../ אביר יעקב, אמשטרדם, $$מעין 6, דף מה.

6. ארייננעמען אונטער דער אייגענער השפעה, געווינען פאר זיך.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

1743 "אונ'עש וואר דא ער זוא פיל קיגן דיא גרעט הוט דא מיט הוט ער בינומען דש הערץ פון דיא עלטסן פון ישראל". יוסיפון, אמשטרדם, דף פב.

באַנעמען II -- טרוו, פאר באנומען. פארשטיין, באגרייפן, תופס זיין מיט שכל. % באנעמען א שווערן ענין, א $ געשעעניש. די תלמידים איז געווען שווער צו באנעמען די נייע טעארעמע. ווער עס נישט באנעמען, אויב דו ווייסט עס נישט זען. פון שרעק האט ער נישט באנומען גלייך, ווו ער געפינט זיך. ס'איז נישט צו באנעמען די ווונדער פון דער נאטור.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

.... "וואס באנעמסט כאטש? -- האט ער געפרווט איינטאלקעווען /געבן צו פארשטיין/ מיט דער ווייב". אר, אלע ווערק, ז' 198,

1928 ".../ער איז מער למדן פארן רבין, באנעמט אן ענין טיפער". אפא, 6, ווילנע, ז' 170.

1968 "געווען צווישן זיי/די קינדער/ אזעלכע, וואס האבן באנומען נישט בלויז זייער אייגענע טראגישע לאגע, נאר אויך די טראגעדיע פון גאנצן "יידישן פאלק". ד. שיף, יזב אסוואצ, ז' 970.

באנעמען ווערן - (עלט?) ווערן דול, באזעסן, פארדיבוקט; באנומען ווערן; די פארמע נאר אין דעם ווערטל:

.3

27 "פון נעמען ווערט מען נישט באנעמען".

1888 " נאר די שוחטים האבן זיך מיישב געווען, אז אין צווייען איז שטארקער, ווי זאגט מען עפעס: "פון נעמען ווערט מען נישט באנעמען", .נו, נעמען זיי ביידע זאכן: אי די קעפלעך אי די פיסלעך". יכנה"ז,

ם בנעמען/בינעמען/ בנימען.

.4

.... "זא איך זעהן אין אין דען טורן שטון אודר זיצן
ער בנימט מיר זיין". מגילת מינכן, מ/101-6.

1738 "די מיהזאמקייט אום זוכונג די הכמה אונ'מוסר
בינעמט דעם מענשען דיא צייט אונ' $$$$$$ מוהט
צו טואן זינדן אונ' עברות". ספר מבחר הפנינים,
המבורג.

1743 "אונ' דא דורך האבן זיא אים זיין פר שטאנד בנומען".
יוסיפון, אמשטרדם, קכט.

.5

1717 "דיא ווייבר דיא בינעמרנים/הייבאמען/ דיא דיא קינדר
בינעמען". הרב עקיבא בער/.../ אקיר יעקב, אמשטרדם,
$$ מעין, דף מה.

.6 אריינצנעמען אונטער דער אייגענער השפעה, געווינען פאר זיך.
$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

1743 "אונ'עש וואר דא ער זוא פיל קיגן זיא גרעט הוט דא
מיט הוט ער בינומן דש הערץ פון דיא עלטסן פון ישראל".
יוסיפון, אמשטרדם, דף פב.

באנעמען II -- טרוו, פאר באנומען. פארשטיין, באגרייפן, תופס
זיין מיט שכל. % באנעמען א שווערן ענין, א $ געשעעניש. די
תלמידים איז געווען שווער צו באנעמען די נייע טעאָרעמע. ועסט
עס נישט באנעמען, אויב דו ועסט עס ניט זען. פון שרעק האָט ער
ניט באנומען גלייך, וו ער געפינט זיך. ס'איז ניט צו באנעמען
די וונדער פון דער נאטור.
$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

.... "וואָ באנעמסט כאָטש? -- האָט ער געפרווט איינטאָלקעהען
/געבן צו פארשטיין/ מיט דער ווייב". אר, אלע ווערק, ז' 198.

1928 "/.../ער איז מער למדן פארן רבין, באנעמט אן ענין
טיפער". אפא, 6, ווילנע, ז' 170.

1968 "בעווען צווישן זיי/די קינדער/ אזעלכע, וואָס האָבן באנומען
נישט בלויז זייער אייגענע טראגישע לאגע, נאָר אויך די
טראגעדיע פון גאנצן יידישן פאָלק". ד. שיף, יזב אָטוואָצק, ז' 970.

באנעמען ווערן - (עלט?) ווערן דול, באזעסן,
פארדיבוקט; באנומען ווערן; די פארמע נאר אין דעם
ווערטל:

.3

77 "פון נעמען ווערט מען ניט באנעמען".

1888 " נאר די שוחטים האבן זיך מיישב געווען, אז אין
צווייען איז שטארקער, ווי זאגט מען עפעס:
'פון נעמען ווערט מען ניט באנעמען', נו, נעמען זיי
ביידע זאכן: אי די קעפלעך אי די פיסלעך". יכנה"ז,
יידישע פאלקס-ביבליאטעק, נ' 1, ז' 277.

באנעמען זיך -- אוטש, פאר זיך באנומען. 1. אויפירן זיך, באגיין זיך מיט$$$$$$ עמעצן, באציען זיך צו עמעצן. די מאמע לערנט די קינדער ווי זיך צו באנעמען ביים טיש. דעם יישובניקס קינדער האבן ניט געוווסט ווי זיך באנעמען צווישן מענטשן. ער באנעמט זיך איידל מיט אלעמען.

1873 "יעגע מיני דאמען, וואס אין זייער געזעלשאפט באנעמען זיך אפילו די גאנץ ווילע מיט עפעס א געצוווּנגענער אומגעצוווּנגעניקייט". ממוס, די קליאטשע, קאפ ...

1913 "ער האט שטילערהייט א צי געטאן דעם זון ביים ארבל, א צייכן, ער זאל זיך בעסער באנעמען". יז, די משפחה קארנאווסקי, נ"י, ז' 343.

1966 "ער האט זיך באנומען ניט ווי א גאסט און ניט ווי א פריינד". מ. צאנין, ארטאפאנוס [...] ת"א, ז' 132.

ער באנעמט זיך ווי א שניידערק אויף אן אסיפה -- אויף עמעצן, וואס ווייסט ניט ווי זיך אויפצופירן איידל.

ם ביינעמען

2. איבערנעמען זיך, אויספיינען זיך.

1732 "דער מענש זאל זיך מיט זיין שונקייט ניט ביינעמן, $$$ דען ער ווערט $$ גישטאפט /.../ אז ער מוז זיך פר קרעץ אונ' בלאטרן שעמן". עיון יצחק, בערלין, ב/33.

באנעמען / באנעמען (זיך) -- דאס, בא. אויפפירונג, זיטן, מאנירן, $$$$$$$ דאס באגיין זיך מיט באציונג צו) מענטשן.

1878 "זיין אפגעלאזנקייט, זיין צעטראגנקייט [...] מיט זיין גאנצן באנעמען באווייזן זייער גוט, ווער ער איז". ממוס, מסעות בנימין השלישי, ציט. אויסג. 1911, ז' 63.

1927 "די שיינע עלקע מיט איר ליבן, פריילעכן באנעמען האט אים שטארק פאראינטערעסירט". י. בודזאהן, א מעשה מיט א רב [...], ווילנא, ז' 15.

1935 "טימקען איז ניט געווען קלאר בערעס באנעמען זיך מיט די ברידער". פה, רויטע פעלדער, 1, נ"י, ז' 198.

1970 "די לאגע איז געווארן ערגער פון טאג צו טאג און דאס אכזריותדיקע באנעמען זיך איז שוין ניטש געווען איבערצוטראגן". י. ראגאזינסקי, יזב זלאטשעוו, ת"א, ז' 316.

באנ-52

באנעמעניש -- דאס, -ס. 1. באזעסנקייט, דיבוק, צעדולטקייט.
"א שטענדיקער הונגער האט זיך באזעצט אין אייזן, ווי א באנעמעניש". אַפּא, 9, די טענצערין, ווילנע, ז' 308.
1938 "ער איז פארגאנגען אין אזעלכע געוואלדן פון א שוואכער געווינערין, בעת דאס באנעמעניש כאפט זי אָן". זש, נח באנדרע, [ז' ?].

2. צושטאנד פון עקסטאז, שטארקער התלהבות, טראנס.
1951 "פון אזעלעע פלאמען און פון אזעלכע קולות נעמט ווייטער אָן עליען דעם שוחט א מין באנעמעניש. ער קען זיך מער ניט איינהאלטן [...] שטעלט ער זיך אויפן קאָפּ און קוליעט זיך בארג אראָפּ". זש, שקלאָווער קינדער, נ"י, ז' 35.

3. א שיינע זאך, וואס פארנעמט דאס אויג.
1886 "א שיין שטיקל סחורה, דווקא א באנעמעניש". א. גאָלדפאדען, די צוויי קוני-לעמל, ווארשא, ז' 5.
4. קלייניקייט, נישטיקייט, אומוויכטיקע זאך.
/1866?/ "/.../ דעם רבין האט איר געגעבן גוטע רענדלעך און מיר א באנעמעניש". י. אקסענפעלד, די געגארטע וועלט, צים, אויסג' מאסקווע, ז' 255.

צו ב' 1:
א באנעמעניש זאל אויף דיר קומען/זאל דיך כאפן -- קללה.

באנעמער -- דער (-ין, -קע) 1. דער וואס נעמט צו, בארויבט.
% ער איז א שווינדלער, א באנעמער -- ער האט שוין ניט איינעם בדלות געשטעלט.
2. דער וואס פארשטייט, כאפט, באנעמט, פליקט אן עניין.
1938 "ער איז ניט נאר דער באנעמער, נאר אויך דער באוועגער און דער שעפער פון דער וועלט". קאַר, שריפטן 1, ב"א, ז' 94.
1959 "דער גרויסער מענטש [...] איז א שעפערישער באנעמער, ניט סתם אזוי א נעמער". שנ, קריטיק און קריטיקער, ב"א, ז....

ס /באנעמערניש/ ב י נ ע ר נ ש -- די, -ן. הייבאם.
1717 "[...] דיא דיא ווייבר דיא בינעמרנש דיא דיא קינדער בינעמן". הרב עקיבא בער [...] אביר יעקב, אמשטרדם, דף מה.

I

כ אַ נ ע ן -- טרח, נאָר אין באהעפט 'באַנען אַ וועג'. ~~דסשם~~ (686)

1. אויסלייגן, גרייט מאַכן אַ וועג, מע זאָל קאָנען גיין/פאָרן.

2. (פיג) מאַכן די ערשטע שווערע טריט אין אַ נייער באַוועגונג אָנהייבן אַ נייע פּיאָנערישע ארבעט, ארויסקומען מיט אַ נייער אידעע.

1865 "ווער האָט פאַר אונדזערע בעל-מלאכות געבאַנט דעם וועג אין גאַנץ רוסלאַנד פריי צו וואַנדערן און זיך צו באַזעצן?" קמ,נ 8 , ד' 115.

1961 "אַט דאָס טעאַטער /.../ וואָס האָט געבאַנט $$$ אַ וועג אין אַמעריקעס דראַמאַטישער קונסט /.../". $$ אַ.ג. טמז, III/3.

ם באַנן.

1. ---

$$$000$$$$000$$$$$$$$$0$$000$$$$$$$00$$$$$$0$$$$$$$$$0$$$$

1716 "/.../ רוימט און באַנט דען שטעג אַנשטייגט און פון שטיין". סהמ, ישעיה, 3, הילהרמרשדארף, מח-2.

II

$$$

ם /כ אַ נ ע ן / באַנן. -- טרח, פאַר גבאַנין. 1. מחרים זיין, אויס-שליסן פון געברויך, פסלען.

1737 "כל חרם אשר יחרים -- ער ווערט באַנן". מש, ויקרא כ"ז-כ"ח, פיורדא.

1743 "אין די צייט האָבן פיל זיך קיגן אים גשטעלט אונ' האָבן אים גבאַנין, מחמד/?/ פון וועגן דוזי פר שמעהונג וואר דא איבר דער דר צערנט". שאר, אמשטרדם, דף כ"ד-א.

2. היילקן צו גאָט.

1610 "נייערט אל באַן דש ער באַנט איין מן צו גאָט פון אלש צו אים פון מענשן ביז איין ויך/פיך/". טה, ויקרא, כ"ז-כ"ח.

$$$$$$$$$

III

ם /באַנען/ כ אַ נ ען -- טרח. צונויפפאָרן, שטעלן צוזאַמען.

.... "/.../ מיט דעם טו"ביל האט מן עש /דאָס פערד/ טון באַנן דש עס זיך ווירט גיבן הונדריט מאַנן". בבא-בוך, 167, 5-8.

כ אַ נ ע נ ו נ ג -- די, -ען. (דסשם?) נאָמען, טיטולירונג.

1908 "די אַלטע אַמאָליקע באַנענונג פון די שלאַפּקייטן איז געווען דער ריכטיקער נאָמען זייערער". איבז, ~~/חבור ?/~~, דער אוצר פון געזונד און לעבען, וואַרשע.

ב אַ נ ע ס ט י ק ן ז י ך - 1. אויפשטעלן אַ נעסט און לעבן אין אים (וועגן פייגל) : די באַטשאַנעס באַנעסטיקן זיך שטענדיק אין זייערע פריערדיקע ערטער.

2. (פיג) באַזעצן זיך, איינהיימישן זיך: די פּליטים איז שווער אַנגעקומען צו באַנעסטיקן זיך אין דעם נייעס

1. אויסלייגן, גרייט מאכן א וועג, מע זאל קענען גיין/פארן.

2. (פיג) מאכן די ערשטע שווערע טריט אין א נייער באוועגונג
אנהייבן א נייע פיאנערישע ארבעט, ארויסקומען מיט א נייער אידעע.

1865 "ווער האט פאר אונדזערע בעל-מלאכות געבאנט דעם וועג
אין גאנץ רוסלאנד פריי צו וואנדערן און זיך צו באזעצן?"
קמ, נ 8, ד' 115.

1961 "אט דאס טעאטער/.../ האט האט געבאנט $$$ א וועג אין
אמעריקעס דראמאטישער קונסט/.../". $$ א.ג. טמז, III/3.

ם באנן.
---1.

$$$

1716 "/.../ רוימט אוך באנט דען שטעג אבשטיינט און פון
שטיין". סהמ, ישעיה 3, ווילהערמרשדארף, מח"2.

$$$

ם /באנען/ באנן. -- טרח, פאר גבאנין. 1. מחרים זיין, אויס-
שליסן פון געברויך, פסלען.

1737 "כל חרם אשר יחרים -- ער ווערט באנן". מש, ויקרא כז-כח,
פיורדא.

1743 "אין די צייט האבן פיל זיך קיגן אים געשטעלט און
האבן אים גבאנין, מחמד/?/ פון וועגן דודי פר שמעהונג
וואר דא איבר זער דר צערנט". שאר, אמשטרדם, דף כ"ד.

2. היילקן צו גאט.

1610 "ניערט אל באן דש ער באנט אין מן צו גאט פון אלש צו
אים פון מענשן ביז אין ויך/פיך/". טח, ויקרא, כז-כח.

$$$$$$$$

ם /באנען/ באנן III -- טרח. צונויפפארן, שטעלן צוזאמען.

.... "/.../מיט דעם טו"ביל האט מן עש /דאס פערד/ טון
באנן דש עש זיך ווירט גיבן הונדרט מאנן". בבא-בוך,
167, 5-8.

באנענונג -- די, -ען. (דטשמ?) נאמען, טיטולירונג.

1908 "די אלטע אמאליקע באנענונג פון די שלאפקייטן איז
געווען דער ריכטיקער נאמען זייערער". איבו, /...?/
דער אוצר פון געזונד און לעבן, ווארשע.

באנעסטיקן זיך - 1. אויפשטעלן א נעסט
און לעבן אין אים (וועגן פייגל) ; די באשטאנעס
באנעסטיקן זיך שטענדיק אין זייערע פריערדיקע ערטער.

2. (פיג) באזעצן זיך, איינהיימישן זיך ; די פליטים איז
שווער אנגעקומען צו באנעסטיקן זיך אין דעם נייעס
לאנד.

באנעצלען - טרוו. מאכן נאס, פייכט [אווו].

באנעצן -- טרה. 1. מאכן נאס, פייכט מיט וואסער אָדער אַן אנדער פליסיקייט. % באנעצן די האָר. באנעצן דעם בגד פאַרן פרעסן.

פל..."איך וואָלט מיט דיר מיטגעפאָרן,// מיט הייסע טרערן וואָלט איך דיך באנעצט".

1917 "ביז אהער האָבן מיר עס דאָס פעלד/ באנעצט מיט אונדזערע טרערן, לאָמיר עס באנעצן מיט אונדזער שוויס". דשיט, שריפטן, 5, נ"י, ז' 43.

1930 "זי באנעצט זיי מיט טרערן, די לאנגע האָר, און שלאָפט אַזוי איין". סעג, גאָלדענע פאווע, ציט אגט, ז' 416.

2. (שפּאסיק, שש) אויסטרינקען א גלעזל, מאכן א לחיים לכבוד א געשלאָסענער טראנזאקציע, א גוטע ידיעה א"ע.

1919 "אז מען ענדיקט א געשעפט מוז מען עס 'באנעצן', ד"ה נעמען א גלעזל, א טרונק". עלזעט, יידישע מאכלים, 2, װארשע.

1930 "מאיר-וואָלף מיינט, ער וועט אָפּשניידן טרוקן, האָט ער א טעות! -- האָט זיך א קצב אָפּגערופן. -- מיר וועלן באנעצן, $$ מיר וועלן!". אַפּא, זאַ, ווילנע, ז' 318.

1938 "וואָס הייסט, ר'טענדער, מירן גאָרניט 'באנעצן' די קליאַטשע?" זש, נח פאנדרע, ב"ן, ז' 268.

3. (איפעם) באפישן (וועגן קליינע קינדער). %% זע נאָר, שוין א בחורעץ פון צוויי יאָר, אַן עין-הרע, און באנעצט נאָך דאָס העמדל.

באנעצן די ליפּן -- מאכן א לחיים, נעמען א כוסע.

1878 "דער שטאָטשרייבער האָט פאַרגעלייגט צו מאכן פאר די קויפער א גוטן פרישטיק, זיי זאָלן האָבן צו באנעצן די ליפּן, כדי דאָס געשעפט זאָל לעבעדיקער צוגיין". צ.ה. העללערמאן, דער וועקסעל, ווילנא.

1903 "עס איז ניטאָ מיט וואָס די ליפּן צו באנעצן פאר 10 גראָשן". מ. מיכלזאָהן, הערשעל דער שניידער, לאָנדאָן.

ם בינעצן. ---- 1.

"האבן איין ערשטן אַן בליק אונש $$$$ יחדיו צוואָרין מיט פריידין טרערין בינעצט". גה, ז 14.

באנעצן זיך -- רעפל. /איפעם/ באפּישן זיך, נאס מאכן אונטער זיך. %דאָס קינד האָט זיך שוין ווידער באנעצט.

1915 "דאָס באנעצן זיך אין בעט איז אָפט א שווערע שלאָפקייט און ניט אלע מאָל לייכט אויסצוהיילן". פגעז, ב' 9, ווילנע.

באנער I - דער, (באַנ) פּאַן.

1872 " איטלעכער שבט האט געהאט איין באנער [טעקסט: באניר]". צור, במדבר, תרל"ב.

1909 " העלפט אונדז צו טראגן דעם באנער דעם רויטן// פאָרווערטס, דורך שטורעם, דורך פינצטערע נעכט!". דעדעלשטאט, שריפטן, לאנדאן, ז' 9.

1966 " איז ער געגאנגען אונטער פאנען און פלאגן, באנערן און שטורעמפענער [...]. נאד, אונטער דער זון, ת"א, ז' 260.

ם **באניר/באניער.** Mhd: banier(e)

~~1544 " זיא דורך בראכן דש גרוש היר אונ' איר גיצעלט.// אונ' שלוגן איר באניר נידר אויש דש וועלט". שב, פערד בסטראפעט 445.~~

1541 " אין דער האנט טרוג ער די זעלביג שטונד.// דיש קויניגש באניר אן איינע שטאנגן " בב, 169. 160

1668 " אוב מיר וועלן דר היבן דיין באניר אויף איינם הוכן טורן דר דא איז אין דר שטאט". יוסיפון, 2 אמשטרדם, דף רסה.

1763 " אונד איין אידר באניר העט איין פארב אז וויא דש זעלביגן שבט זיין שטיין זאך און אפוד". קהלת יעקב, פראג, דף עה.

באַנער II -- דער, -ס. באַן-אַרבעטער. % עס זײַנען געווען
נאָר עטלעכע ייִדישע באַנערס אין די פּױלישע באַנען.

"[...] איז טאָגע $$ אָט. ווײַנרײַכס טערטערבורדאַן אמתער
אוצר פֿון נעאָלאָגיזמען/.../ 'באַנער'/.../". מ.שעכטער,
גק, נ 66, ז 242.

באַנערן -- טרוו. (אַרב) דערנערן, שפּײַזן.

1865 "ליבער פֿאָטער, [...] קימער דיך ניט וועגן דײַנע אַלטע יאָרן, דו וועסט פֿון הונגער ניטאומקומען, [...] $$$$ איך וועל דיך באַנערן מיט מײַן אַרבעט". אמד, גדולת ראָטהשילד/ראָטהשילדס/, ווילנאַ.

באַנפּין נהירין /בעאַנפּין נעהירין/ -- (תה) מיט אַ צעלויכטענעם פּנים.

1965 "ווי נאָר ער האָט איבערגעטרעטן די שוועל/פֿון בית-המדרש, האָט ער מיט אַ פֿרײלעך פּנים, באַנפּין נהירין, מיט אַ דינ-געדיק קול געזאָגט 'גוט-שבת' צום עולם". הרב זיכער-מאַן, נחלת יעקב, נ"י, ז' 147.

באָנץ I -- דער, -עס. אַ קלאַפּ. $$$$$$$$

1962 "דער דאָזיקער אַפּאַראַט פּראָבירט אויס, צי ס איז ראַיעל געלט דורך אַ באָנץ טאָן און צוהערן זיך צום קלונג". טמז, נײַעס, I/21.

באָנץ II -- דער, -ן/-עס. (ביטול) וועגן אַ פּראָפעסיאָנעלן געזעלשאַפטלעכן טוער, אַ ביוראָקראַט.

1972 "זיי האָבן געלאַכט פֿון אים, די באָנצן, [...] אָבער ער מאַטעלע, האָט צו זיך געזאָגט: אַמבעסטן לאַכט דער, וואָס לאַכט דער לעצטער". באַש, פֿאַר, IV/7.

1972 "[...] וואָס זײַנען די קוואַליטעטן, וואָס אַוורעמל האָט פֿאַ די פּאַרטיי-באָנצעס?" ה.ראָזענפֿאַרב, דער בוים פֿון לעבן, ת"א?, ז' 358.

באַנץ-טאַראַראַ! - (אינט) "אויסרוף בשעת עס קומט עפעס אומגעריכט און אומאײַנגענעם. $ "די משפחה זיצט בײַם עסן, פּלוצעם זאָגט דאָס קינד: מאַמע, ס'בײַכל טוט מיר װײ. -- באַנץ-טאַראַראַ! - זאָגט די מאַמע. -- א פרישער עסק!" /קטוא/

באַנק — די, - ט, מצ בענק, פקפ בענקל. מעבלשטיק צום זיצן מיט פּלאַץ פאַר עטלעכע מענטשן, מיט אָדער אָן אָנלען. אין די פקפ האָט דאָס װאָרט אויך אַן אַנדער באַטײַט. --- . % א הילצערנע באַנק. א לאַנגע, שמאָלע, ברײטע באַנק. לענגויס די װענט פון בית-מדרש שטײען א סך בענק. דער ישיבה-בחור איז יאָרן געשלאָפן אויף א האַרטער באַנק. אין שטאָטפּאַרק זײַנען דאָ נײַע אײַזערנע בענק.

1818 "מע מעג אונטער שטעלין און אונטער שפּארין מיט א באַנק". [? איבז/, תיקוני שבת, אוסטרא.

/פל/ "שפּאַצירן זענען מיר בײדע געגאַנגען// אדוי װי פאַר דער באַנק".

.... "א מענטשלעכע געשטאַלט איז פּלוצעם אויפגעשטאַנען תחית-המתים פון אונטער דער באַנק". מאוס, שם און ופתל.. ד' 10.

1943 "דער שמש האָט די מענטשן אַרויסגעפירט אויבן אָן, צו די העכסטע בענק". יז, די משפחה קאַרנאָװסקי, נ"י, ז 324.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$

0 אָבל-באַנק -- זבז. אָפּרובאַנק. % אין גאָרטן פון האָטעל שטײען באַקװעמע אָפּרובענק. באשולדיקונג(ס)-באַנק — זיצפּלאַץ פאַרן באשולדיקטן אין א געריכט. % דער פאַרברעכער זיצט גאַנץ גלײַכגילטיק אויף דער באשולדיקונג-באַנק, גלײַך װי ניט אים מײנט מען. געטאָבאַנק -- ספּעציעלע באַנק (זיצפּלאַצער) אין די הינטערשטע רײען פון אוידיטאָריע, װאָס די אנטיסעמיטישע סטודענטן האָבן אָפּגעגעבן פאַר ייִדישע אוניװערסיטעטן אין פּוילן פאַר דער 2טער װעלט-מלחמה.

1951 "אין 1936, אז מען האָט געמאַכט די געטאָבענק פאַר ייִדישע סטודענטן אין װאַרשעװער אוניװערסיטעט, האָבן די קאַראימער באַלד זיך אָפּגעטרײסלט, אז זײ האָבן מיט די ייִדן קײן שום שײַכות". מ. אוריאל, זב ליטע, 1, נ"י, ז 207.

חדר-באַנק -- געמײנט אין לערן-צימער (חדר). % דער בחורעץ איז שוין 12 יאָר און זיצט נאָך אלץ אויף דער חדר-באַנק. ישיבה-באַנק. % זײ האָבן לאַנג געקװעטשט די ישיבה-באַנק, ביז זײ האָבן געקריגן סמיכה אויף רבנות. כלה-באַנק.

.... "דעם ערשטן שבת נאָך דער חתונה/.../ זעצט מען זי/די כלה/ אװעק/אין שול/ לעבן דער רביצין./.../ ס איז אָבער

אין טייל מקומות געווען א ספּעציעל אויסגעבעטע באַנק/.../ וואָס
מע האָט זי גערופן די כלה-באַנק", א רעכטמאַן, ייבל, XLIII,
$$$$$$$$$$$

קלאָגבאַנק -- באַנק ביים אריינגאַנג אויפן בית-עולם, וו עס זיצן
די משפּחה-מיטגלידער פון דעם נפטר פאַר דער קבורה. שולבאַנק --
זיצאָרט אין א לערן-אינסטיטוציע, אָפט פאַר צוויי-דריי תלמידים.
1951 "דאָס בעסטע וואָלט געווען, אַז יידישע קינדער זאָלן זיצן
אויף איין שולבאַנק מיט ניט-יידן". י.שאַצקי, זב ליטע, 1,
ז 750.

באַנקקוועטשער -- דער. ---- זבז. באַנקקניישער ---- זבז.

אייבערשטע באַנק -- געווינטלעך געמיינט די לעצטע באַנק אויבן
אין אמאָליקער באָד אין א יידישן שטעטל, א שוויצבאָד, וו דער דאַמף
איז וואָס העכער אַלץ שטאַרקער, יידן האָבן ליב געהאַט צו פּאַרען זיך
אויף דער אייבערשטער באַנק, מע האָט עס אויך געהאַלטן פאַר א רפואה
צו קראַנקהייטן.
1896 "איך מאַך מיט דעם בעזעמל אויף דער אייבערשטער באַנק, ווי
מיט דער ביטש אַרויפפאָרנדיק אויף א באַרג". ל.בינשטאָק,
ביים ר'שלמה בערלינער, לוואָוו, ז' 10.
.... "ווען גאָט העלפט מיר א רעכט מרחץ, איי וואָלט איך אַרויפגע-
קראָכן אויף דער אייבערשטער באַנק". ממוס, איין א שטורעם
צייט, ז' 9.
מילכיקע באַנק -- די באַנק אין קיך, וו די ווייבער האָבן זיך
געפּאָרעט נאָר מיט מילכיקע כלים, מיט מילכיקס.
.... "עס ווערט א רעש, א געפילדער, עס פאַלט אום די מילכיקע
באַנק מיט דעם צעבראָכן פּיסל". ממוס, ספר הבהמות.

פליישיקע באַנק -- די באַנק וו מע האָט זיך געפּאָרעט מיט
פליישיקע מאכלים.
$$$$ "זי האָט מיט חשיבות זיך אוועקגעזעצט אויף דער פליישיקער
1935 פליישיקער באַנק /.../ און אָנגעהויבן דער מויד אָן אָרט
קעגנאיבער, אויף דער מילכיקער באַנק". באַש, דער שטן
אין גאָריי, וואַרשע, ז' 70.
בלייבן זיצן אויף דער פליישבאַנק/פליישיקער באַנק -- פאַר-
לירן דאָס פאַרמעגן, פאַראָרעמט ווערן, ווערן א יורד.
בלייבן אויף דער מילכיקער באַנק -- בלייבן אָפּגענאַרט, זיך
אָנטוישן. פּסוקש /.537/

ער איז/זיצט שוין אויף דער אייבערשטער באנק -- אויף
וואס איז אויפגעריכט געוואָרן, געוואָרן א חשוב. $$

קוועטשן די באנק -- 1. איר זיין א ישיבה-בחור, לערנען אין
א ישיבה. % ער וועט נאָך געגוג קוועטשן די באנק, ביז ער
קריגן סמיכה.

2. ביטול זיין אריינגעטאָן אין לערנען/לייענען און
נים אין זיינען האָבן פרנסה, פראקטישע זאכן. % דער יונגער-
מאנטשיק טוט נים קיין האנט אין קאלט וואסער, נאָר קוועטשט די
באנק.

1889 "דאָס ערשטע יאָר, גאָט זיי דאנק, // עסט צו דיר/?/
קעסט און קעסט און קוועטשט די באנק". גאָר, שירי -
יודישע לידער, ווארשא, ז' 86.

קנייטשן די באנק -- דזו דפו.

$$$$ "האָט איר שוין געגוג די באנק געקנייטשט און איר
1905 מעגט אייך שוין ערלויבן די פרישע $%%$$% וועלט אָנ-
צוקוקן". י.מ. באדער, צביה פון אדעסא, לעמבערג.

$$$$$$$$

אין דער לאנגער באנק אריין פארציען (פארשלעפן, אָפליגן/
אוועקלייגן) -- נישט באשליסן אן ענין, אָפציען, נים פארגעמען
זיך דערמים גלייך, צו דער צייט (עלטערע פאָרמעס אויך: קומען,
לאָזן אין דער לאנגער באנק).

1868 "די זאך האָט מען געשלעפט אין דער לאנגער באנק אריין
ביז יענעם איז נמאס געוואָרן". קמ,נ 51, 381.

1879 ~~"אסטמא, דאָס הייסט, דער אָטעם איז שטארק געשטיקט און~~
~~ווען מ'לאָזט דאָס אין די לאנגע באנק אריין, איז עס א~~
~~גרויסע סכנה". ?איבז $$% פראָפ' שליניץ, מרפא לעם,~~
~~זיטאָמיר.~~

1960 "פריידעלע האָט נישט געהאלטן פון אָפלייגן זאכן אין דער
לאנגער באנק". י. ווארשאווסקי, פאַר, III/25.

עס טוט זיך אויף טיש און אויף בענק -- (שפאסיק) עס איז
א גרויסער טומל, א קריגעריי, א סקאנדאל. % די שותפים האָ-
בן זיך צעקריגט, ~~געזידלט זיך וואָס אין דער קאָרט~~, מענטשן
האָבן זיך אויך אריינגעמישט, און ס'האָט זיך געטאָן אויף טיש
און אויף בענק.

ער איז שוין געזעסן אויף דער עק באנק -- אויף איינעם
וואס האָט געהאלטן ביי שטאַרבן /סטוטש 613/.

ער איז שוין געווען אויף דער בנק און אונטער דער באנק -
אויף איינעם וואס האט דורכגעמאכט אין לעבן א סך גוטס און ש
שלעכטס, געווען רייך און ווידער אָרעם אַע.

ער איז שוין אויף יעדער באנק געשמיסן געוואָרן -- דזוו $דפוו.

ער לייגט זיך אליין איבערן בענקל -- אויף איינעם וואס זאגט
אליין אויס זיין עבירה, גיט זיך אליין אונטער $$$$$$$$$$$$
/דאָס ווערטל שטאמט פון חדר-שמייגער; א פארזינדיקטער תלמיד
האט זיך אליין געלייגט אויף דער $$ חדר-באנק, מע זאל אים שמייסן,
כדי די שטראף זאל זיין קלענער/.

באנק/
ם בנק/באנג.

? 15/ "ער /אחיתופל/ שטייג אויף איין באנק היינטר דער טויר ?
דורך". שב, מטראָפּע 1530.

1676 "אויף זאל מן קיין ספר אוף קיין באנק אונ' אויף קיין
שטול ליגן וואו מן זיצט דרויף". ברנט שפיגל, פפד"מ,
פרק י"ד.

1781 "דא זוימט $$$$$ זיך דיא קיניגין ניט לאנג// אונ
זעצט איין נעבן דיא שין לורעל אויף דיא בנק". איין
שיין מעשה פון קינג ארטיש הוף, פיורדא.

1716 "/.../ צו אייך די משלים אויף ארץ ישראל צו זאגן
די טעג ווערין דר לענגן פון דען בידין נביאות כלומר
איין דר לנגי בנג קומען און עס ווערט פר לארן ווערן".
סהם,3 יחזקאל, יב-כב, ווילהרמרשדארף, צחל.

1743 "מן קען זיין די ארעסטירטע/ מיט איין קליינש געלט
מציל זיין אין דר גיך אבר ווען עס איין איין לנגי בנג
קומט /.../ דא קען מן ניט מציל זיין". קה/פיורדא, כ"ט.

ב א נ ק II -- די/דער, מצ בענק, (דן) באנקן/באנקען. אינסטיטוציע
וואס פירט דורך פינאנציעלע אָפּעראַציעס, ווי האלטן געלט-אָפּשפּאָרונ-
גען, געבן הלוואות/קרעדיט, איבערווייזן געלט פון איין אָרט אין
אנדערן אא. % מלוכה-באנק. פריוואטע באנק. קאָאָפּעראַטיווע $$
באנק. אא. אריינלייגן געלט אין באנק אריין. ארויסנעמען געלט
פון באנק. איינקאסירן/דיסקאָנטירן א וועקסל דורך/אין
דער באנק. דער פאבריקאנט האט באצאָלט מיט א טשעק אויף אן אויס-
לענדישן באנק.

1913 " קיין אקרעדיטיוון אין די בענק האט ער אויף ניט גע-
האט". שע, פונ'ם יאריד, 2, ד' 158.

1936 "/.../ צו באקומען ביליק קרעדיט אין די באנקען". אש,
ווארשע, צייט אויסגאַ $ נ"י, 1949, ד' 198.

1955 "/.../ ס'איז געווען 'פאָלקסבענק', אָבער מען האָט /.../ געקענט הערן/... 'ער איז שולדיק אין אלע באַנקען געלט". יום,"שפּ,נ XV-3, ז 73.

באַנק

באַנק-איבערווײַזונג. באַנקאַפּיל (רנג). באַנק-אַקציע, באַנקביכל, באַנקדיסקאָנט. באַנק-היפּאָטעק. באַנק-הלוואה. באַנקדירע. באַנק-חשבון. באַנק-טראַנזאַקציע. באַנק-פיליאַל/-פיליע, באַנק-פּראָצענט. באַנקצעטל. באַנקקאַסאַר. באַנקקאָנטע. באַנקקרעדיט. באַנקרעזערוו, אַא.

באַנק-אָפּעראַציע.--- די,-ס.

1970 "איבער הלוואות האָט די באַנק זיך פאַרנומען מיט פאַרשיידענע באַנק-אָפּעראַציעס". ש,לאָופּערט,יזב זלאָטשעה,ת"אָ,ז 159

באַנקבילעט --- דער,-ן.

1866 "אז גאָט האָט די /די רײַכע/ געבענטשט עשירות,דאַרפן זיי עס געניסן,/.../ פון באַנקבילעטן וועט מען זיי קיין תכריכים נישט מאַכן". קמ,נ 3.

1922 "דאָס איז א ריינע באַנק-אָפּעראַציע און טראָגט עלעמענטן פון רידיקע". ב.האַלפּערן,האַנטבוך/.../ פון א פאָלקסבאַנק,ווילנע,ז 29.

באַנקגעלט --- דאָס,בא. הלוואה אויף פּראָצענט.

1885 "קיין נדן-געלט האָב איך ניט געהאַט,איך האָב געמוזט אַנקומען צו ר'... דעם באַנקיר נאָך באַנקגעלט (וואָבער)". יפּאַל,נ 40, ז 611.

באַנקוועזן --- דאָס, בא. נעץ/סיסטעם פון בענק, אלע בענק.

1970 "איצט איז דאָס גאַנצע באַנקוועזן כמעט אויסשליסלעך א אין יידישע און פּראָטעסטאַנטישע הענט". קמ,נ 20.

באַנק

אגראַר-, אינדוסטריע-, דיסקאָנט-, האַנדל ס -, היפּאָטעק-, מלוכה-, עמיסיע-, קאָמערץ-,א"א.

אַרבעטער-באַנק.

1947 "ער האָט מיטגעאַרבעט אין אלע ווירטשאַפטלעכע אינסטיטוציעס פון דער אַרבעטער-באַנק". יזב טשענסטאָכאָווער יידן,נ"י,ז

פאָלקסבאַנק.

1951 "די יידישע פאָלקסבענק זײַנען געוואָרן אין שטעט און שטעטלעך די געזעלשאַפטלעכע צענטערס/.../". י.לעשטשינסקי,זב ליטע,1, נ"י, ז 926.

באנ-60/א

/צב_ניתן 61:/

ם באנקא/באנקי.

"אמא של היתומה האט זיך פארשריבן ארבעה אלפים ר"ט /רײכסטאַלער/ באנקי נעבין /געבין?/ אלי אויז ריכטונג".

גה,זכרונות, ז' 159.

$$$$$$$$

"ט'אלפים $ ומאתיים טאליר באנקא 1200 דידוש הערט ער בײא פרעזענטאציאן הרנערירן". יוסף מארשן,חנוך לנער,פירדא, דף יא"ו.

61

דורכסבאנק -- על-פי-רוב, געהיינטלער.

.... " די פערזן אין די סטראָפעס 47-23 זענען /.../ דורכסבאנק לענגער ווי אין די סטראָפעס/.../". נפ,יבל, ז 201.

ראיעל/זיכער ווי אין באנק. אריינלייגן אין פּאַדזעמעלני באנק -- (איר) געבן געלט אין אומזיכערע הענט / רוסיש: פּאַדזעמעלני -- אונטער דער ערד/.

"צונעמען דעם נדן און די כלה אהעקלייגן אין פּאַדזעמעלני באנק /באגראָבן/" /קטו/.

באנק -- די/דער, מצ בענק. 1. מין האזארדשפּיל אין קאָרטן.

1885 "די באַשעפטיקטע מענטשן קענען זיך גענוג אָנשפּילן אין דאָמינאָ, אין אָקע אָדער אין באנק". יפאל, נ 9, ז 134.

2. אין קאָרטנשפּיל די סומע געלט, וואָס זאמלט זיך אָן פון דעם וואָס די שפּילערס שטעלן איין אין דעם קאָן. % שטעלן אין באנק. געווינען די/דעם באנק.

~~8895~~ 1885. "מאָריטשן האָט געגעבן באנק און אלעס האָט געפעלט/ביט געגאנגען גוט/, נאָר יודל האָט יעדעס מאָל געטראָפן/.../ אויף דער דאמע". י.מ.באדער, צביה פון אדעסא, לעמבערג, ז 153.

האלטן די באנק -- געבן קאָרטן אָדער איינשטעלנדיק דאָס געלט, שפּילן קעגן אלע פּארטנערן. צעקלאַפּן די באנק -- געווינען אלץ, וואָס די פּארטנערן האָבן איינגעשטעלט, אין דעם געגעבענעם קאָן. וואַרפן די באנק -- "אין דער שפּיל "באנק" עפענען די קאָרטן פון דער ערשטער טאליע, דערביי פארשפּילט מען לויט דער קאָרט, וואָס איז געפאלן רעכטס און מע געווינט לויט דער לינקער" /קטו/. גיין/שפּילן וואַ באנק -- איינשטעלן אויף דער גאנצער סומע, וואָס די קאָרטן-פּארטנערן האָבן אריינגעטראָגן אין קאָן; ב (פיג) אין געשעפטן, אונטערנעמונג, ביים אָננעמען א וויכטיקן באשלוס אין לעבן - ריזיקירן מיט אלץ מיט איין מאָל.

באנק IV -- דער, /מצ?/. „מין וואַרשטאַט ביים אויפאַרבעטן בורשטין"/קטוו/.

1952 "מיט פול/דיינער שטויב/ איז געהען באַליגט דער באַנק אויף וועלכן מע האָט געאַרבעט". מ.מאַרק, ישפ, XII-ס, ז 119.

באנק V -- אדי/אדוו. ---> באַנג.

באַנק I -- דער, -עס. אינסעקט (Tabanus bovinus) , פון א טונקל-ברוינעם קאָליר, נערט זיך מיט בלוט פון פערד, בהמות. % דער באַנק האָט זיך געשעלט אויף דעם פערדמיסט. די קו טרייבט אָפּ די באַנקעס מיטן וויידל.

~~...שלאָפט אן אָמע א באַנק פאַר די האַרץ.~~ ???צוט?

ארײַנלאָזן א באַנק -- א/קאַליע מאַכן אן עסק, ניט דערלאָזן צום אויספירן א געוויסן ענין, ס רוב געניצט לגבי א שידוך; מאַכן א גראָבן טעות, פעלער/קטוו/.

באַנק II -- דער, -עס. קינדער-שפּילצייג, געמאַכט פון האָלץ אָדער בלעך, דרייט זיך ווי א דריידל, ביים דרייען זיך זשומעט עס ווי אַ ער אינסעקט באַנק. % די קינדער שפּילן זיך מיט דעם באַנק אויף דער פּאָדלאָגע. דער באַנק האָט זיך פאַרקײַקלט הינטערן בעט.

באַנק III -- דער, -עס. (פּד) דאָס שטענגל פון א גרינער ציבעלע מיט דעם זאָמען־קנעפּל. % צווישן די געקויפטע ציבעלעס איז דאָ א סך באַנקעס.

באַנק IV -- דער, -עס. (לאָקל, ביאַליסטאָק) „ברויער פּרישטש"/ימ/. % די באַנקעס אויף דער פּלייצע האָט מען באַשמירט מיט א זאַלב, זיינען זיי גלייך אַראָפּ.

באַנק V -- (לאָקל, סאַנץ, מג) „א ממזר, אומלעגאַל קינד./ר. מאַהלער, ישק סאַנץ, ת"א, 1970, ז' 553/.

באַנק VI -- דער, בא. (אם) ליגן, בלאָף. % "גלייבט ניט, ס'איז באַנק!" /קטוו/.

1936 "אליין א שטיק באַנק הומבאַג א הונדערט-פּראָצענטיקער פּראַזן-בײַזנעסמאַן". נאר, פּאָלעמיק, נ"י, ז' 69.

באַנקאַ -- אדוו. לויטן קורס פון באַנק (פאַר ווערטפּאַפּירן, אקציעס אע. קויפן/פארקויפן באַנקא. %% $$$$ דער דאָלאר שטייט היינט באַנקא $$

~~מארק.~~ די אקציעס פון דער עלעקטרע־געזעלשאַפט פארקויפט מען באַנקא מיט 5 פּראָצענט העכער.

באַנק IV -- דער, /מצ?/. „מין וואַרשטאַט ביים אויסאַרבעטן בורשטין"/קטוו/.

1952 "מיט פול/דינער שטויב/ איז געווען באַלייגט דער באַנק אויף וועלכן מע האָט געאַרבעט". מ.מאַרק, "שפּ, XII - ז 119.

באַנק V -- אדי/אדוו. ----> באַנג.

באַנק I -- דער, -עס. אינסעקט (Tabanus bovinus), פון א טונקל-ברוינעם קאָליר, נערט זיך מיט בלוט פון פערד, בהמות. % דער באַנק האָט זיך געשטעלט אויף דעם פערדמיסט. די קו טרייבט אָפּ די באַנקעס מיטן וויידל.

~~רעפּט. יבאַלד שלעפּט אַן אָמע א באַנק פאַר די האָר.~~

??צימ?

[] אַריינלאָזן א באַנק -- קאַליע מאַכן אן עסק, ניט דערלאָזן צום אויספירן א געוויסן ענין, מ רוב געניצט לגבי א שידוך; 2. „מאַכן א גראָבן טעות, פעלער"/קטוו/.

באַנק II -- דער, -עס. קינדער-שפּילצייג, געמאַכט פון האָלץ אָדער בלעך, דרייט זיך ווי א דריידל, ביים דרייען זיך זשומעט עס ווי אַ אינסעקט באַנק. % די קינדער שפּילן זיך מיט דעם באַנק אויף דער פאָדלאָגע. דער באַנק האָט זיך פאַרקייקלט הינטערן בעט.

באַנק III -- דער, -עס. (פד) דאָס שטענגל פון א גרינער ציבעלקע מיט דעם זאָמען־בײטעלע. % צווישן די געקויפטע ציבעלקעס איז דאָ א סך באַנקעס.

באַנק IV -- דער, -עס. (לאָקל, ביאַליסטאָק) „גרויסער פרישטש"/ים/. % די באַנקעס אויף דער פלייצע האָט מען באַשמירט מיט א זאַלב, זיינען זיי גלייך אַראָפּ.

באַנק V -- (לאָקל, סאַנץ, מג) א ממזר, אומלעגאַל קינד. /ר. מאַהלער, ווען סאַנץ, ת"א, 1970, ז' 553/.

באַנק VI -- דער, בא. (אמ) ליגן, בלאָף. % "גלייבט ניט, ס'איז באַנק!" /קטוו/.

1936 "אַליין א שטיק באַנק הומבאַג א הונדערט-פּראָצענטיקער פּראָזן-בידנעסמאַן". נאַר, פּאָלעמיק, נ"י, ז' 69.

באַנקאַ -- אדוו. לויטן קורס פון באַנק (פאַר ווערטפּאַפּירן, אקציעס אע. $$$$ %% קויפן/פאַרקויפן באַנקאַ. דער דאָלאַר שטייט היינט באַנקאַ

$$$

~~מאַרב~~ די אקציעס פון דער עלעקטרע-געזעלשאַפט פאַרקויפט מען באַנקאַ מיט 5 פּראָצענט העכער.

[] שטעלן/גיין באַנקאַ -- אין קאָרטן שפּיל מיינט איינשטעלן אויפן גאַנצן קאָן.

/?נד?/ **באנקאבראָש** — די, ־ן. שפּינמאַשין.

1928 "די שפּינמאַשין פאַר באַװל (באַנקאַבראָש אָדער װאַטער־מאַשין) אונטערשײדט זיך /.../ פון דער געהײנטלעכער שפּינערינס אַרבעט /.../". ע. אײזראַ, צײַב, קיעװ, ז' 57.

באנקאָװאַטע — ←—— באַנקעװאַטע.

CP: bankowy

/?נד?/ **באנקאָװע** — אַדי (פּאָל/רוסיש, נאָ) װאָס איז שײַך צו אַ באַנק, צו באַנק־אָפּעראַציעס; באַנק = ...

1872 "פאַרבאָרגט געלט אויף באַנקאָװע פּראָצענט". ר. עפּפּעל־בערג, דער קרבן, װאַרשע, ז' 12.

באנקאַטע — ←—— באַנקעװאַטע.

באנקבעטל — דאָס, ־ער. ברײטע הילצערנע באַנק, אָפט מיט אַן אָנלען, טײל מאָל אויסגעבעט, װאָס האָט געדינט, װי אַ הײנטיקע סאָפע, בײַ טאָג צום זיצן און בײַ נאַכט, אויב נייטיק, װי אַ געלעגער צום שלאָפן. אונטן איז ס'רוב געװען אַ מין קאַסטן אַרײַנצולײגן דאָס בעטגעװאַנט, װעש א"ע.

1836 "אײן באַנק בעטל װאש איז גימאַכט גיװאָרן דרויף צו זיצן טאָר מען עש ניט אײן שלאָגין מיט /.../". לט 2, ז' 1/65.

1888 "דאָס פּאַרװיסטע באַנקבעטל, ערטערװײז מיט אויסגעקראָכענע קישקעס קליאָטשע, האָט בײַ אים געהאַט דעם זיבעטן חן". ממוט, דאָס װינטשפּינגערל, ציט אויסג װאַרשע, 1913, ז' 208.

1929 "ליגט ער אַזוי, אָט דער יעקב־נתן, פאַרן שלאָף אויף דעם באַנקבעטל /.../". בערג, יוסף שור, װילנע, ז' 67.

צוגרײטן אַ באַנקבעטל — (לאָקל, מג) אָפּטאָן אויף טערקיש, פּײַפּורן,

באנקהרבל — דער, ־ען. (סטאָלערײַ) אײנער פון די מכשירים צו הובלעװען (ברעטער, גלאַט מאַכן). /סטוטש 115/.

באנקהױז — דאָס, ־הײַזער. אַרכ דזװ באַנק, פינאַנץ־אינסטיטוציע.

1884 "דער אַלטער שטיגליץ װאָס האָט געגרינדעט דאָס באַנקהױז אין פ... און האָט זיך געטױפט, װײַל מע האָט אים אַלס ייד ניט געלאָזט הײַ װוינען". ייפאָל, ז 23.

באַנקיר — דער, -ן, פּפּ באַנקירער, -ס. דער באַלעבאָס אָדער מיט-אײַגנטימער פֿון א באַנק, ב 2. רײַכער באַנקיר, אָנגעזעענער באַנקיר. ראָטשילד איז אײנער פֿון די גרעסטע באַנקירן.

1818 "/...נושאים ונותנים בעסק חילופים באנקירס בל"א". א.מרגליות, שו"ת בית אפרים, לעמבערג, דף עג/3.

1884 "זײ/די רוסישע סוחרים/ מוזן תמיד אָנקומען צו די ידישע באַנקירן". יפאָל, ב 23, ז 360.

1910 "פֿון דער הײמען צו באַלעבן זיך, // כאָטש-בי פֿון דער הינטערטיר, // אויפֿן עגל אויפֿן גאָלדענעם, // אויפֿן ידישן באַנקיר". ש. פרוג, אלע שריפֿטן, ב 1, ז 38. /מקור גוט?/

באַנקירײַ — דאָס, בא, פּפּ באַנקערײַ. באַשעפֿטיקונג, פּראָפֿעסיע פֿון באַנקיר.

1963 "ער האָט זיך געהאַט זײַן אײגן געשעפֿט, באַנקירערײַ$, געליען געלט אויף פּראָצענט". /?ציטאט?/

באַנקירהויז — דאָס, מצ-הײזער. דזוו באַנקהויז, באַנק, ב 2. /?נז?/

1941 "פֿונקט אַנטקעגן בראָם/.../ גילטן זיך/.../ די שילד-אותיות פֿון /.../ באַנקירהויז". י. מאַרגאָליס, פּאָגרים, קאָונאָס, ז'

באַנקיריש — אדי/אדוו. (ווי) פֿון באַנקירן, וואָס איז שײַך צו באַנקירן. % פֿירן פֿירט ער זיך שוין באַנקיריש-נגידיש.

1947 "פֿון די אַנדערע משפּחות איז כדאי צו דערמאָנען די באַנקירישע משפּחה פֿון אדאָם בערגמאַן". י. שאַצקי, יזב טשענסטאָכאָווער ידן, נ"י, ז 15.

1968 "ווי ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, $$$$, האָט די דאַמע/.../ געשטאַמט פֿון א באַנקירישער פֿאַמיליע". ב. אָרענשטײן, יזב אָטוואָצק, ת"א, ז 817.

באַנקירסקע - אדי. (רוסיצ, נא) דזוו דפוו.

1947 " די הויפּטגאַס פֿון שטאָט [...], ווו עס געפֿינט זיך די אָפּטײלונג[ען] פֿון עטלעכע יידישע באַנקירסקע קאַנטאָרן". רעד ד"ר י. מאהלער, יזב טשענסטאָכאָווער יידן, נ"י, ז' 167.

באַנקירער — באַנקיר.

באַנקנאָט — דער -ן. קרעדיט-בילעט אויף א געוויסער סומע, אַרויסגעלאָזט דורך דער עמיסיע-באַנק/מלוכה-באַנק/, און דינט אין אומלויף ווי געלט. % א מאָל זײַנען די באַנקנאָטן געווען גאַראַנטירט מיטן גאָלד לויט א געוויסן פּראָצענט. די פֿאַלשע באַנקנאָטן איז שווער צו דערקענען.

1870 "הוץ דעם קער ער זיך אָן מיט דעם באקאנטן באנקנאָטן-
מאכער/...‏/". קמ,נ' 3, 18/2.

1932 "די גוטע טויזנטער רײַנישן און גרויסע פּאַפּיר-
באנקנאָטן". יד,יאָשע קאַלב,ציט אויסג נ"י,1952,ז' 103.

1966 "אַרויסגערוקט דאָס שופלעדל/.../ און אָפּגעציילט די
באנקנאָטן/.../". ל.טרײַסטער,סמז,14/I.

באנקנאָטן

0 באנקנאָטן-טאַש –- דער, -ן. טײַסטער צו האלטן פּאַפּיר-
געלט,באַלבאָטן.

/.../

1934 "איך עפן אויף מײַן האַרץ,ווי א באנקנאָטן-טאַש". מלה, לודער [ב"?],
נ"י,ז' 169.

☐ ערלעכקײַט איז א טײַערער באנקנאָט/שור/.

< P: bańka

באַנקע I –- די, -ס, /אין טייל דיאלעקטן אַרויסגערעדט מיט א
הײכן $$$ נ , אין דרום-אוקראינע/בעסאַראַביע –- באָנקע/. 1.
א קײַלעכיקע כלי,מין קרוג, אונטן ברייטער, אויבן א שמאָל העלדזל,
פון ליים,בלעך, געניצט צו האלטן וואסער,מילך,אויך צו קאָכן אָדער
צו האלטן וואַרעם א געטראַנק. % די‖אמע נעמט אַראָפּ פון אויוון
א הייסע באַנקע טיי. מע האָט געבראַכט א באַנקע מיט פרישער מילך.

1866 "אויף דעם פּיעקעליק שטעלט זי א ביסל ציקאָריע אין א
באנקע אויף שבת פרי". קמ,נ' 1.

1926 "גיסט אָן אין א גלעזעלע א ביסל /.../ קאַלטוואַסער,שטעקט
אָפּ די באנקע מיט די זוימען און בייגט די פּאַרזיכטיק אָן $$$$$$
איבערן גלעזעלע". יאַב 1,קיעוו,ז' 35.

1956 "צוויי חרובע קאַלוירטן פאַר א באנקע מילך // און בלויז
א ליטער פאַר א שאָכטעלע טושאָנקע". פּמ,מלחמה,1,נ"י,ז' 332.

2. אונטערשטער טייל פון א נאַפּטלאָמפּ, די כלי וווּ מע גיסט אָן
נאַפט.

1963 "באַשעלע האָט פּאַרעטן אָנצוגיסן אין באַנקעלע נאַפט,זי האָט
אויך נישט אָפּגעפּוצט דאָס פאַררײַכערטע גלעזל". באַש,גימפּל
תם,נ"י,ז' 268.

1973 "די באנקע פונעם לאָמפּ איז נאָך העכער א העלפט פול מיט
נאַפט". ל.אָליצקי,וואַליבער יידן,ת"א,ז' 238.

באנקע II -- די, -ס, ס'רוב געניצט אין מצ. גלעזערנע כלי, די גרייס פון א ווייַן-כוס, א מאל געניצט אפט ווי א היילמיטל ארויסצוציען א לאקאלן בלוטצופלוס, די באנקעס שטעלט מען געוויינטלעך אויף דער פּלייצע, ברוסט. % שטעלן באנקעס. באטע, (טרוקענע, געהאקטע) באנקעס.

1805 "/.../ מוזט איר האבן אלי די רופאים וואס זאלן אייך פיקן און בלוט לאזן און באנקיס שטעלן". רבקה בת יוסף/.../, משלי אגרת בעלי חיים, לבוב.

1887 "אמאליגע יארן, אז איינעם האט געשטאכן/.../, געליטן פון קאפּשמערצן, האט מען איים געהייסן שטעלן פּיאווקעס, באנקעס אויף אפּצאפּן דאס שלעכטע בלוט". ש. בעקערמאן, דער דזשענטשע וואָפראָס, אדעס, ז' 33.

... "דורך דעם שטעקן מיט דער ברענענדיקער ליכט, האט מע סוט אין דער באנקע, ווערט די, אַט א פּנים, אויסגעלוידיקט פון דער לופט". ממוס, שלמה ר' חיים'ס, ציט אויסג' מענדעלי, ווארשע, 1911 ז' 78.

1930 "אזא האנט אז די רייסט זיך אָפּ, דארף מען שוין קיין געהאקטע באנקעס נישט"! אָפּא אלע ווערק, 11, די טענצערין, ז' 33.

0 באנקעס-שטעלער -- דער, - ס.

... דער רופא, דער באנקעס-שטעלער, דער אָדערן-שלאָגער". דש, שקלאָווער יידן, ז 172.

ס'וועט העלפן ווי א טויטן באנקעס -- ס'איז שוין א פאר-פאלענע זאך, ס'איז ניט קיין גוט מיטל, ס איז אומזיסט די ארבעט.

1876 "/.../ די פּובליקאציע וועלט אזוי העלפן ווי א טויטן באנקעס". אַבֿי האַסיפֿה, דיא קלוגע מציאה, ווילנע, ז 20.

1966-1913 "/.../ איין חסרון/האט זי/ -- זי וויל ניט א כלה ווערן. /.../ ס'וועט איר העלפן ווי א טויטן באנקעס". שע. פונ'ס יאריד, 2, ציט אלע ווערק, נ"י 1944, בי III, ז' 92.

1928 "ר' משה, בהיבט וואס איר מאכט קאליע ריידן, ס'וועט העלפן ווי א טויטן באנקעס, וויניקער ווי צוויי הונדערט רובל נעם איך נישט". אָפּא, 1, ז' 33.

ס'איז קאלטע באנקעס -- אויף א מיטל, עצה וואס וועט ניט העלפן. גאָט זאל דיר העלפן ווי א טויטן באנקעס /קללה/. אז מע וועט וועלן, וועט מען באנקעס שטעלן -- אזוי ענטפערט מען אין א שפּאס איינעם, וואס ס'הילט זיך איים א סך זאכן. $$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$ ניט געפעלע, באנקעס שטעלע - (איר צו איינעם וואס געפעלט איים קיין זאך ניט (ווילנער ריידעניש).

שוו: אויף א דארער פּלייצע האלטן זיך ניט קיין באנקעס. א טרו-קענער מי-שברך העלפט ווי טרוקענע באנקעס.

ער איז ניט קיין באנקעס-שטעלער -- ער איז ניט קיין בטלן/קסת, געהערט אין ישראל, צפת, ירושלימער אלטשטאָט/.

באַנקע III -- די,-ס. ‏1קויל,קיילעך /‏ל2, סטוטש 156/.

2. באַלעם,פּילקע. % די קינדער שפּילן אין באַנקע. די באַנקע האָט זיך פֿאַרקײַקלט אויף יענער זײַט פּלויט.

"יאַנקעלע,באַנקעלע,בולבעלע,פּלעשעלע,קאַטשע זיך אַרײַן אין אַ חזיריש געסעלע!" /צײלעניש אין קינדערשפּילן/.

$$$$$$$$

.... "/.../ די אויגן אָנגעשװאָלענע ווי די באַנקעס". ממוס, פּישקע דער קרומער.

3. פּיג, אויסגעשטאַרטשעטע אויגן,ווי ביי א קאַלב. % זע נאָר, ווי ער גלאָצט מיט די באַנקעס זײַנע!

4. (שגל) "יעדע [struck] נישט-געשטויגענע ידיעה וואָס איז גוט פאַר ייִדן". /בלום,יִשפּ, -2, 1967/.

זע באַנקעוואַטע,באַנקאַטע.

באַנקעוואַטע -- אַדי, (שש) וועגן אויגן,וואָס זײַנען שטאַרק אויסגעבולט,אויסגעשטאַרטשעט.

"און נאָך,א ייִדל מיט גרויסע באַנקעוואַטע אויגן". שע, לאַטקעס,[struck] 1903

"אַלײן איז ער א שוואַרצער,א גלאַנצנדיקער,מיט באַנקעוואַטע אויגן". שע,אַנטיקווער,........ מיט אויסג, וואַרשע, 1922, ז' 13. 1914

באַנקעט -- דער, -ן. א יום-טובדיקער,פּײַערלעכער מאָלצײַט לכבוד עפּעס אָדער א ספּעציעלער געלעגנהייט.

.... "באַלד הייבט זיך אָן די סעודה,דער גרויסער $$$$$$$$ באַנקעט,מיט קידוש,מיט די געשמאַקע מאכלים,מיט די זמירות, און לויבגעזאַנג". ממוס,שבת,........ ז 9.

"א טור מאַכן איבער אַמעריקע איז ניט לײַכט,איבער הויפּט נאָך פערציק באַנקעטן". דאַ,פֿון בערלין/.../,וואַרשע,ז' 246. 1930

"חוץ בעלער זענען פֿאַרגעקומען באַנקעטן ניט נאָר מיטן באַרימטן 'כל-טוב',וואָס אַמעריקע פאַרמאָגט,נאָר אויך מיט דער 'ייִדישער פרייד'". א. בראָסלאַווסקי,זיבן טשענסטאָכאָווער ייִדן,נ"י,ז' 202. 1947

0 באַנקעט-גייער - דער,-ס. (איר) וועגן מענטשן וואָס האָבן ליב צו זײַן אויף אַלע פּײַערונגען,באַנקעטן, $$$$$ אויך וועגן אַזעלכע טוערס,וואָס מע זעט זיי נאָר אויף באַנקעטן.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

באנקעטזאל – דער/די, –ן. באנקעט-רעדע –די, –ס. פײַערלעכע דרשה אויף א באנקעט, ס'רוב געמײנט איראָניש הענגען א רעדע אָן אינהאלט, אָבער אין א געהויבענעם לשון.

באנקעטערײַ – דאָס, –ען. (איר) דאָס פראווען א סך באנקעטן.
.... "דאָס באנקעטערײַ איז אָפּט געווען א מיטל צו פארטרײַבן די צרות". צײַט.

/מקור/

באנקעטירן — אוטח. אָנטײל נעמען אין א באנקעט.
"אין א פּריטיק צו נאכט האָט זיך צונויפגעקליבן אן עולם, מען האָט באנקעטירט, אַש איז געווען דער אָנפירער". י. ליכטענשטײן, גק, נ' 29, ז' 119. 1958

ס פּנקעטירן.
1718 "אלז נון דער קיניג אלזו פּנקעטירט האט אים דער הײַן זײַן הערץ פּרפירט. ושתי צו ברינגין ביפעל ער/.../. אחשורוש שפּיל, אמשטרדם, ציט פש 2, הילנע, 1930, ז' 431.

באנקעטעווען — אוטח. (איר) פארנעמען זיך מיט מאכן באנקעטן בײַ א ליאדע געלעגנהײַט. % אין דער אינטעליגענץ-ציע באנקעטעווע מען מער ווי מע טוט עפּעס.
1956 "בײַ מיר באנקעטעווע מען, מע פרעסט און מע זויפט/.../". יג, פון מײַן גאנצער מי, נ"י, ז' 277.

באָנקען — אוטח. (שש) רעדן אומקלאָר, ניט דײַטלעך, באלעבע-טשען. <P: BAKAC.
2. "שלאָגן מיט א פויסט אין די זײַטן/קטח/.

באנקער — דער, –ס. (ארב) דזוו באנקיר.

1875 "דא ווינט איין גרויסער באנקער, איין גרויסער עושר, זײַנע אנווײַזונגען גילטן אין די /דער/ גאנצער וועלט". /מחבר/, מעשה פליאות (ג' אחים), ווארשע, ז' 5.

1895 "דאס איז דער געוויסער באנקער, וואס א דריטל הײַזער פון שטאָט האט ער געהאט שטײן זײַן געלט". /אנאנים/, אמע-ריקאנישע גליקן, ווארשע, ז' 88.

באנקערײַ — דאָס, בא. 1. אָפּעראַציעס עסקים פון בענק. % די גאנצע עקאָנאָמיק פון לאנד איז איצט פארבונדן מיט באנקערײַ.
2. פּראָפעסיע, באשעפטיקונג אין בענק. % ער האָט זיך איבערגעוואָרפן צום פאך באנקערײַ און פארדינט גוט.
"ווער דער בעלן דאָ מוזן דורכקוקן א סך טערמינען פון באנקערײַ און מסחר". מ. שעכטער, גק, נ' 33, ז' 107. 1959

באנקצעטל — דער/דאָס, –ען/–עך. פּפ באנקאַ-צעטל. ארכ פּאַפּירגעלט, באנקנאָט.

1866 "אָבער נאָך מער[...] דאָס זילבערגעלט ניט פאַרווענדעט ווערט ביים האַנדל נאָר באַנקצעטל, און ווען איינער קיין באַנקצעטל האָט גיט ער זילבערגעלט במשכון". מ. הורוויץ, ס'פּרשת מרדכי, אונגוואַר, ז לב.

$$$$ "סאַמע באַנקצעטלעך, און איינס און איינס -- הונדערטער".

1904 פּרץ, איבער אַ שמעקטאַבאַק, ציט אויפֿג' אַלע ווערק, ב 5, נ"י, ז 260.

באַנקקוועטשער -- דער, -ס. 1. (איר., ביטול) אַ ישיבה-בחור. % דאָס שטעטל האַלט אויס אַ ישיבה, און די באַנקקוועטשערס עסן טעג ביי די בעלי-בתים.

$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

1917 "זייער פּובליקום איז געווען[...] די פּאָר ישיבה-בחורים, באַנקקוועטשערס". דזשיט, שריפטן 5, נ"י, ז 42.

1969 "אין שטוב האָטמען אים גערופן באַנקקוועטשער, קלויזניק און נאָך אַזוינע צונעמען". י. וואַרשאַווסקי, פּאַר, II/28.

1973 "פאַראַן אין יידיש טערמינען ווי פּאַטראָן, קרומער רוקן אָדער באַנקקוועטשער צו באַצייכענען דעם ישיבה-בחור". מוג, נ"י, ז 230.

2. (איר., ביטול) איינער וואָס איז אַריינגעטאָן אין לערנען, ליענען און פאַרנעמט זיך ניט מיט פּראַקטישע ענינים, איז ניט מסוגל צו געשעפט, געלטמאַכן א"ע. % דער איידעם איז אַ באַנקקוועטשער, צו מסחר טויג ער זיך ניט. דער באַנקקוועטשער זיצט גאַנצע טעג אין בית-מדרש, און דאָס ווייבל, נעבעך, ציט די פּרנסה פון איר שפּייזקרעמל.

1866 "ער/דער חסיד/ איז דערצו ניט קיין באַנקקוועטשער, קיין לומדיק-גייער[...] גיט זיך אָפּ אין געשעפט". קמ, נ 40, ז 611.

.... "אַ מענטש אָן איבערגעריבענער, נישט קיין באַנקקוועטשער". ממום, אָן אַלטע מעשה,

1907 "אויך זיין טאַטע און זיין טאַטנס טאַטע זענען געווען באַנקקוועטשערס, זיי האָבן נישט געקאָנט קיין צורת-מטבע". ה. עפּעלבוים, דער קרבן, וואַרשע, ז 25.

דן באַנקקוועטשעניש -- דאָס, באַ/מאַרק הב 1842/. באַנקקוועטשעריי -- דאָס, באַ.

1872 "[...] וואָלט איך אים דערהאַלטן ביי מיר פאַר איין איבער-שרייבער, און דאָס וואָלט אים געפירט פאַר געוויס $$$ צו איינעם בעסערן תכלית אַלס די באַנקקוועטשעריי/טעקסט: באַנקקוועצערי/". אמד, שעפּקע דער יאַנצעצער, ווילנא, ז 17.

בעטן 70

1924 "/.../ ניט קיין בלייכפנימדיקע באנקראָטשעריי/.../ נאָר וויסן פארן פאָלק". ימ, אויסגאַבע פון ייוואָ.

1.

באַנקראָט — דער, ־ן. קראַך, אַנזועץ, מצב פון ניט קאָנען באַצאָלן די חובֿות פון אן אונטערנעמונג, סוחר, פאַבריקאַנט; %% בייזוויליקער באַנקראָט. דער באַנקראָט פון דער באַנק האָט רויִנירט אַ סך מענטשן.

$$

$$$$$$$$/$$$$/$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$$

$$$$$$$$$$$$$$$$$$

1901 "די לענדער שטייען אַלץ מער אין געפאַר פון באַנקראָטן /.../ די אַרבעטער ווערן אין אַלץ גרעסערע מאָסן אַרויסגעוואָרפן פון די פאַבריקן". /מחבר, איבער?/, נאָך געדאַנק לאַפאַרג, / טיטל?/, זשענעוו, ז' 26.

1927 "אַזוי ביז די האָט צום באַנקראָט איס געטריבן, // דאָן איז ער, ווי אַן אמתער העלד אַנטלאָפן". מלה, אין ניו־יאָרק, וואַרשע, ז' 50.

1945 "דעם דרך־ארץ פאַר אים האָט מען /.../ קיין מאָל ניט פאַרלאָרן, אַפילו אין די ערגסטע ציטן/.../ פון זיין באַנקראָט". זש, קיסר און רבי, נ"י, 1745.

2. דער מענטש וואָס באַנקראָטירט, זעצט אָן.

... "/.../ איז אַ קבצן, אַ באַנקראָט." פרץ, בילדער און סקיצן.

1895 "דאָס שטעטל האָט אָנגעהויבן /.../ דערווייזן, אַז פּערילהיין איז /.../ אַ רמאַי, אַ שווינדלער און אַ באַנקראָט במזיד/בייזוויליקער/". יל, דאָס פּוילישע יינגל, אָדעסאַ, ז' 15.

3. (פֿיג) מאָראַלישער אָדער אידעישער קראַך, מפּלה, דאָס ניט דעקן מאָראַלישע/אידעישע התחייבֿותן.

1923 "די מענטשהייט/האָט/ פּראָקלאַמירט דעם פּולשטענדיקן באַנקראָט פון אַלטן וועלט־סדר". זש ויטעפּע, העפט ג', קאָוונע.

$$$$

1948 "עס הענגט אויף אונדזער וועלט א שילד --// מיט אותיות איינגעקרימטע ווילד: // באנקראָט!" סעג, איצטער, נ"י, ז' 200.

1951 "[...] רוסיפיקאציע, וואָס האָט שוין אין ליטע גע-האַלטן ביי אידעאָלאָגישן באנקראָט". י. שאַצקי, זב ליטע I, נ"י, ז' 755.

$$

$$ 4. (פיג) מענטש וואָס האָט ניט אָדער האָט פאַרלאָרן $$$ גייסטיקע ווערטן.

1908 "ביי אונדז זיינען דאָ מער גייסטיקע באנקראָטן". מר, שריפטן, 3, נ"י, ז' 141.

דער, -עס.

דז -ניק/שיק -- רוס, נאָ אָנזעצער, דער וואָס באנקראָטירט.

-סטווע -- די, -ס. דזוו באנקראָט. -ל -- דאָס, -ער. $$$$$

א באנקראָט אויף א קליינער סומעָדער $$$$$$$$$ איראָניש.

.... "דו האָסט אים איבערגעהאַקט וועם חשבון-הנפש, נישט דעם קלער וועגן א שטיל באנקראָטל". פרץ, אַלע ווערק, 9, איינג' נ"י, 1947, ז 216.

[] זיין/ווערן באנקראָט, דערקלערן זיך באנקראָט -- אָנזעצן, באנקראָטירן.

1966 "מיין שלימזל האָט באַגראָבן דעם גאַנצן נדן, און מיר זיינען באנקראָט!" י. פערלאָוו, פאָר, XII/30.

ב א נ ק ר אָ ט י ר ן -- אומוו. אָנזעצן, ניט קאָנען/ניט וועלן צאָלן די חובות;

1881 "[...] ווייטער וועט ער דאָך אויך שכל האָבן אַלע מאָל באנ-קראָטירן". מ. שאַצקעס, דער יודישער פאַר פסח, וואַרשאַ,

1951 "ווי געוויינטלעך, זיינען צווישן סוחרים וואָס באנקראָטירן, פאַראַן אויך [...] ביידזווילעקע אָנזעצערס". י. פּרענקעל, זב ליטע 1, נ"י, ז' 959.

2. (פיג) ניט דעקן מאָראַלישע אָדער אידעישע התחייבותן,

1917 "וואָס הייבן מיר אָן צו טאָן, ווען דער בורזשואַזער ראַדי-קאַליזם [...] וועט באנקראָטירן?" זשיט, שריפטן 7, נ"י, ז' 172.

1967 "אונדזער מדינה איז געשטעלט געוואָרן פאַר דער ברירה: איינציען דעם פּאַסיק [...] אָדער באנקראָטירן". מ. צאַנין, זש' דער יידישער זשורנאַל, I/27.

דז -$ער (-ין, -קע) -- אָנזעצער, דער וואָס באנקראָטירט.

1889 "אין יענער צייט וואָר לאָנדאָן איין זאַמלפּלאַץ [...] פון פילע באנקראָטירער". אמד, עהגעניע, 2טער טייל, ווילנאַ, ז' 43.

ם /באנקראָטירער/ בנקי ראטרר.

1774 "באנקי ראטירר, ביטריגר דער זיין גלוביגער אין שאדן ברענגט". י. מארשן, חנוך לנער, פיורדא.

באנקראָטקע -- די, -ס. אן אייגן געמאכטער סיגארעט, אָן א $$ מונדשטיק, האָט מע מע דרייט זיך אליין איין /זק, פש, 1, 1926, ד' 171.

1931 "ער שטייט אין מיטן שטוב/.../ און רייכערט א באנ-קרוטקע". מק, דעלמעניאנער 1, מאסקווע.

באָנקרעט --/דער?/, -ן. "דיטע פריצייטיקע $$$$$ בארנע מיט שהארצע פינטעלעך" /קטה/.

באָנשטשיק -- דער, -עס. (רוסיצ, נאָ) בעדער, באדינער אין באָד.

1864 "באנשטשיקעס זענען די בעסטע און באדינען זייער גוט". קמ, נ' 30, מודעה.